

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
ȘCOALĂ DOCTORALĂ DE PSIHOLOGIE COGNITIVĂ APLICATĂ

**Personalitatea întunecată și minciuna în mediul carceral:
O abordare calitativă și cantitativă**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

AUTOR: Doctorand Andreea Turi

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC: Prof. dr. habil. Laura Visu-Petra

CLUJ NAPOCA

2025

Cuprins

<i>MULȚUMIRI</i>	1
<i>CADRUL TEORETIC</i>	2
1.1. Relevanța cercetării	2
1.2. Mediul penitenciar.....	3
1.3. Personalitatea	3
1.3.1. Modelul celor cinci factori (Big5)	4
1.3.2. Modelele „Triada Întunecată” și „Tetrada Întunecată”	4
1.3.3. Modelul „Factorul Întunecat” (Dark Factor)	5
1.3.4. Modelul personalității patologice DSM-V (PID-5).....	6
1.4. Minciuna.....	7
1.4.1. Clarificări conceptuale.....	7
1.4.2. Motivația minciunii	7
1.4.3. Abilitatea generală de disimulare	8
1.5. Modele teoretice explicative ale comportamentului simulant interpersonal.....	8
1.5.1. Teoria comportamentului simulant în context interpersonal.....	8
1.5.2. Un model integrativ al comportamentului simulant în context interpersonal	9
<i>OBIECTIVELE CERCETĂRII ȘI METODOLOGIA GENERALĂ</i>	11
2.1. Obiective teoretice.....	11
2.2. Obiective metodologice.....	12
<i>CONTRIBUȚII ORIGINALE DE CERCETARE</i>	13
3.1. Studiul 1: O analiză de tip scoping review privind producerea și detecția comportamentului simulant în relație cu trăsăturile Triadei Întunecate.....	13
3.1.1. Metoda	13
3.1.2. Rezultate și concluzii.....	14
3.2. Studiul 2: Personalitatea întunecată și acceptabilitatea minciunii ca indicator al comportamentului simulant interpersonal la deținuți.....	24
3.2.1. Metoda	25
3.2.2. Rezultate și concluzii.....	25
3.3. Studiul 3A: O Analiză prin metode mixte a narațiunilor deținuților și influența acestora asupra atitudinilor față de comportamentul simulant interpersonal	29
3.3.1. Metoda	30
3.3.2. Rezultate și concluzii.....	31
3.4. Studiul 3B: O investigație prin metode mixte a credințelor deținuților despre detecția minciunii	42
3.4.1. Metoda	43

3.4.2. Rezultate și concluzii.....	43
3.5. Studiul 4: Trăsături ale personalității întunecate și luminoase, producerea și detecția comportamentului simulant la deținuți și membri ai comunității	48
3.5.1. Metoda.....	49
3.5.2. Rezultate și concluzii.....	51
<i>CONTRIBUȚII TEORETICE, EMPIRICE ȘI METODOLOGICE</i>	55
4.1. Contribuții teoretice și empirice.....	55
<i>BIBLIOGRAFIE</i>	61

Cuvinte cheie: *minciună, atitudini față de minciună, comportament simulant, personalitate întunecată, indicatori ai minciunii, acuratețea detecției, paradigma DeceIT, penitenciar, persoane private de libertate, protocol de cercetare calitativă, abordare mixtă*

MULȚUMIRI

În primul rând, doresc să adresez cele mai sincere mulțumiri coordonatoarei mele științifice, Prof. univ. dr. Laura Visu-Petra, pentru contribuția sa semnificativă la realizarea acestei teze. Îmi exprim profunda mea recunoștință pentru aportul esențial la dezvoltarea cadrului teoretic și metodologic, pentru reviziile extinse, precum și pentru sprijinul acordat în redactarea, analiza, interpretarea, diseminarea și publicarea rezultatelor cercetărilor noastre. De asemenea, îi sunt recunoscătoare pentru răbdarea, profesionalismul și îndrumarea oferite pe parcursul studiilor mele doctorale.

În continuare, doresc să-mi exprim recunoștința și aprecierea față de membrii comisiei de îndrumare doctorală, Lect. univ. dr. Lavinia Cheie, Lect. univ. dr. Eva Kallay și Prof. univ. dr. Adrian Opre, pentru contribuțiile și sugestiile valoroase care au făcut posibilă finalizarea acestei teze. De asemenea, îmi exprim mulțumirile față de Lect. univ. dr. Mircea Zloteanu pentru aportul său semnificativ la dezvoltarea cadrului metodologic și analiza datelor, precum și față de dr. George Visu pentru rolul său în elaborarea metodei experimentale.

Totodată, mulțumesc conducerii Penitenciarului Gherla pentru aprobarea și sprijinirea cercetării mele, precum și colegilor și superiorilor ierarhici care și-au manifestat disponibilitatea și au încurajat procesul științific.

Sunt recunoscătoare colegelor mele, doctorandele Liliana Hurezan, Raluca Mădălina Rebeleş și Daria Solescu, pentru contribuția lor valoroasă la colectarea datelor, redactare și elaborarea manuscriselor. De asemenea, îmi exprim aprecierea față de toți colegii din cadrul RIDDLE Lab pentru sprijinul oferit și față de studenții care au contribuit la colectarea datelor.

În cele din urmă, vreau să le mulțumesc părinților mei pentru încurajările, acceptarea și sprijinul lor. Și, cel mai important, le sunt profund recunoscătoare prietenilor (și mentorilor) mei Paul Vlad Muscaliuc și Alexandra Văidăhăzan pentru ajutorul, încrederea neclintită și sprijinul necondiționat în dezvoltarea mea de-a lungul tuturor acestor ani.

CADRUL TEORETIC

1.1. Relevanța cercetării

Definită ca o strategie de comunicare, *minciuna* este un act intenționat de cultivare a unei convingeri, sau a unei înțelegeri, pe care cel care minte o consideră falsă, cu scopul de a manipula percepțiile celorlalți, sau de a obține beneficii personale (ex: Masip et al., 2004). Comportamentul simulat poate lua diverse forme, inclusiv declarații verbale, omisiuni sau acțiuni menite să inducă în eroare sau să creeze o impresie falsă. Având în vedere faptul că înțelegerea empatică și *comunicarea interpersonală* nu necesită mereu cunoașterea adevăratelor intenții ale individului, comportamentul simulat ar putea fi interpretat și în sens pozitiv, fiind considerat o strategie adaptativă pentru funcționarea optimă în context social (Janovi et al., 2003). Utilizarea comportamentului simulat nu reprezintă în sine o acțiune antisocială, ci felul în care este definit și utilizat, și motivul din spatele acestuia sunt aspecte care diferențiază natura pro- sau antisocială a adevărilor omise sau a neadevărurilor spuse pentru a induce în eroare. De exemplu, dacă cineva minte în scopul obținerii unui câștig personal, oamenii tind să clasifice această minciună ca fiind *antisocială*. Dacă minte în beneficiul celorlalți, aceștia sunt înclinați să considere minciuna ca fiind acceptabilă din punct de vedere social, și mai puțin imorală sau lipsită de etică (ex: Hayashi et al., 2014; Turi et al., 2020).

În vederea identificării diferențelor interindividuale în producerea și detecția comportamentului simulat, s-a acordat o atenție sporită *trăsăturilor de personalitate „întunecată”* (engl. dark), precum *Narcisismul*, *Machiavelismul*, *Psihopatia* și *Sadismul*, grupate sub termenii „**Triada Întunecată**” (Dark Triad, Paulhus & Williams, 2002) sau „**Tetrada Întunecată**” (Dark Tetrad, Buckels et al., 2013), din cauza asocierilor comune cu o gamă largă de comportamente antisociale, de exploatare socială și manipulare, orientate spre satisfacerea beneficiului personal. În plus, s-a observat faptul că persoanele cu niveluri ridicate ale acestor trăsături sunt mai predispuse la dezvoltarea unor atitudini favorabile față de minciună, ceea ce le permite să utilizeze minciuna mai frecvent și să o considere ca fiind o strategie utilă de rezolvare de probleme (Forsyth et al., 2021).

Dezvoltând acest cadru conceptual, cercetări recente au propus un modelul complex de conceptualizare al trăsăturilor „întunecate”, respectiv **Modelul factorului întunecat de personalitate** sau Factorul D (engl. Dark Factor of Personality D, Moshagen et al., 2018). Acest model teoretic conceptualizează toate trăsăturile de personalitate „întunecată” ca manifestări ale unei *tendințe generale de maximizare a propriilor beneficii, în detrimentul costurilor pentru ceilalți*, asociată cu o gamă variată de comportamente indezirabile, lipsite de etică, imorale și antisociale (Moshagen et al., 2018). În cadrul acestui model teoretic, o temă specifică numită „**Disimulare**” (engl. *Deceitfulness*), definită ca *utilizarea intenționată a manipulării, a mijloacelor necinstite, sau ilicite pentru câștig personal*, a fost identificată ca fiind un factor ce diferențiază persoanele din populația generală fără istoric infracțional, de cele private de libertate, condamnate pentru săvârșirea unor infracțiuni sau recidiviste (Hurezan et al., 2024), însă puține studii au examinat această tendință în populația carcerală (e.g. García-Fernández et al., 2024).

Abilitățile de a înșela, a manipula și a minți sunt necesare pentru satisfacerea intereselor personale, iar prezența trăsăturilor întunecate ar putea favoriza frecvența (și/sau succesul) acestora. Dat fiind asocierea cu lipsa implicării emoționale, nepăsare și indiferență față de normele etice și regulile sociale, acestea ar putea facilita utilizarea comportamentului simulant în contexte interpersonale, fără a activa remușcări sau regrete față de suferința cauzată celor mințiți și exploatați. În același timp, mediul carceral, prin natura aversivă și periculoasă, ar putea oferi mai multe oportunități de utilizare a minciunii, mai ales în contexte interpersonale, ceea ce îl face un cadru potrivit de investigare a comportamentului simulant în contexte de interacțiune interpersonală. Însă, **metodologiile utilizate de studiile anterioare** pentru a examina performanțele de producere și detecție a minciunii (ex: paradigma DeceIT, Wright et al., 2012) au fost dezvoltate pentru persoanele din populația generală. Până în prezent, din câte știm, nu există o paradigmă disponibilă pentru a studia minciuna în contexte interpersonale în închisoare. Astfel, considerăm că examinarea interacțiunii dintre trăsăturile de personalitate „întunecată” și minciună (credințe, atitudini și performanțe) în mediul carceral, ar putea oferi informații valoroase despre **mecanismele** explicative ale comportamentului simulant, evidențiind justificările care stau la baza utilizării minciunii.

1.2. Mediul penitenciar

Mediul penitenciar, prin stimulii săi, structurile sociale și normele interne, reprezintă un cadru operațional distinct, care consolidează comportamentele congruente cu viața instituționalizată (Crewe, 2012). În acest mediu, persoanele sunt expuse la comportamente lipsite de etică, emoții negative și justificări pentru comportamentele imorale, fapt ce crește probabilitatea de dezvoltare a unor atitudini antisociale, în sensul interiorizării, normalizării și (re)utilizării acestor comportamente în vederea satisfacerii intereselor personale (Shulman et al., 2011). În absența unor stimulente clare și imediate pentru un comportament onest, și în prezența unor beneficii imediate (ex: acces facil la resurse, privilegii), multe persoane aleg să adopte tipare de gândire și comportament specifice „*codului deținutului*” (ex: Trammel, 2012), care pot să implice utilizarea minciunii și a violenței ca strategii de conservare a imaginii de sine, de apărare a convingerilor personale și de protejare a stimei de sine fragile (ex: Laws, 2016; Maruna & Butler, 2009, 2013). Astfel, mediul carceral poate nu numai să încubeze comportamentul antisocial, ci și să cultive o cultură a minciunii, consolidată de regulile nescrise, specifice codului deținuților, și să accentueze manifestarea trăsăturilor de personalitate „întunecată” (ex: Forsith et al., 2021).

1.3. Personalitatea¹

Dacă examinăm personalitatea umană prin prisma „*Teoriei istoriei vieții*” (*Life History Theory*, Figueredo et al., 2021), înțelegem „*trăsăturile*” ca răspunsuri cognitive, emoționale și comportamentale la provocările mediului (Wiebe, 2004). Conform acestei teorii, oamenii

---

¹ Acest subcapitol (paginile 3-6) conține părți care au fost publicate inițial în capitolul de carte: Turi, A., G., Hurezan, L., & Visu-Petra, L. (2025). *Delincvența la adult. Personalitatea și comportamentul infracțional*. În Toma R. A & Sava F. A, (Ed.) *Fundamentele psihologiei judiciare*. (p. 167-188), Polirom, Iași.

dezvoltă strategii specifice pentru a-și asigura supraviețuirea, iar dezvoltarea personalității este direct influențată de aversitățile vieții și stres (Birkas et al., 2018). Dacă li se cere să se adapteze la un mediu sigur și predictiv, este probabil ca aceștia să dezvolte o preferință pentru *strategiile de viață lente* (engl. slow life history strategies) asociate cu abilitatea de a amâna gratificarea, și trăsături „pozitive”, cum ar fi cooperarea, focalizarea pe obiective pe termen lung, empatia, și preocuparea reală pentru bunăstarea celorlalți, încapsulate de Modelul de personalitate al celor cinci factori sau **Big Five** (Costa & McCrae 1992). În schimb, mediile imprevizibile și aversive pot să favorizeze o preferință pentru *strategiile rapide de viață* (engl. fast life history strategies), care favorizează asumarea riscurilor, gratificarea imediată și comportamentele orientate pe termen scurt (Kaplan & Gangestad, 2005). Aceste strategii sunt adesea preferate de persoanele cu trăsături de personalitate „întunecată”, cum ar fi cele incluse în modelele teoretice „**Dark Triad**” sau „**Dark Factor**” (Paulhus & Williams, 2002; Moshagen et al., 2018). Cu toate acestea, personalitatea umană nu este în întregime pozitivă sau negativă, ci conține un amestec de tendințe pozitive (luminoase) și negative (întunecate) care coexistă și pot fi activate în contexte specifice pentru a facilita adaptarea (Thielman et al., 2020).

1.3.1. Modelul celor cinci factori (Big5)

Modelul celor cinci factori (FFM), cunoscut ca Big Five (Costa & McCrae, 1992), grupează cele mai importante caracteristici pe care oamenii trebuie să le posede pentru a se adapta cu succes la peisajul social, în cinci factori principali: *Deschidere către experiențe* (O), *Conștiinciozitate* (C), *Extraversiune* (E), *Agreabilitate* (A) și *Neuroticism* (N), relativ stabile în timp și în diferite culturi. Trei dintre acești factori, *Agreabilitatea*, *Conștiinciozitatea*, și polul opus al *Neuroticismului* (cunoscut și sub numele de *Stabilitate emoțională*) sunt considerate nucleul personalității luminoase sau „**Triada Luminoasă**” (engl. *Bright Triad*, Museck & Grum, 2021). Un nivel ridicat al acestor factori ar putea proteja persoana de implicarea în activități infracționale, având în vedere că includ trăsături care permit indivizilor să se adapteze la normele societății. În comparație cu cei aflați la polul opus, care prezintă instabilitate emoțională, suspiciozitate și lipsă de empatie, dezinteres față de respectarea regulilor și normelor sociale, motivație scăzută de menținere a unor relații dezirabile cu ceilalți și preocupare pentru urmărirea interesului personal, persoanele cu un nivel crescut al trăsăturilor „**Triadei Luminoase**” sunt mai cooperante, încrezătoare, ascultătoare (nivel mai ridicat de *Agreabilitate*), organizate, disciplinate, orientate spre viitor (nivel mai ridicat de *Conștiinciozitate*, Jackson, et al, 2017) și mai stabile emoțional (*Neuroticism* scăzut, Wilt et al., 2017). Nu întâmplător, cercetările anterioare au evidențiat relația dintre acești factori de personalitate, comportamentul infracțional (Liu, 2009) și recidiva (Weibe, 2004), dar nu toate studiile au identificat diferențe semnificative între persoanele cu și fără istoric infracțional (Ciurbea & Dina, 2022).

1.3.2. Modelele „Triada Întunecată” și „Tetrada Întunecată”

Cu peste două decenii în urmă, Paulhus și Williams (2002) au introdus conceptul de „**Triadă Întunecată**” (DT), care include *Machiavelismul*, *Narcisismul* și *Psihopatia*. Aceste trăsături au fost grupate deoarece împărtășesc o *tendință comună* spre egocentrism,

insensibilitate și manipulare (Jakobwitz & Egan, 2006). Însă, în completarea acesteia, fiecare trăsătură are anumite caracteristicile specifice. *Narcisismul* implică egoism, admirație pentru propriile caracteristici, grandoare și un sentiment de îndreptățire psihologică (Raskin & Terry, 1988; Raskin & Hall, 1979). *Machiavelismul* se referă la un stil interpersonal duplicitar, la nepăsare față de moralitate și la concentrare excesivă asupra interesului și câștigului personal (Christie & Geis, 1970). *Psihopatia* reflectă un nivel diminuat de empatie și vinovăție, impulsivitate, indiferență afectivă, stil de viață haotic, parazitic și tendințe infraționale (Paulhus et al., 2018).

Această constelație de trăsături de personalitate aversive se situează pe linia transversală dintre trăsăturile personalitate tipice și patologice, din cauza manifestării lor într-un spectru care variază de la adaptabil la disfuncțional. Un nivel scăzut-moderat al trăsăturilor întunecată poate conferi avantaje în contexte competitive, precum afacerile sau politica, unde pot facilita leadership-ul, adaptarea unor strategii eficiente de acțiune și luare a deciziilor (Volmer et al., 2016). Cu toate acestea, în formele lor extreme, acestea se pot suprapune cu tulburările de personalitate, precum Tulburarea de Personalitate Narcisistă sau Tulburarea de Personalitate Antisocială, și prezintă asocieri cu comportamente disfuncționale și antisociale (Zeigler-Hill et al., 2017). În ceea ce privește infraționalitatea, datele empirice atestă asocierea dintre *Narcisism* și comportamentele delincvente (Krusemark et al., 2018) și subliniază faptul că *Psihopatia* poate prezice violența letală (Fox & DeLisi, 2018), tendințele sadice și agresive (Shafqat et al., 2019), recidiva, intensitatea criminalității și cruzimea (Međedović et al., 2012).

Conceptualizarea personalității întunecate prin prisma Triadei Întunecate a fost extinsă în „**Tetrada întunecată**” (Buckels et al., 2013) pentru a include trăsătura de personalitate *Sadism*. Un nivel ridicat de Sadism descrie persoanele „*care îi umilesc pe alții, manifestă un comportament crud sau înjositor față de alții, sau provoacă în mod intenționat durere sau suferință fizică, sexuală sau psihologică altora, pentru a-și afirma puterea și dominația, sau pentru plăcere și distracție*” (O'Mera et al., 2011, p. 523). Activate de propria suferință, acestea pot cauza suferință altora pentru a compensa pentru nefericirea lor (Mokros et al., 2011), iar unii consideră agresivitatea ca scut de protecție împotriva lumii malefice în care sunt forțați să trăiască (Coyne & Ostroy, 2018). Cercetările au indicat corelații semnificative între Sadism și toate trăsăturile Triadei întunecate (Chabrol et al., 2009), din cauza tendințelor lor comune, precum manipulare, lipsă de empatie și implicare emoțională scăzută (Međedović & Petrović, 2015). Cu toate acestea, includerea Sadismului nu surprinde întregul spectru trăsăturilor de personalitate „întunecată”, existând și alte caracteristici asociate cu tendința de a satisface interesul personal în detrimentul costurilor pentru ceilalți.

1.3.3. Modelul „Factorul Întunecat” (Dark Factor)

O abordare mai cuprinzătoare a personalității întunecate este modelul de personalitate „**Factorul Întunecat**” (Dark Factor) propus de Moshagen, Zettler și Hilbig (2018). Acest cadru teoretic a extins Tetrada Întunecată pentru a integra trăsături de personalitate aversive suplimentare, cum ar fi *Egoismul*, *Îndreptățirea Psihologică*, *Rea-voința*, *Lăcomia*, *Cruzimea*, *Frustrarea*, *Egocentrismul* și *Lipsa angajamentului moral*, toate relaționate cu o gamă variată de comportamente lipsite de etică și moralitate (Moshagen et al., 2018). Aceste trăsături împărtășesc o „*tendință generală de maximizare a utilității individuale - desconsiderând*,

acceptând sau provocând în mod răuvoitor dezavantaje altora - însoțită de convingeri care servesc drept justificări” (p. 657). Această tendință este cunoscută sub numele de „Factorul Întunecat” sau **Factorul D** (Dark Factor, Moshagen et al, 2018) și este relativ stabilă în timp și în diferite culturi (Bonfá-Araujo et al., 2023). Studiile recente au propus o metodă superioară de conceptualizare a Factorului D prin prisma a cinci teme interconectate: *Insensibilitate*, *Disimulare*, *Îndreptățire Narcisistă*, *Sadism* și *Răzbunare* (Bader et al., 2021), fiecare reprezentând puncte comune ale trăsăturilor întunecate incluse în Factorul D. *Insensibilitatea* a fost descrisă ca indiferență față de suferința altora, empatie scăzută și un deficit în manifestarea compasiunii. *Disimularea* a fost definită ca dorința de a utiliza mijloace ilegale, ilicite și înșelătoare în scopuri personale. *Îndreptățirea Narcisistă* a fost descrisă prin lăcomie, dorință de obținere a puterii și statutului social. *Sadismul* a fost explicat ca o tendință de a provoca dezavantaje altora pentru amuzament și plăcere personală, în timp ce *Răzbunarea* a fost prezentată ca o dorință de răzbunare, motivată de resentimente (Bader et al., 2021). Aceste teme și-au demonstrat eficacitatea în diferențierea indivizilor cu comportamente infracționale de cei fără tendințe criminale, fiind totodată invers corelate cu trăsăturile Triadei Luminoase, precum *Conștiinciozitatea* și *Agreabilitatea* (Hurezan et al., 2024).

1.3.4. Modelul personalității patologice DSM-V (PID-5)

Trăsăturile de personalitate dezadaptative sau *patologice*, așa cum sunt definite în secțiunea III din Manualul de diagnostic și statistică a tulburărilor mentale (DSM-5, American Psychiatric Association, 2013), sunt puternic asociate cu comportamentul infracțional (Hopwood & Sellbom, 2013), Triada Întunecată (Grigoras & Wille, 2017) și Big Five (Stickland et al., 2013). Acestea pot fi evaluate cu ajutorul **Inventarului de personalitate pentru DSM-5** (PID-5, APA, 2013, Krueger et al., 2012) și reprezintă dimensiunile patologice ale factorilor Big Five: *Afectivitate Negativă* (Neuroticism), *Detășare* (Extraversiune), *Antagonism* (Agreabilitate), *Dezinhibiție* (Conștiinciozitate) și, în cele din urmă, *Psihoticism* (Deschidere către experiență). Din perspectivă evoluționistă, trăsăturile patologice au apărut ca adaptări la provocările mediului (Harkness et al., 2014), facilitând detectarea amenințărilor imediate (*Afectivitate Negativă*); permițând achiziționarea de resurse cu un angajament emoțional redus (*Detășare*); maximizând interesul propriu în detrimentul bunăstării altora (*Antagonism*); ajutând oamenii să ia în considerare costurile imediate ale acțiunilor pentru sine, în raport cu beneficiile pe termen lung pentru alții (*Dezinhibiție*); și nu în ultimul rând, oferindu-le posibilitatea de a modifica realitatea externă pentru a o alinia propriilor obiective (*Psihoticism*). În sprijinul acestei teorii, Zeigler-Hill et al. (2017) au documentat asocieri pozitive între *Afectivitatea negativă* și vigilența față de potențialele amenințări, *Antagonism* și dorința egoistă de autorealizare, *Dezinhibiție* și comportamentele potențial dăunătoare față de ceilalți, precum și între *Psihoticism* și dificultățile de reprezentare corectă a realității. În plus, aceste trăsături au fost relaționate cu stiluri de gândire infracțională (Zeigler-Hill et al., 2017), deficiențe în reglarea emoțiilor (Pollok et al., 2016), deficite în funcționarea interpersonală (Wright et al. 2012) și agresivitate (Hopwood et al., 2013).

1.4. Minciuna²

1.4.1. Clarificări conceptuale

Comportamentul simulant sau minciuna (engl. „deception”) este definit(ă) ca „o încercare deliberată, cu sau fără succes, de a-i induce în eroare pe ceilalți prin ascunderea, fabricarea sau manipularea informațiilor factuale și/sau emoționale, utilizând mijloace verbale sau nonverbale, cu scopul de a induce sau menține o convingere pe care comunicatorul o consideră falsă” (Masip et al., 2004, p.148).

Comunicarea nesinceră are multe caracteristici comune cu comunicarea sinceră (Burgoon & Buller, 1996), însă, spre deosebire de aceasta, comunicatorul care utilizează minciuna („Sender”-ul) are în vedere ascunderea adevăratelor intenții, concomitent cu suprimarea adevărului și gestionarea indiciilor care ar putea activa suspiciozitate și detecția. Totuși, nu toate încercările de a minți sunt eficiente, iar *succesul* acestuia depinde de ambele părți implicate: (1) abilitatea comunicatorului de a părea sincer în timp ce ascunde indiciile de înșelăciune și (2) abilitatea receptorului de a detecta falsitatea mesajului, și de factorii contextuali în care are loc comunicarea (Burgoon & Buller, 2008).

1.4.2. Motivația minciunii

Oamenii mint din diferite motive, de la evitarea conflictelor interpersonale, la păstrarea, protejarea sau cultivarea relațiilor interpersonale, până la satisfacerea dorinței de a obține un statut social și putere. Intenția din spatele minciunii și felul în care aceasta este percepută determină caracterul pro sau antisocial al minciunii (Visu-Petra et al., 2022). Acest lucru se datorează faptului că oamenii judecă caracterul unei minciuni pe baza gradului de conștientizare al celui care produce minciuna, a intenției și motivelor acestuia, precum și a efectelor pe care le are minciuna asupra ambelor părți implicate (Knapp & Comadena, 1979).

De Paulo (1996) a propus că minciunile pot fi: (1) *orientate spre alții*, spuse pentru a proteja sau a spori interesele altcuiva, denumite de obicei „minciuni albe”, și (2) *orientate spre sine*, spuse pentru a proteja interesele minciunosului. Apoi, Bryant (2008) a oferit o înțelegere mai nuanțată a minciunii, identificând trei categorii: *minciuni albe*, *minciuni gri* și *minciuni reale*, pe baza examinării calitative a convingerilor persoanelor din populația generală. Mai recent, Visu-Petra et al. (2022) au propus o taxonomie comprehensivă care clasifică minciunile la intersecția dintre *interesul personal* și *interesul celorlalți*. Acest cadru conceptual identifică patru tipuri de minciuni, fiecare definit de intenția celui care minte și de impactul anticipat asupra celorlalți. Minciunile din prima categorie, marcate de un interes scăzut pentru sine și de un interes ridicat pentru ceilalți, sunt altruiste, empatice și pot implica chiar sacrificii personale (Nagar et al., 2020; Eisenberg et al., 2002). Minciunile din a doua categorie, caracterizate prin interes propriu ridicat și interes ridicat pentru ceilalți, sunt motivate de dorința de a fi acceptat social și urmăresc menținerea relațiilor sociale amiabile (cele mai multe minciuni albe). În a treia categorie, sunt incluse minciunile motivate de un interes crescut pentru sine și interes

---

² Acest subcapitol (paginile 7-8) se suprapune cu părți ale manuscrisului publicat: Turi, A., Rebeleş, M. R., & Visu-Petra, L. (2022). The tangled webs they weave: O analiză de amploare a detectării și producerii deceptiei în raport cu trăsăturile Triadei Întunecate. *Acta Psychologica*, 226, 103574. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2022.103574>.

scăzut față de ceilalți, servind în principal la evitarea consecințelor negative pentru sine, în ciuda costurilor pentru ceilalți (minciuni antisociale). În cele din urmă, a patra categorie, interes scăzut pentru sine și interes scăzut față de ceilalți, cuprinde minciunile dezadaptative care nu aduc beneficii nici sinelui, nici altora și sunt adesea folosite de „mincinoșii patologici”.

1.4.3. Abilitatea generală de disimulare

O direcție importantă în cercetarea minciunii și a comunicării nesincere este existența unei „**abilități generale de disimulare**”, care ar putea facilita atât succesul minciunii, cât și acuratețea detecției acesteia. Această idee a fost propusă de Wright și colab. (2012, 2015), care au introdus o paradigmă *validă din punct de vedere ecologic* numită „**Deceptive Interaction Task**” (DeceIT), pentru investigarea comunicării nesincere în context interpersonal. Prin această paradigmă, autorii au oferit și sprijin empiric ipotezei că abilitățile de producere și detecție a comportamentului simulat împărtășesc mecanisme comune (Wright et al., 2012).

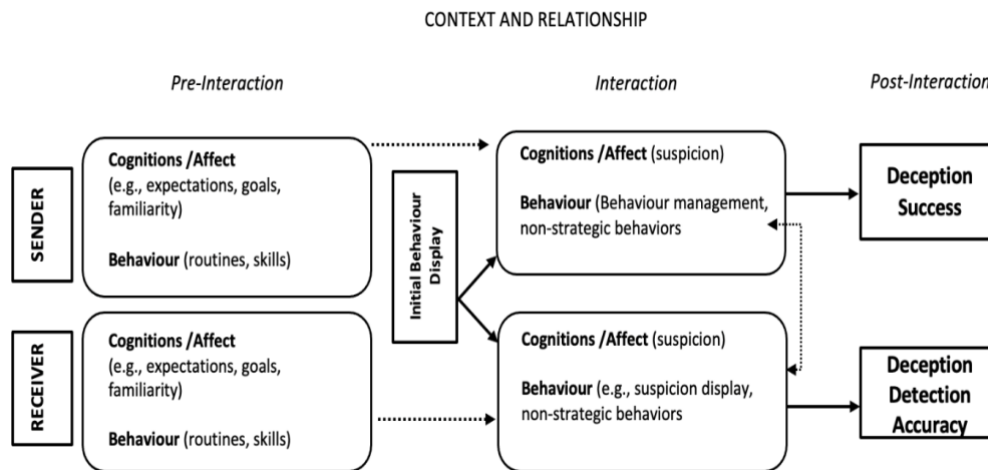
Autorii au extins investigația într-un studiu ulterior, în care au examinat modul în care factorii individuali, incluzând trăsături de personalitate precum cele din **Triada Întunecată** (Paulhus & Williams, 2002), trăsături de personalitate patologică din modelul **PID-5** (Krueger et al., 2012), și competențele cognitive și emoționale (ex: Teoria Minții și Alexitimie) pot influența abilitățile de producere și de detecție a minciunii (Wright et al., 2015). Surprinzător, cercetătorii nu au găsit o corelație semnificativă între trăsăturile **Triadei Întunecate** și acuratețea detecției minciunii, în ciuda faptului că persoanele cu scoruri ridicate ale acestor trăsături au demonstrat o încredere exagerată în propriile abilități de detecție. În schimb, s-a găsit o asociere pozitivă între trăsătura *Detășare* din **PID-5** (trăsătura dezadaptativă corespunzătoare unuia nivel scăzut de *Extraversiune*) și acuratețea detecției minciunii, sugerând faptul că o abordare detașată a interacțiunilor sociale ar putea favoriza acuratețea detecției. Pe baza acestor rezultate, Semrad et al. (2020) au realizat un studiu care a implicat recruți ai poliției federale, utilizând o versiune modificată a paradigmei DeceIT. Contrar studiului lui Wright et al. (2012), Semrad et al. (2020) nu au observat o corelație semnificativă între abilitățile de detectare și de producere a comportamentului simulat în cadrul eșantionului lor. Această discrepanță ridică întrebări cu privire la **universalitatea** „abilității generale de disimulare” și sugerează că anumite caracteristici, specifice populației studiate, pot influența interacțiunea dintre abilitățile de a minți și de a detecta minciuna în comportamentul celorlalți.

1.5. Modele teoretice explicative ale comportamentului simulat interpersonal

1.5.1. Teoria comportamentului simulat în context interpersonal

Teoria comportamentului simulat în context interpersonal (*Interpersonal Deception Theory*, Buller & Burgoon, 1996) stabilește un cadru teoretic extins pentru înțelegerea comportamentului nesincer în situații interpersonale. În cadrul acestei paradigme, minciuna a fost definită ca un mesaj transmis de un emițător (Sender) cu scopul de a crea o credință falsă unuia sau mai multor receptori (Buller & Burgoon, 1996) și prezentată ca un proces dinamic și interdependent care evoluează prin trei faze: pre-interacțiune, interacțiune și post-interacțiune (Figura 1).

Prin intermediul acestui proces, emițătorii creează și transmit minciuna în timp ce își gestionează comportamentele strategice și non-strategice, astfel încât să își mențină credibilitatea. La acest mesaj, receptorii pot reacționa cu suspiciune sau pot avea încredere în emițător, afectând comportamentul acestuia. Deoarece aceste procese cognitive au loc simultan, există o mare probabilitate să apară comportamente non-strategice sau indicatori neintenționați ai minciunii („scăpări” comportamentale), cum ar fi modificări ale tiparelor de discurs, semne de nervozitate sau inconsecvențe (Burgoon et al., 1995; Vrij, 2008).

Figura 1.

Modelul comportamentului simulant în context interpersonal (în engleză simplificat după Burgoon & Buller, 2008)

1.5.2. Un model integrativ al comportamentului simulant în context interpersonal

Deși *Teoria comportamentului simulant în context interpersonal* (IDT, Buller & Burgoon, 2008) oferă o înțelegere cuprinzătoare a minciunii în contexte interactive, aplicarea sa s-a limitat în principal la populația generală (de exemplu, Wright et al., 2012), lăsând o lacună semnificativă în literatura de specialitate privind populația deținuților. În mediul penitenciar, oamenii pot avea mai multe ocazii să utilizeze minciuna sau să primească mesaje false, ceea ce i-ar putea ajuta să își perfecționeze abilitățile de producere și detecție a comportamentului simulant. Din cauza predispozițiilor lor de personalitate, persoanele private de libertate, ar putea avea obiective, așteptări și comportamente diferite față de comunitatea generală. De exemplu, după cum a fost deja menționat anterior, studiile recente au indicat că deținuții prezintă un nivel crescut de „*Disimulare*” și un nivel scăzut de *Agreeabilitate* și *Extraversiune*, indicând posibile deficiențe în comunicarea asertivă și sociabilitate (Hurezan et al, 2014). În timp ce modelul IDT ține cont de importanța factorilor cognitivi, afectivi și comportamentali, convingerile, atitudinile, experiențele anterioare privind minciuna și trăsăturile de personalitate nu sunt abordate în mod direct. Pentru a aborda această limitare, ne propunem să dezvoltăm un **model integrativ pentru înțelegerea comportamentului simulant în context interpersonal**, care se bazează pe cadrul original stabilit de Buller și Burgoon (2020), dar încorporează alte elemente cognitive, dispoziționale și afective în fazele pre-interacțiune, interacțiune și post-interacțiune. Potențialele extensiile propuse de această teză pot fi observate în Figura 2.

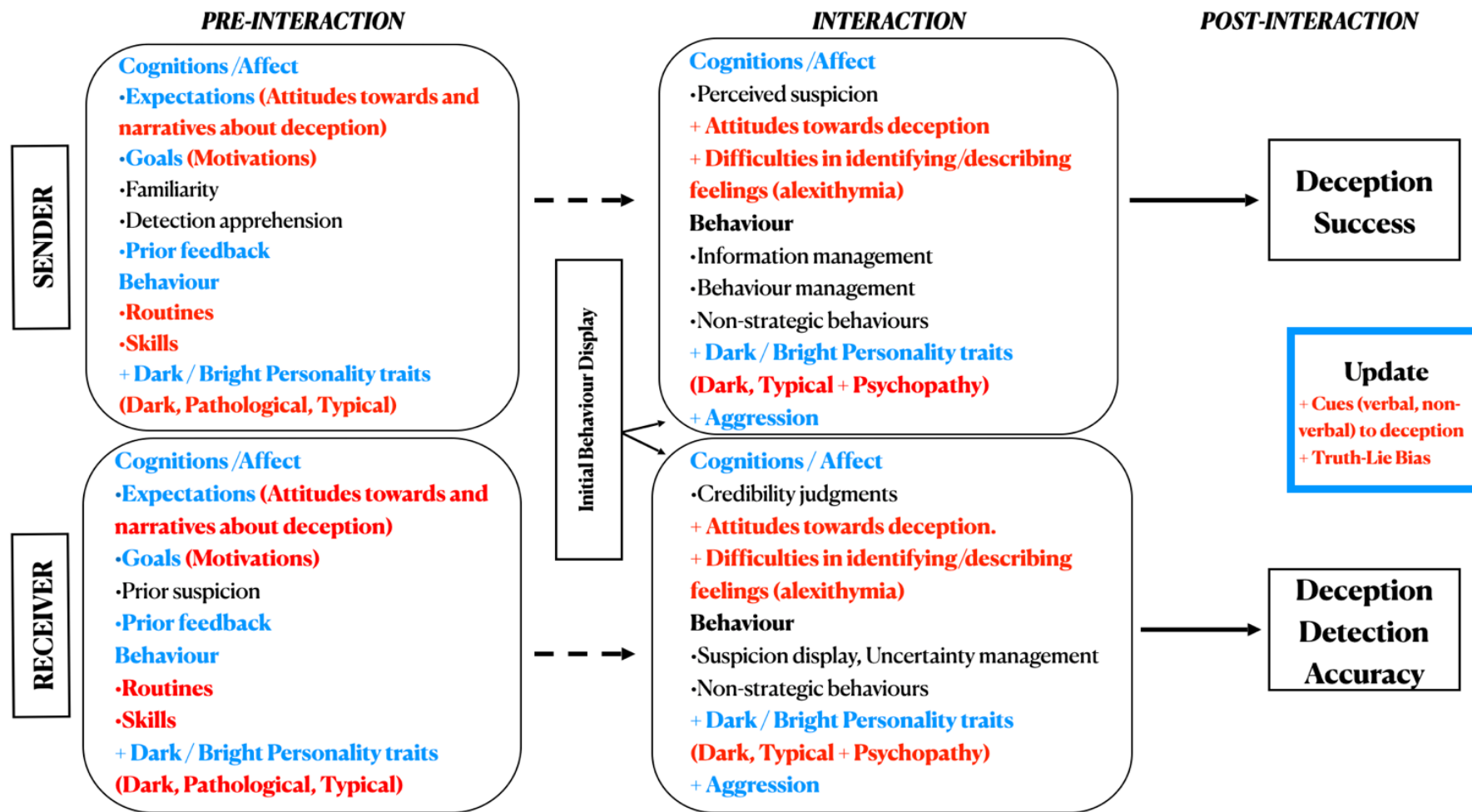

Figura 2.

Un Model Integrativ al Minciunii Interpersonale (în engleză)

Notă. Posibile extensii ale modelului teoretic al comportamentului simulant în context interpersonal (IDT) sunt scrise cu culori.

OBIECTIVELE CERCETĂRII ȘI METODOLOGIA GENERALĂ

2.1. Obiective teoretice

Obiectivul 1: Primul obiectiv al acestei teze a fost acela de a pune împreună rezultatele cercetărilor care investighează relația dintre **trăsăturile de personalitate întunecată (Triada întunecată), producerea și detecția minciunii (Studiul 1)** și de a examina gradul de congruență între percepțiile indivizilor (măsurate prin instrumente de auto-evaluare) și performanțele lor în producerea și detectarea minciunii (măsurate cu ajutorul sarcinilor experimentale).

Obiectivul 2: Al doilea obiectiv a fost acela de a investiga **rolul predictiv al trăsăturilor de personalitate tipică (Big 5), patologică (PID-5) și întunecată (Temele Factorului D) asupra acceptabilității minciunii** în rândul persoanelor private de libertate, presupunând că *atitudinile față de minciună* pot fi un mecanism explicativ pentru comportamentul simulant (Studiul 2).

Obiectivul 3: Al treilea obiectiv a fost de a explora **convingerile persoanelor private de libertate cu privire la minciună și detectarea acesteia (Studiul 3A și B)**. În vederea atingerii acestui obiectiv, în Studiul 3A, ne-am propus să examinăm modul în care persoanele private de libertate definesc minciuna, care sunt justificările pentru diverse tipuri de minciuni, care este gradul de acceptabilitate al minciunii și atitudinile favorabile sau nefavorabile față de utilizarea minciunii în diferite contexte, precum și care este frecvența auto-raportată a comportamentului simulant, în relație cu trăsăturile de personalitate întunecată. În studiul 3B, ne-am concentrat atenția asupra **convingerilor** persoanelor private de libertate **privind detecția minciunii**, examinând percepțiile acestora referitoare la succesul și indicatorii minciunii, în sensul identificării gândirii stereotipice.

Obiectivul 4: Scopul final și cel mai important al acestei teze a fost de a verifica empiric existența unei „**capacități generale de disimulare**” în rândul persoanelor încarcerate, comparativ cu persoanele din populația generală (Studiul 4). În plus am examinat influența trăsăturilor de personalitate luminoasă (Factorii Big 5), și a celor de personalitate întunecată (Temele Factorului D), asupra abilităților de producere și detecție a minciunii.

2.2. Obiective metodologice

Obiectivul 1: În studiul 2, ne-am propus să examinăm valoarea predictivă a **celor cinci teme ale Factorului D** (măsurate cu instrumentul D70) pentru **acceptabilitatea minciunii** (un mecanism explicativ pentru înșelăciune), peste **trăsăturile de personalitate Big5** (NEO-FFI) și **domeniile de personalitate patologică (PID-5)**.

Obiectivul 2: Al doilea obiectiv metodologic a fost să dezvoltăm un **protocol de cercetare calitativă și cantitativă** și să îl utilizăm pentru a examina *convingerile persoanelor încarcerate cu privire la producerea minciunii* (Studiul 3A) și *deteția acesteia* (Studiul 3B). De asemenea, ne-am propus să utilizăm strategia de **Analiză Tematică** dezvoltată de Braun & Clarke (2006) pentru a analiza răspunsurile participanților.

Obiectivul 3: Al treilea obiectiv metodologic a fost să modificăm **paradigma „Deception Interactive Task” DeceIT** (Wright et al., 2012) și să stabilim validitatea acesteia ca o probă experimentală fidelă de măsurare a abilităților de producere și de detecție a minciunii, atât în închisoare, cât și în populația generală (*Studiul 4*). În plus, ne-am propus să utilizăm **Teoria Detecției Semnalului** (SDT; Zloteanu, 2024), pentru a analiza performanțele participanților.

Obiectivul 4: Scopul metodologic final a fost de a examina dacă **temele Factorului D măsurate cu D70** sunt asociate cu **două dintre rezultatele SDT (abilități de producere și detecție a minciunii)**, precum și de a valida instrumentele de auto-raportare pentru trăsăturile de personalitate luminoasă (Big 5) și alte trăsături întunecate (Alexitimie și Agresivitate) și de a examina asocierea lor cu succesul minciunii și acuratețea detecției acesteia.

Prezentarea acestor obiective teoretice și metodologice constituie fundamentul pentru studiile detaliate în capitolul următor. Înainte de a trece la descrierea acestora, este esențial de subliniat că toate metodele și procedurile aplicate respectă în întregime reglementările naționale și internaționale, inclusiv recomandările Asociației Americane de Psihologie privind conduita responsabilă de cercetare și recomandările Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Tratatelor Inumane sau Degradante. Aceste aspecte au fost descrise în detaliu în proiectul de cercetare, aprobat de Comisia de Etică a Cercetării a Universității Babeș-Bolyai (nr. 23553/17.12.2018, actualizat prin nr. 1823/09.02.2024).

CONTRIBUȚII ORIGINALE DE CERCETARE

3.1. Studiul 1: O analiză de tip scoping review privind producerea și detecția comportamentului simulant în relație cu trăsăturile Triadei Întunecate³

Comportamentul simulant reprezintă o strategie socială larg răspândită (Bryant, 2008), cu costuri semnificative atât pentru relațiile interpersonale, cât și pentru societate în general (Markowitz, 2020). Unele persoane se percep ca fiind mai abile în a minți (Wissing & Reinhard, 2019), iar cercetările anterioare au sugerat că anumite trăsături de personalitate pot facilita producerea minciunii (Wright et al., 2015). Accentul a fost pus pe rolul trăsăturilor Triadei Întunecate (DT), având în vedere tendința comună a acestora spre manipularea și exploatarea celorlalți în beneficiul personal (Paulhus & Williams, 2002).

3.1.1. Metoda

Obiectivele acestui studiu au fost:

- (1) sintetizarea literaturii existente care investighează, atât prin auto-raportare, cât și prin măsurători bazate pe performanță, producerea și detecția minciunii în relație cu trăsăturile DT,
- (2) documentarea contribuției acestor trăsături la explicarea diferențelor individuale între aceste abilități, dincolo de modelul Big 5 al personalității.

Am urmat cadrul metodologic propus de Arksey și O'Malley (2005) pentru scoping reviews, parcurgând cinci etape principale. Pentru identificarea studiilor relevante, am realizat căutări informatizate extinse în mai multe baze de date electronice, inclusiv, dar fără a ne limita la, ERIH PLUS, PsycINFO, Web of Science, ScienceDirect și Google Scholar, utilizând cuvinte-cheie precum *deception*, *deception detection*, *deception production*, *lie production*, *lie detection*, *Dark traits*, *Dark Triad*.

După aplicarea criteriilor de includere și excludere și eliminarea dublurilor, 18 publicații au rămas eligibile. Dintre acestea, șapte au evaluat abilitățile percepute de simulare prin chestionare de auto-raportare, unsprezece au folosit sarcini experimentale pentru a măsura performanțele reale, iar una a utilizat ambele metode de evaluare.

Tabelele 2 și 3 prezintă o sinteză vizuală a principalelor rezultate raportate în toate studiile incluse.

---

³ Conținutul acestui subcapitol (paginile 13-23) se suprapune cu părți ale manuscrisului: „The tangled webs they weave: A scoping review of deception detection and production in relation to Dark Triad traits”, publicat de Turi, A., Rebeleş, M. R., & Visu-Petra, L. (2022) în *Acta Psychologica*, 226, 103574. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2022.103574>.

3.1.2. Rezultate și concluzii

Tabelul 2.

Triada întunecată, producerea și detecția minciunii auto-raportate

Autori (An)	Trăsături întunecate (Măsurători)	Minciuna (Măsurători și indici)	Participanți, Gen, Medie de vârstă	Principalele rezultate
Producerea minciunii				
Baughman et al. (2014)	Triada întunecată (SDT-3)	<ul style="list-style-type: none"> - Probabilitatea de a minți în context de împerechere și în contexte academice - Starea emoțională în timpul producerii minciunii (pozitivă-negativă) - Efortul cognitiv resimțit în momentul producerii minciunii de succes - Reacțiile celorlalți (măsura în care au crezut că persoana mințită - partenerul sau profesorul, ar crede minciuna lor) 	<p>N = 462</p> <p>130 de bărbați (19,4 ani)</p>	<p><i>Context de împerechere:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - N nu a corelat cu probabilitatea de a minți ($r = .07$, n. s.), însă a fost corelat cu trăirea emoțiilor pozitive ($r = .25^{**}$) și cu un efort cognitiv crescut în timpul producerii minciunii ($r = .18^{**}$), respectiv cu convingerea că partenerul va crede minciunile spuse de aceștia ($r = .11^*$) - M a corelat cu probabilitatea de a minți ($r = .10^*$), trăirea emoțiilor pozitive ($r = .34^{**}$) și efort cognitiv crescut în timpul producerii minciunii ($r = .15^{**}$), convingerea că partenerul va crede minciuna ($r = .13^{**}$) - P a corelat cu probabilitatea de a minți ($r = .13^{**}$), trăirea emoțiilor pozitive ($r = .46^{**}$) și efort cognitiv crescut în timpul producerii minciunii ($r = .14^{**}$), însă nu a corelat cu convingerea că partenerul va crede minciunile lor ($r = .06$, n. s.) <p><i>Context academic:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - N a corelat cu probabilitatea de a minți ($r = .14^{**}$), trăirea emoțiilor pozitive ($r = .28^{**}$), convingerea că profesorul va crede minciuna produsă ($r = .19^{**}$), însă nu a corelat cu efortul cognitiv ($r = .08$, n. s.) - M a corelat cu probabilitatea de a minți ($r = .25^{**}$), trăirea emoțiilor pozitive ($r = .33^{**}$) și efort cognitiv crescut în timpul producerii minciunii ($r = .28^{**}$), convingerea că profesorul va crede minciuna lor ($r = .16^{**}$) - P a corelat cu probabilitatea de a minți ($r = .19^{**}$), emoțiile pozitive ($r = .42^{**}$), și efort cognitiv crescut în timpul producerii minciunii ($r = .10^*$), convingerea că profesorul va crede minciuna lor ($r = .17^{**}$).

Jonason et al., (2014)	Triada întunecată (SRP-III) (MACH-IV) (NPI-40)	<p>Numărul total de minciuni auto-raportate în ultimele 7 zile, numărul de persoane și numărul de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - minciuni spuse în folos personal - minciuni albe - minciuni spuse fără nici un motiv <p>(Abilitatea de a minți auto-evaluată)</p> <p>(DMTS pentru minciuna în context intersexual și intra-sexual)</p>	<p>N = 447</p> <p>din care 161 bărbați</p> <p>(23,4 ani)</p>	<p>- N a fost corelat cu numărul total de minciuni ($r = .10^*$), minciunile spuse în folos personal ($r = .20^{**}$), minciunile spuse fără motiv ($r = .18^*$) și cu abilitatea auto-evaluată ($r = .29^{**}$), însă nu a fost asociat semnificativ cu utilizarea minciunilor albe ($r = .06$, n. s.) și cu numărul de persoane mințite ($r = .07$, n. s.)</p> <p>- M a corelat cu numărul total de minciuni ($r = .21^{**}$), numărul de persoane mințite ($r = .20^{**}$), minciunile spuse în folos personal ($r = .12^*$), minciunile albe ($r = .13^*$), minciunile spuse fără motiv ($r = .16^*$) și cu abilitatea auto-evaluată de a minți ($r = .27^{**}$)</p> <p>- P a corelat cu numărul total de minciuni ($r = .21^{**}$), numărul de persoane mințite ($r = .25^{**}$), minciunile spuse în folos personal ($r = .14^*$), minciunile spuse fără motiv ($r = .26^{**}$), și abilitatea auto-evaluată ($r = .40^{**}$), însă nu a fost relaționată cu utilizarea minciunilor albe ($r = .07$, n. s.)</p> <p>- Persoanele cu un nivel ridicat de P și M au fost mai asemănătoare în „strategia de disimulare” (numeroase corelații cu tactici de minciună intra și inter-sexuală, cum ar fi utilizarea dominanței, sincerității, superiorității și indiferenței). În schimb, N a fost asociat cu înșelăciunea intersexuală pentru dominantă și aspect.</p>
Azizli et al., (2016)	Triada întunecată (SDT-3)	<p>(PTLQ):</p> <p>Comportamentul simulant și tendința de a minți în 2 scenarii:</p> <ul style="list-style-type: none"> (1) „împerechere” (engl. mating) (2) academic <p>(CMI)</p>	<p>N = 464,</p> <p>131 bărbați</p> <p>333 femei</p> <p>(19,5 ani)</p>	<p>- N nu a fost relaționat cu tendința generală de a minți ($r = .03$, n. s.), dar a fost asociat cu minciuna atât în context de „împerechere” ($r = .15^{**}$), cât și în context academic ($r = .17^{**}$).</p> <p>- M a fost relaționat cu tendința generală de a minți ($r = .12^{**}$) și cu minciunile spuse în context de „împerechere” ($r = .21^{**}$) și în context academic ($r = .30^{**}$).</p> <p>- P a corelat cu tendința generală de a minți ($r = .15^{**}$) și cu minciunile spuse în context de „împerechere” ($r = .19^{**}$), cât și în context academic ($r = .21^{**}$).</p> <p>- Toate cele trei trăsături ale Triadei întunecate au fost corelate cu tendința generală de a minți, după cum urmează: N ($r = .16^{**}$), M ($r = .22^{**}$) și P ($r = .45^{**}$) și au fost diferit asociate cu sub-scalele CMI (intimidarea, abuzul de droguri, delinvența și criminalitatea).</p>

Daiku et al., (2021)	Triada întunecată (DTDD)	(Numărul total de minciuni auto-raportate în ultimele 24 de ore)	N = 340 (19,6 ani)	<p>Media minciunilor auto-raportate în ultimele 24 de ore a fost de 2,14 minciuni (SD = 4,64)</p> <p>Distribuția rezultatelor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 45,4% dintre participanți au declarat că nu mint - 47,4% au raportat între una și cinci minciuni - 7,2% au raportat șase sau mai multe minciuni, ceea ce a reprezentat 47,2% din totalul minciunilor raportate (154 din 326 de minciuni) = “câțiva mincinoși notorii” <p>Frecvența minciunii a fost corelată semnificativ cu P ($r = .14^{**}$), M ($r = .10^{*}$) și nesemnificativ cu N ($r = -.08$, n. s.).</p>
Forsyth et al. (2021)	Triada întunecată (SDT-3) (SSIS)	<p>Vignete care evaluează tendința de a minți în trei contexte separate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - profesional - academic - relație <p>Pentru fiecare context:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eficacitatea minciunii, - Încărcătura cognitivă - Răspunsul emoțional la minciună (pozitiv și negativ) 	N = 615 (26,8 ani)	<p><i>Context profesional:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - N a corelat cu tendința de a minți ($r = .18^{***}$), eficiența minciunii ($r = .28^{***}$), încărcătura cognitivă ($r = -.24^{*}$), răspunsul emoțional pozitiv ($r = .33^{***}$) și răspunsul emoțional negativ ($r = -.09^{*}$) - M a corelat cu tendința de a minți ($r = .38^{***}$), eficiența minciunii ($r = .36^{***}$), încărcătura cognitivă ($r = -.17^{***}$), răspunsul emoțional pozitiv ($r = .37^{***}$) și răspunsul emoțional negativ ($r = -.14^{***}$) - P a corelat cu tendința de a minți ($r = .23^{***}$), eficiența minciunii ($r = .24^{***}$), încărcătura cognitivă ($r = -.25^{***}$), răspunsul emoțional pozitiv ($r = .29^{***}$) și răspunsul emoțional negativ ($r = -.14^{***}$) <p><i>Context academic:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - N a corelat cu tendința de a minți ($r = .19^{***}$), eficiența minciunii ($r = .31^{***}$), încărcătura cognitivă ($r = -.18^{*}$), răspunsul emoțional pozitiv ($r = .34^{***}$) și răspunsul emoțional negativ ($r = -.09^{***}$) - M a corelat cu tendința de a minți ($r = .39^{***}$), eficiența minciunii ($r = .25^{***}$), încărcătura cognitivă ($r = -.19^{***}$), răspunsul emoțional pozitiv ($r = .39^{***}$) și răspunsul emoțional negativ ($r = -.20^{***}$) - P a corelat cu tendința de a minți ($r = .23^{***}$), eficiența minciunii ($r = .24^{***}$), încărcătura cognitivă ($r = -.27^{***}$), răspunsul emoțional pozitiv ($r = .29^{***}$) și răspunsul emoțional negativ ($r = -.17^{***}$)

				<i>Context de relație:</i>
				<p>- N a corelat cu tendința de a minți ($r = .21^{***}$), eficiența minciunii ($r = .18^{***}$), încărcătura cognitivă ($r = -.08^*$), răspunsul emoțional pozitiv ($r = .29^{***}$) și nu a fost relaționat semnificativ cu răspunsul emoțional negativ ($r = -.03$, n. s.)</p> <p>- M a corelat cu tendința de a minți ($r = .24^{***}$), eficiența minciunii ($r = .24^{***}$), încărcătura cognitivă ($r = -.11^{***}$), răspunsul emoțional pozitiv ($r = .24^{***}$) și răspunsul emoțional negativ ($r = -.06^{***}$)</p> <p>- P a corelat cu tendința de a minți ($r = .15^{***}$), eficiența minciunii ($r = .12^{***}$), încărcătura cognitivă ($r = -.19^{***}$), răspunsul emoțional pozitiv ($r = .19^{***}$) și răspunsul emoțional negativ ($r = -.11^{***}$)</p>
Producerea și detecția minciunii				
Zvi & Elaad (2018)	Narcisismul NPI cu 3 sub- scale: - LA - GE - EE	(LTAAS) Succesul minciunii Încredere în credibilitatea minciunii Acuratețea detecției Încrederea în ceilalți Numărul total de minciuni din ultimele 7 zile, numărul de persoane mințite și numărul de minciuni - în folos propriu, - altruist, - fără niciun motiv	N = 125 (25,7 ani)	<p>N total a fost corelat cu succesul minciunii ($r = .57^{**}$), încrederea în credibilitatea minciunii ($r = .52^{**}$), acuratețea detecției ($r = .52^{**}$) și încrederea în spusele celorlalți ($r = .38^{**}$).</p> <p>N total a fost corelat cu tendința de a minți ($r = .29^*$) și cu numărul de persoane mințite ($r = .24^{**}$), însă s-au observat diferențe pentru sub-scalele N, după cum urmează:</p> <p>- LA a corelat cu tendința de a minți ($r = .20^*$) și cu tendința de a spune minciuni fără motiv ($r = .18^*$)</p> <p>- GE a corelat cu tendința de a minți ($r = .31^*$) și cu numărul de persoane mințite ($r = .31^*$)</p> <p>- EE a corelat cu tendința de a minți ($r = .29^*$), cu numărul de persoane mințite ($r = .21^*$) și cu minciunile spuse în folos personal ($r = .19^*$).</p> <p>Dimensiunile N nu au fost relaționate semnificativ cu minciunile altruiste.</p>
Wissing & Reinhard (2019)	Triada întunecată (SDT-3)	Trei scale de auto-raportare de tip Likert cu 7 puncte: - Abilitatea auto-percepută de detecție a minciunii - Abilitatea auto-percepută de producere a minciunii - Indici comportamentali ai	N=205 58,5% bărbați 41,4% femei (22-70 de ani)	<p>- N a corelat semnificativ cu abilitatea auto-raportată de detecție a minciunii ($r = .16^*$) și de producere a minciunii ($r = .33^{***}$)</p> <p>- M a corelat semnificativ cu abilitatea percepută de detecție a minciunii ($r = .12$, n. s.), însă a fost asociat cu abilitatea auto-raportată de producere a minciunii ($r = .45^{***}$)</p> <p>- P corelat cu abilitatea auto-raportată de detecție a minciunii ($r = .14^*$) și abilitatea auto-raportată de producere a minciunii ($r = .44^{***}$)</p>

minciunii (Hartwig și Bond, 2011)

Nu există nicio corelație semnificativă între trăsăturile Triadei întunecate și detecția minciunii pe baza indicilor.

Notă: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$, n. s. = ne semnificativ, s.m. = nemenționat

Personalitate (instrumentele de măsurare utilizate, în limba engleză): N = Narcisism, M = Machiavelism, P = Psihopatie, S = Sadism, SDT-3 = Short Dark Triad (Jones & Paulhus, 2014), NPI = Narcissistic Personality Inventory, cu trei subscale: LA – Leadership/Authority, GE - Grandiose Exhibitionism, EE – Entitlement/Explosiveness (Raskin & Hall, 1988), MACH-IV = Machiavellianism Scale Version IV (Christie & Geis, 1970), DTDD = Dark Triad Dirty Dozen (Jonason & Webster, 2010), SSIS = Short Sadistic Impulse Scale (O'Meara, Davies, & Hammond, 2011), Minciună (instrumentele de măsurare utilizate, în limba engleză): DMTS = Deceptive Mating Tactics Scale (Took & Camire, 1991), PTLQ = Propensity to Lie Questionnaire (Azizli et al., 2016), CMI = Comprehensive Misconduct Inventory (Paulhus & Williams, 2002), LTAAS = Lie-truth Ability Assessment Scale (Elaad, 2009/2015).

Tabelul 3.

Triada întunecată și performanțele în producerea și detecția minciunii

Autori (An)	Trăsătură(i) întunecată(e) (Măsurători)	Sarcini experimentale pentru măsurarea abilităților de producere și detecție a minciunii	Participanți (Media de vârstă)	Rezultate (coeficienți de corelație și semnificație statistică)
Producerea Minciunii				
Geis Moon, (1981)	& Machiavelism (MACH-IV)	<p><i>Producerea minciunii</i> (Grup 1) O jumătate a mințit cu privire la faptul că ar fi avut cunoștință de un furt în care tocmai fuseseră implicați în mod direct; cealaltă jumătate a făcut aceeași negație în mod sincer.</p> <p><i>Detecția minciunii</i> (Grup 2) Au urmărit secvențele de 1,25 minute ale casetelor video în ordine aleatorie și s-a realizat evaluarea verificității afirmațiilor</p>	<p>N = 360 64 Grup 1 (G1) 64 Grup 2 (G2)</p> <p>(n.m.)</p>	<p>Comparațiile dintre persoanele cu scoruri mari și mici la M au arătat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - În condiția „minciună”, judecătorii au crezut mai mult minciunile spuse de persoanele cu niveluri ridicate de M, comparativ cu minciunile spuse de cei cu scoruri scăzute de M ($p < .01$). - Nu a fost observată o diferență semnificativă când s-a analizat condiția „adevăr” (n. s.) - Judecătorii au fost mai puțin acurați în detecția minciunilor și adevărilor produse de persoanele cu un nivel ridicat de M, comparativ cu cele produse de persoanele care au raportat un nivel scăzut de M ($p < .001$).

		sincere / nesincere produse de participanții din primul grup		
Martin & Leach (2013)	Psihopatie (PPI-R)	O selecție de videoclipuri cu 15 persoane care au spus minciuni și 30 de persoane care au spus adevărul. Cei care au mințit au fost îndemnați să înșele un coleg, au trișat la test și au negat că au trișat în timpul interogatoriului. Cei care au spus adevărul nu au fost îndemnați să înșele, nu au trișat și au negat faptul că au trișat în timpul interogatoriului.	N = 117 din care 53 de bărbați, 64 femei (19,8 ani)	Nu au fost observate corelații între scorul P total, scorurile individuale pe scala de conținut și detecția minciunii (toate $p > .05$) Notă: Eșantionul a inclus multe persoane cu scoruri ridicate la P, chiar și în comparație cu populațiile din închisoare
O'Reilly & Doerr (2020)	Narcisism (Resick) (NPI-16) (SINS)	(1) Minciuna = evitați să spuneți unui cumpărător de mașini despre o pompă de apă defectă (scenariul S1), îi spuneți unui coleg de serviciu că recomandarea unei opțiuni secundare îi oferă colegului mai multe beneficii (scenariul S2) (2) Tendința de a trișa într-un joc online de aruncare a zarurilor (3) Dorința auto-declarată de a fura un încărcător	N = 401 (34 de ani)	- Cele trei măsuri N au fost intercorelate: - SINS a corelat semnificativ cu minciuna în S1 ($r = .26^{**}$), dar nu și în S2, cu tendința de a trișa ($r = .15^*$) și cu dorința de a fura ($r = .19^{**}$) - NPI-16 a corelat cu minciuna în S1 ($r = .23^{**}$) și S2 ($r = .24^{**}$), dar nu a corelat cu tendința de a trișa și cu dorința de a fura. - Resick nu a corelat cu minciuna în nici unul dintre scenarii, dar a fost asociat cu tendința de a trișa ($r = .19^*$) și cu dorința de a fura ($r = .27^{**}$)
Michels et. al. (2020)	Triada întunecată N (NARQ) M (MACH-VI) P (SRP-4) Informații (WAIS-IV)	<i>Abilitatea de a minți</i> (LA) = măsurată indirect prin G2 (nr. de evaluatori care au reușit să inducă în eroare / nr. de evaluatori care au judecat poveștile participanților) <i>Producerea minciunii</i> : 50 de studenți au narat trei povești scurte care s-au petrecut în ultimele 24 ore, 2 adevărate și 1 fictivă, în timp ce erau filmați în laborator	N = 50 de studenți (Grupul 1) N = 13 asistenți universitari/stagiari (Grupul 2) (22,6 ani)	- P (sub-scala comportamentului antisocial) a corelat cu LA ($r = .30^*$), dar nu au fost observate asocieri cu alte sub-scale . - M nu a fost relaționat cu LA ($r = -.02$, n. s.) - N nu a fost relaționat cu LA ($r = -.09$, n. s.) - Inteligența nu a fost relaționată cu LA ($r = .15$, n. s.)

Detecția minciunii: 13 evaluatori au fost informați că una dintre cele trei povești a fost inventată și li s-a cerut să identifice care este aceasta

Detecția minciunii

DePaulo & Rosenthal (1979)	Machiavelism (MACH)	<p><i>Producerea minciunii:</i> Participanții au fost înregistrați video în timp ce au descris pe cineva care le plăcea, pe cineva care nu le plăcea și pe cineva față de care se simțeau ambivalenți și indiferenți.</p> <p><i>Detecția minciunii:</i> Participanții au judecat una dintre aceste casete video. Fiecare a judecat o casetă video în care nu a apărut.</p>	N = 40 Studenți (n.m.)	<ul style="list-style-type: none"> - Abilitatea de a detecta minciuna atunci când vorbitorul ascunde o stare afectivă pozitivă, nu a fost relaționată semnificativ cu abilitatea de a detecta minciuna atunci când vorbitorul ascunde o stare afectivă negativă ($r = -.18$, n. s.) - Vorbitorii ale căror minciuni au fost detectate corect de către femei au avut tendința să fie detectați corect și de către bărbați ($r = .62^{**}$ pentru starea afectivă pozitivă și $r = -.54^{**}$ pentru starea afectivă negativă) - Persoanele cu niveluri crescute de M au fost mai puțin credibile și au avut mai mult succes în a scăpa cu minciunile lor decât cei cu niveluri scăzute de M ($F = 3.04$, $p = .09$; $d = .58$). - Persoanele cu niveluri crescute de M au fost mai credibile atunci când s-au prefăcut că nu le place cineva pe care îl plăceau cu adevărat ($F = 5.96$, $p < .05$; $d = .79$)
Lyons et al. (2013)	Psihopatie (SRP-III) P primar P secundar	<p><i>Detecția minciunii:</i> Experiment online care prezintă 26 de clipuri (apeluri reale cu miză mare, 13 adevărate și 13 mincinoase, de pe site-uri internaționale dedicate persoanelor dispărute.</p> <p>Răspunsuri: Adevăr/Fals.</p>	N = 150 (21,1 ani)	<p>Genul participanților a moderat relația dintre P și detecția minciunii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - La bărbați, P primară a fost corelată pozitiv cu detecția minciunii ($r = .26^{**}$) - La femei, P primară a fost corelată negativ cu detecția minciunii ($r = -.24^*$) - P secundară nu a fost corelată cu detecția minciunii, nici la bărbați ($r = -.22$, n. s.), nici la femei ($r = .18$, n. s.)
Lyons et al., (2017)	Triada întunecată (SDT-3)	<p><i>Detecția minciunii:</i> Experiment online care prezintă 20 de videoclipuri în care minciuna are miză crescută: 10 adevărate și 10 mincinoase</p>	N = 347, din care 98 de bărbați (25,7 ani)	<p>În situații cu miză mare, rezultatele au evidențiat diferențe între femei și bărbați atunci când a fost judecată veridicitatea minciunilor emoționale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - La bărbați, doar N a corelat negativ cu acuratețea detecției ($\beta = -.24$, $t = -2,30$, $p < 0,02$).

		Răspunsuri: Adevăr/Fals.		- La femei, doar M a corelat pozitiv cu acuratețea detecției ($\beta = 0,28, t = 3,46, p < .001$)
Schindler et al. (2019)	Triada întunecată (NARQ) (MACH-IV) (SRP-III)	<i>Producerea minciunii:</i> (înainte de studiu) <u>Condiția adevărului:</u> 10 participanți au asistat la furtul a 10 euro de către un coleg.	N = 20 bărbați (n.m. / studenți) (mincinoși/cei care au spus adevărul)	- Nu există corelații semnificative între trăsăturile Triadei întunecate și acuratețea detecției (toate $p > .35$), încrederea în judecată (toate $p > .06$) și convingerile corecte despre minciună (toate $p > .35$)
		<u>Condiția minciunii:</u> Ceilalți 10 participanți au fost rugați să fure. Apoi, mincinoșii și cei care au spus adevărul au fost întrebați despre banii lipsă.	N = 76 bărbați deținuți (29,7 ani)	- Deținuții au avut niveluri mai ridicate de N ($F = 7.21, p < .008$), M ($F = 6.96, p < .009$) și P ($F = 53.05, p < .001$) și ambele grupuri au prezentat o bisare puternică spre adevăr (n.m.)
		<i>Detecția minciunii:</i> Elevii și deținuții au urmărit înregistrări video și au judecat veridicitatea declarațiilor prezentate.	N = 43 bărbați (25,2 ani)	- Încrederea în propria judecată a fost corelată negativ cu acuratețea detecției ($r = -.23^*$) și cu mesajele clasificate ca fiind adevărate ($r = .24^*$)
Producere și Detecția Minciunii				
Wright et al. (2015)	Triada întunecată (NPI-16) (MACH-IV) (SRP-SF)	<i>Producerea și detecția minciunii</i> Sarcină interactivă DeceIT administrată pe calculator, în care participanții (Emitători) au produs pe rând declarații verbale adevărate sau false de câte 20-30 de secunde și au judecat declarațiile produse de către ceilalți (Detectori) În timp ce fiecare participant a efectuat 80 de ture în rolul de emitător, restul participanților au detectat minciunile produse de emitători Sub-scala de autoamăgire (BIDR) Acceptabilitatea minciunii (RLAS)	N = 75 28 masculi 47 femele (27,2 ani)	Trăsăturile Triadei întunecate nu au fost corelate semnificativ cu abilitatea de a produce minciuni pe care ceilalți le-au găsit dificil de discriminat de adevăr (producerea minciunii) sau de a discrimina adevărul de minciunile produse de ceilalți (detecția minciunii). - M a corelat cu acceptabilitatea minciunii ($r = .38^{**}$) - N a corelat cu auto-amăgirea ($r = .25^*$) - Acceptabilitatea minciunii a fost corelată negativ cu producerea minciunii ($r = -.24^*$).
		<i>Producerea și detecția minciunii</i> Proba experimentală DeceIT față-în-față, în care participantul (Emitătorul)	N = 50 Australia	Nu au fost găsite relații semnificative între nicio măsură DT și producția de adevăruri sau minciuni.

		verbalizează (fie adevărul, fie o minciună, în funcție de instrucțiunea primită pe cardul extras) timp de aproximativ 20 de secunde, încercând să îi convingă pe ceilalți participanți că cele verbalizate reflectă opinia reală. Restul participanților: Detectori	Recruți ai poliției federale (30,2 ani)	
Elaad et al., (2020)	Narcisismul (NPI) Cu 3 sub-scale: - LA - GE - EE	(LTAAS) Producerea minciunilor de succes Producerea adevărilor convingătoare Detectia acurată a minciunii Încrederea în alți oameni <i>Producerea minciunii</i> O versiune modificată a jocului Utimatum original care investighează minciuna, în care participanților li s-a cerut să înșele pe cineva pentru a câștiga mai multe puncte	N = 70 Din care 42 bărbați 28 femei (24,6 ani)	- Abilitatea auto-evaluată a capacității de a produce a minciuni a fost singurul predictor semnificativ al comportamentului de producere a minciunii ($\beta = .45$, $t = 3.38$, $p = .001$) - Toate cele trei dimensiuni N au prezis producerea și/sau detectia minciunii: - LA a contribuit la abilitatea autoevaluată de producere a minciunii ($\beta = .29$, $t = 2.54$, $p = .012$), de detectie a minciunii ($\beta = .29$, $t = 4.26$, $p < .001$) și de producere a adevărilor convingătoare ($\beta = .40$, $t = 3.64$, $p < .001$), însă nu a fost relaționată cu abilitatea de detectie a adevărului. - GE a contribuit la abilitatea auto-evaluată de producere a minciunii ($\beta = .40$, $t = 3.60$, $p = .001$), de detectie a minciunii ($\beta = .47$, $t = 4.47$, $p < .001$) și a adevărilor ($\beta = .38$, $t = 3.44$, $p < .001$), dar nu la abilitatea de producere a adevărilor. - EE a contribuit la abilitatea autoevaluată de producere a minciunii ($\beta = .31$, $t = 2.76$, $p = .007$), de detectie a minciunii ($\beta = .40$, $t = 3.67$, $p < .001$), de producere a adevărului ($\beta = .45$, $t = 4.21$, $p < .001$), dar nu la abilitatea de detectie a adevărului.

Notă: * $p < .05$. ** $p < .01$, *** $p < .001$, n. s. = ne semnificativ, s.m. = nemenționat

Personalitate (instrumentele de măsurare utilizate, în limba engleză): N = Narcisism, M = Machiavelism, P = Psihopatie, S = Sadism, SDT-3 = Short Dark Triad (Jones & Paulhus, 2014), NPI = Narcissistic Personality Inventory, cu trei subscale: LA – Leadership/Authority, GE - Grandiose Exhibitionism, EE – Entitlement/Explosiveness (Raskin & Hall, 1988), MACH-IV = Machiavellianism Scale Version IV (Christie & Geis, 1970), DTDD = Dark Triad Dirty Dozen (Jonason & Webster, 2010), SSIS = Short Sadistic Impulse Scale (O'Meara, Davies, & Hammond, 2011), Minciună (instrumentele de măsurare utilizate, în limba engleză): DMTS = Deceptive Mating Tactics Scale (Took & Camire, 1991), PTLQ = Propensity to Lie Questionnaire (Azizli et al., 2016), CMI = Comprehensive Misconduct Inventory (Paulhus & Williams, 2002), LTAAS = Lie-truth Ability Assessment Scale (Elaad, 2009/2015).

Producerea Minciunii

Majoritatea studiilor care au utilizat instrumente de **auto-raportare** au arătat că *Machiavelismul* și *Psihopatia* au fost asociate cu aspecte ale minciunii, precum frecvența crescută a minciunilor, predispoziția spre utilizarea minciunilor în diferite contexte și strategiile utilizate (Baughman et al., 2014; Daiku et al., 2021). *Narcisismul*, pe de altă parte, nu a fost asociat nici cu predispoziția spre minciună (Azizli et al., 2016), nici cu frecvența minciunilor (Daiku et al., 2021) în două studii, în timp ce în alt studiu, acesta a fost corelat cu disponibilitatea de a minți în contexte profesionale și academice (Forsyth et al. 2021). În ceea ce privește **măsurătorile obiective**, rezultatele studiilor au indicat faptul că trăsăturile *Triadei Întunecate* nu au corelat semnificativ cu performanțele de producere și detecție a minciunii (Wright et al. 2015, Semrad & Scott-Parker, 2020), nici în populația generală, nici în penitenciar (Schindler et al. 2019). Investigând constructele separat, toate dimensiunile *Narcisismului* au prezis minciuna (Elaad și colab., 2020) și au fost relaționate diferit cu producerea minciunii, tendința de a trișa și disponibilitatea de a fura (O'Reilly & Doerr, 2020). Singurul studiu care a evaluat *Machiavelismul* ca dimensiune separată a indicat faptul că indivizii cu niveluri mai ridicate de Machiavelism au mai mult succes în producerea de minciuni convingătoare decât cei cu niveluri scăzute (DePaulo & Rosenthal, 1979). În ceea ce privește *Psihopatia*, atunci când aceasta a fost evaluată cu instrumentul PPI-R, nu s-au observat corelații între Psihopatie și producerea de minciuni (Martin & Leach 2013), însă, atunci când a fost măsurată cu instrumentul SRP-4, s-a constatat o asociere pozitivă între aspectele antisociale ale Psihopatiei și producere minciunii (Michels et al. 2020).

Detecția Minciunii

Două studii au investigat abilitățile **auto-raportate de detecție a minciunii** în relație cu trăsăturile **Triadei întunecate**, iar cea mai mare parte a literaturii s-a concentrat pe producerea minciunii. După cum s-a dovedit, persoanele cu niveluri ridicate de *Narcisism* și *Psihopatie* s-au perceput ca fiind buni la detecția cu succes a minciunilor, dar nu și cei cu scoruri ridicate de *Machiavelism* (Wissing & Reinhard 2019). În cazul *Narcisismului*, a fost observată o asociere pozitivă între *Narcisism*, abilitatea autoevaluată de detecție și încrederea în abilitățile de detecție (Zvi & Elaad, 2018). Atunci când abilitățile de detecție au fost măsurate cu ajutorul **sarcinilor experimentale** în interacțiune față în față, Wright et al. (2015) nu au identificat o corelație semnificativă între trăsăturile Triadei întunecate și acuratețea detecției (evaluarea personalității a fost realizată cu NPI, MACH-IV, SRP-III), similar cu Semrad și Scott-Parker (2020) care au evaluat trăsăturile întunecate ca un construct unitar (SD-3). Contrar acestor rezultate, în situații cu miză crescută, bărbații cu scoruri scăzute la *Narcisism* și femeile cu scoruri ridicate la *Machiavelism*, s-au dovedit a fi mai buni la detecția minciunii (Lyons și colab., 2017). Singurele două studii care au investigat legătura dintre *Psihopatie* și abilitatea de detecție a minciunii au obținut rezultate divergente (e.g., Martin & Leach, 2013).

Ca o concluzie generală la cele prezentate, o modalitate ideală de a studia comportamentul simulat în relație cu trăsăturile de personalitate, ar fi utilizarea măsurătorilor de auto-raportare și a evaluărilor realizate de terți pentru evaluarea personalității și a sarcinilor experimentale pentru evaluarea abilității de producere și detecție a comportamentului simulat, mai ales în situații cu miză ridicată (de exemplu: mediul carceral).

3.2. Studiul 2: Personalitatea întunecată și acceptabilitatea minciunii ca indicator al comportamentului simulant interpersonal la deținuți

Cercetările anterioare privind relația dintre personalitate și comportamentul simulant au indicat că oamenii mint din diverse motive, iar trăsăturile de personalitate pot explica diferențele în comportamentul de minciună (Turi et al., 2020). De exemplu, trăsăturile adaptive precum Deschiderea către experiență, Conștiinciozitatea, Extraversiunea și Agreabilitatea au fost asociate negativ cu frecvența minciunii (Hart et al., 2020), în timp ce trăsăturile Triadei Întunecate și Sadismul au prezentat o asociere pozitivă cu propensiunea de a minți (Forsyth et al., 2021). De asemenea, persoanele cu niveluri ridicate de Narcisism, Machiavelism, Psihopatie și Antagonism tind să se perceapă ca fiind eficienți înșelători și detectori ai minciunii, deși nici trăsăturile întunecate, nici cele maladaptive nu îmbunătățesc acuratețea reală a detecției minciunii (Wissing & Marc-André Reinhard, 2017, 2019). Aceste rezultate sugerează o percepție inacurată a abilităților reale de a produce și detecta comportamentul simulant și o predispoziție mai crescută spre minciună în rândul celor care prezintă caracteristici de personalitate întunecată. În plus, trăsăturile întunecate au fost asociate constant cu atitudini mai permissive față de înșelăciune (Wright et al., 2012), cunoscute și ca acceptabilitatea minciunii (Oliveira & Levine, 2008). Acceptarea minciunii a fost demonstrată ca fiind un predictor atât al producerii, cât și al succesului minciunii (Levine et al., 2010; Halevy et al., 2014; Hart et al., 2023). Persoanele care consideră că minciuna este acceptabilă sunt mai înclinate să mintă și să o facă cu succes (McLeod & Genereux, 2008).

În contextul în care aceste comportamente sunt recompensate, așa cum se întâmplă frecvent în mediul penitenciar, aceste comportamente pot deveni permanente, favorizând tendințe patologice precum minciuna habituală sau manipularea, caracteristici demonstrate de minciinoșii prolifici (Serota et al., 2010). Astfel, acceptabilitatea minciunii poate reflecta nu doar atitudinea individului față de minciună, ci și comportamentul său efectiv.

Deși cercetările anterioare sugerează că trăsăturile de personalitate pot influența semnificativ percepția și justificarea înșelăciunii ca fiind acceptabilă sau necesară, modelând astfel comportamentele înșelătoare, studiile precedente au examinat de regulă trăsăturile în mod izolat. Până în prezent, nu s-a investigat contribuția colectivă a trăsăturilor tipice, întunecate și maladaptive în precizarea atitudinilor indivizilor față de înșelăciune, ceea ce constituie o lacună importantă în literatură. Studiul de față își propune să abordeze această limitare prin examinarea relației dintre trăsăturile de personalitate tipică (adaptive), patologică (maladaptive) și întunecată, și acceptabilitatea minciunii în rândul persoanelor încarcerate, presupus a avea o propensiune mai mare spre minciună.

Prima noastră ipoteză (**H1**) s-a referit la **trăsăturile de personalitate tipică**, reprezentate de **factorii Big 5**: *Deschiderea spre experiențe (O)*, *Conștiinciozitate (C)*, *Extraversiune (E)*, *Agreabilitatea (A)* și *Neuroticism (N)*. Ne-am așteptat ca persoanele cu niveluri ridicate de Agreabilitate și Conștiinciozitate să raporteze un nivel mai redus de acceptabilitate a minciunii. Aceste trăsături au fost asociate pozitiv cu empatia, integritatea morală și comportamentul prosocial (Musek & Grum, 2021), demonstrând în același timp relații negative cu tendințele de manipulare și înșelăciune (De Vries et al., 2010). (*Ipoteză exploratorie 1*). A doua ipoteză (**H2**) s-a referit la **trăsăturile de personalitate patologică**: *Afectivitate Negativă*, *Detașare*, *Antagonism*, *Dezinhibiție* și, în cele din urmă, *Psihoticism*,

măsurate cu ajutorul Inventarului de Personalitate pentru DSM-V (PID-5, APA, 2013, Krueger et al., 2012). Am anticipat că domeniile *Antagonism* și *Dezinhibiție*, caracterizate prin manipulare, impulsivitate și ostilitate, vor fi asociate pozitiv cu acceptabilitatea minciunii. (*Ipoteza confirmatoare 2*). A treia ipoteză (**H3**) s-a referit la **trăsăturile de personalitate întunecată**, astfel cum sunt definite în cadrul teoretic **Factorul întunecat** (Hurezan et al., 2024). Bazându-ne pe cercetările anterioare privind Triada întunecată (Yarbrough & Hart, 2025), am anticipat că nivelurile ridicate ale **temelor Factorului întunecat** (*Insensibilitate, Disimulare, Îndreptățire Narcisistă, Sadism, și Răzbunare*) vor fi asociate pozitiv cu acceptabilitatea minciunii (*Ipoteza exploratorie H3*). Ultima ipoteză (**H4**) s-a referit la **contribuția combinată a trăsăturilor de personalitate tipică, patologică și întunecată în predicția acceptabilității minciunii**, cu scopul de a stabili un model integrativ care consideră multiple trăsături de personalitate în predicția tendințelor mincinoase, ceea ce este deosebit de relevant în contexte precum închisorile, unde minciuna poate servi unor scopuri adaptative și, prin urmare, poate fi consolidată. (*Ipoteza exploratorie 4*).

3.2.1. Metoda

Participanți

Eșantionul a cuprins **94 de persoane private de libertate** (71 bărbați, 23 femei) din cadrul Penitenciarului de Maximă Siguranță Gherla. Aceștia au avut vârste cuprinse între 21 și 67 de ani ($M = 38,98$, $SD = 10,48$), și un IQ mediu de 93. 63% dintre ei au fost condamnați pentru infracțiuni violente.

Măsurători

Mai întâi, persoanele private de libertate au participat la un interviu individual în cadrul căruia au oferit informații personale, precum vârsta, sexul, istoricul familial și educațional. Datele suplimentare, inclusiv tipul infracțiunii, durata pedepsei, comportamentul pe perioada detenției și starea de recidivă, au fost extrase din înregistrările instituționale. Apoi, participanții au completat mai multe măsuri de auto-raportare, precum *Dark Personality Inventory* (D70, Moshagen et al., 2018) pentru măsurarea trăsăturilor de personalitate întunecată; *Inventarul NEO Personality Inventory – Forma scurtă* (NEO-FFI; Costa & McCrae, 1992) pentru măsurarea trăsăturilor de personalitate tipică și *Inventarul de personalitate pentru DSM-5* (PID-5, Krueger et al., 2012) pentru trăsăturile de personalitate patologică. Acceptabilitatea minciunii a fost măsurată cu *Scala de acceptabilitate a minciunii - revizuită* (RLAS; Oliveira & Levine, 2008), iar tendința de a oferi răspunsuri dezirabile, a fost măsurată cu *Sub-scala Managementului impresiei a lui Paulhus* (PDS - IM; Paulhus, 1998).

3.2.2. Rezultate și concluzii

Pentru a testa ipotezele H1 – H3, am realizat analize de corelație. Susținând prima ipoteză de cercetare, analizele corelaționale (a se vedea Tabelul 3) au evidențiat asocieri semnificative între acceptabilitatea minciunii și toate cele cinci teme ale Factorului D: *Insensibilitate* ($r = .48$, $p < .01$), *Disimulare* ($r = .44$, $p < .01$), *Îndreptățire Narcisistă* ($r = .44$, $p < .01$), *Sadism* ($r = .40$, $p < .01$) și *Răzbunare* ($r = .36$, $p < .01$).

Tabelul 1

Corelații (și corelații parțiale) între acceptabilitatea minciunii, cele 5 teme ale D, domeniile PID-5 și factorii Big 5.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1. Acceptabilitatea minciunii	-	.48**	.44**	.44**	.40**	.36**	.40**	.30**	.29**	.37**	.32**	.23*	-.05	-.15	-.29*	-.31
2. D5: Insensibilitate	.49**	-	.63**	.60**	.60**	.59**	.36**	.33**	.49**	.46**	.29*	.27**	-.20	-.23*	-.57**	-.40**
3. D5: Disimulare	.45**	.65**	-	.54**	.69**	.34**	.35**	.42**	.52**	.36**	.29*	.22*	-.17	-.20	-.40**	-.33**
4. D5: Îndreptățire Narcisică	.45**	.62**	.57**	-	.55**	.37**	.30**	.31**	.41**	.34**	.26*	.18	-.06	-.09	-.43**	-.31**
5. D5: Sadism	.41**	.61**	.71**	.58**	-	.09	.20	.30**	.29*	.23*	.09	.22*	-.18	-.29*	-.23*	-.33
6. D5: Răzbunare	.36**	.59**	.34**	.37**	.10	-	.42**	.31**	.39**	.50**	.36**	.25*	.01	.02	-.49**	-.15
7. PID-5: Afect Negativ	.39**	.34**	.31**	.27**	.18	.41**	-	.69**	.60**	.81**	.84**	.47**	.15	-.09	-.18	-.15
8. PID-5: Detașare	.27**	.28**	.32**	.24*	.24*	.29**	.69**	-	.59**	.57**	.63**	.24*	-.28*	-.18	-.21	-.24*
9. PID-5: Antagonism	.28**	.47**	.48**	.38**	.27**	.39**	.60**	.58**	-	.77**	.69**	.20	-.10	-.08	-.44**	-.13
10. PID-5: Dizinhibiție	.36**	.44**	.33**	.31**	.22*	.49**	.81**	.57**	.77**	-	.81**	.30**	-.03	-.07	-.34**	-.13
11. PID5: Psihoticism	.31**	.26*	.25*	.23*	.07	.35**	.84**	.64**	.69**	.81**	-	.36**	-.08	.06	-.17	-.12
12. Big 5: Neuroticism	.23*	.26*	.20*	0.17	.21*	.25*	.47**	.24*	.20	.30**	.36**	-	-.23*	-.17	-.19	-.34**
13. Big 5: Extraversiune	-.05	-.19	-.16	-.06	-.18	.01	-.15	-.28**	-.10	-.03	-.08	-.23*	-	.28*	.12	.56**
14. Big 5: Deschidere	-.16	-.26*	-.24*	-.013	-.31**	.01	-.07	-.13	-.07	-.06	.08	-.17	.28**	-	.17	-.36**
15. Big 5: Agreabilitate	-.30**	-.58**	-.42**	-.44**	-.25*	-.49**	-.16	-.17	-.43**	-.33**	-.16	-.18	.12	.19	-	.31**
16. Big 5: Conștiinciozitate	-.33**	-.43**	-.38**	-.35**	-.37**	-.16	-.13	-.17	-.11	-.11	-.10	-.32**	.54**	.39**	.33**	-

Notă. N = 94; p < .05 = *; p < .01 = **

Corelațiile de deasupra diagonalei reprezintă coeficienții calculați, pentru care s-a controlat tendința de a oferi răspunsuri dezirabile.

În ceea ce privește dimensiunile personalității patologice, acceptabilitatea minciunii a corelat cu toate domeniile PID-5: *Afectivitate negativă* ($r = .40, p < .01$), *Detașare* ($r = .30, p < .01$), *Antagonism* ($r = .29, p < .01$), *Lipsă de Organizare* ($r = .37, p < .01$) și *Psihoticism* ($r = .32, p < .01$), chiar și după controlul tendinței de a oferi răspunsuri dezirabile.

În ceea ce privește trăsăturile tipice, acceptabilitatea minciunii a demonstrat corelații negative semnificative cu dimensiunile *Agreabilitate* ($r = -.29, p < .05$) și *Conștiinciozitate* ($r = -.31, p < .01$), și ne semnificative cu *Deschiderea spre experiențe* ($r = -.15$), *Extraversiune* ($r = -.05$) și *Neuroticism* ($r = .23, p < .05$), deși acestea au scăzut după controlul tendinței de a oferi răspunsuri dezirabile.

Pentru a testa ipoteza H4, am examinat contribuția trăsăturilor de personalitate întunecată, patologică și tipică în prezicerea acceptabilității minciunii, utilizând analiza de regresie multiplă ierarhică. Așa cum se poate observa în Tabelul 2, analizele noastre au relevat faptul că cele cinci teme ale Factorului Întunecat: *Indiferența*, *Disimularea*, *Îndreptățirea narcisistă*, *Sadismul* și *Răzbunarea*, au explicat o proporție semnificativă din variația Acceptabilității minciunii, $R^2 = .306$, R^2 ajustat = .266, $F(5, 88) = 7.76, p < .001$, iar contribuția suplimentară a trăsăturilor de personalitate patologică (PID-5) și a celor tipică (Big5) fost ne semnificativă statistic.

Tabelul 2

Rezumatul modelului de regresie de predicție a acceptabilității minciunii din trăsăturile de personalitate întunecată, patologică și tipică

Model	R	R ²	R pătrat ajustat	Eroarea Std. a estimării	R pătrat Schimbare	F Schimbare	df1	df2	Sig. F Schimbare
1. Teme întunecate	0.553	0.306	0.266	6.129	0.306	7.755	5	88	<.001
2. Teme întunecate + PID5	0.598	0.357	0.28	6.072	0.052	1.333	5	83	.258
3. Teme întunecate + PID5 + BIG5	0.617	0.38	0.261	6.15	0.023	0.577	5	78	.717

Note: N = 94

Modelul 1 a inclus trăsăturile de personalitate întunecată (temele Factorului D: Răzbunare, Sadism, Îndreptățire narcisistă, Disimulare, Insensibilitate); *Modelul 2* a adăugat trăsăturile de personalitate patologică (domeniile PID-5: Detașare, Dezorganizare, Antagonism, Psihoticism, Afectivitate negativă), *Modelul 3* a adăugat trăsături trăsăturile de personalitate tipică (Factorii Big5: Neuroticism, Agreabilitate, Conștiinciozitate, Extraversiune, Deschidere către experiență). *Variabilă dependentă*: Acceptabilitatea minciunii.

Coeфициentul Durbin-Watson pentru model a fost 2,285.

Asocierile dintre acceptabilitatea minciunii și toate cele cinci teme întunecate (*Insensibilitate*, *Disimulare*, *Îndreptățire Narcisică*, *Sadism* și *Răzbunare*) indică faptul că componentele emoționale, cognitive și motivaționale captate de aceste teme ar putea favoriza comportamentul simulant interpersonal în populații cu risc ridicat. De exemplu, indivizii care sunt indiferenți față de suferința altora (*Insensibilitate*) sau care consideră că au drepturi speciale (*Îndreptățire Narcisică*) pot fi mai înclinați să aprobe (și să utilizeze) comportamentul simulant ca strategie interpersonală. Dintre toate trăsăturile întunecate, *Insensibilitatea*, urmată de *Disimulare*, a prezentat cele mai puternice asocieri cu acceptabilitatea minciunii, consolidând importanța acestora în predicția manipulării și exploatării interpersonale.

Mai mult, trăsăturile de personalitate patologică, măsurate prin PID-5, au corelat semnificativ cu acceptabilitatea minciunii, în special *Antagonismul* și *Dezorganizarea*. Aceste domenii cuprind trăsături precum manipularea, impulsivitatea, iresponsabilitatea și încălcarea regulilor, toate fiind asociate cu comportamentul infracțional și controlul deficitar al impulsurilor în eșantioanele formate din persoane care au comis infracțiuni (Anderson et al., 2021). În mod similar, *Detășarea* și *Psihoticismul*, deși într-o măsură mai redusă, au fost asociate pozitiv cu atitudini permissive față de minciună, sugerând că detașarea emoțională și distorsionarea realității pot contribui, de asemenea, la o preocupare redusă pentru onestitate în interacțiunile sociale.

În contrast cu asocierile pozitive observate pentru trăsăturile întunecate și patologice, am constatat corelații negative între trăsăturile tipice, în special *Agreabilitatea* și *Conștiinciozitatea*, și acceptabilitatea minciunii, susținând studiile anterioare care le evidențiază rolul în promovarea empatiei, respectării regulilor și comportamentului moral (Musek & Grum, 2021). Totuși, influența acestora a fost semnificativ mai slabă și mai puțin consistentă.

Când am investigat efectul combinat al acestui spectru larg de caracteristici și trăsături, temele *Factorului Întunecat* au explicat singure o proporție substanțială din varianța acceptabilității minciunii ($R^2 = .31$), indicând că dispozițiile interpersonale aversive sunt fundamentale pentru atitudinile care aprobă comportamentul simulant. Incluziunea celor cinci domenii PID-5 de personalitate patologică nu a îmbunătățit semnificativ ajustarea modelului, în ciuda asocierilor lor anterioare cu percepția asupra abilității de a simula (Wissing & Reinhard, 2019). Această constatare poate reflecta suprapunerea conceptuală între trăsăturile întunecate și cele patologice. De exemplu, *Insensibilitatea* și *Disimularea* se regăsesc atât în *Factorul Întunecat*, cât și în domeniul *Antagonism* al PID-5, iar indivizii cu niveluri ridicate ale acestor trăsături pot împărtăși o disponibilitate de a-și maximiza propriul câștig în detrimentul altora.

O constatare interesantă, dar așteptată, a fost că adăugarea trăsăturilor Big Five nu a îmbunătățit semnificativ predicția acceptabilității minciunii. O posibilă explicație pentru aceste rezultate este că trăsăturile tipice, numite și trăsături luminoase, sunt mai relevante pentru predicția comportamentului prosocial decât pentru explicarea diferențelor individuale în tendințele manipulative, simulante și social aversive.

Este important de menționat că aceste rezultate sunt în concordanță cu cercetările anterioare ale lui Wissing și Marc-André Reinhard (2017, 2019), care au arătat că indivizii cu trăsături întunecate și maladaptive se percep ca fiind mai eficienți în comportamentul simulant. În eșantionul nostru, asocierea puternică dintre *Disimulare* și acceptabilitatea minciunii sugerează că cei cu dispoziții aversive nu doar că sunt mai înclinați să simuleze, ci și justifică sau raționalizează moral un astfel de comportament.

3.3. Studiul 3A: O Analiză prin metode mixte a narațiunilor deținuților și influența acestora asupra atitudinilor față de comportamentul simulat interpersonal⁴

Puținele studii existente privind comportamentul simulat în populația penitenciară s-au bazat în principal pe metode cantitative, precum sondaje și chestionare, pentru a explora convingerile deținuților despre detectarea minciunii și auto-percepțiile lor privind capacitatea de a produce și detecta comportament simulat. Rezultatele acestor studii au fost mixte. De exemplu, infractorii adolescenți au demonstrat o acuratețe semnificativ mai mare în evaluarea credibilității declarațiilor comparativ cu colegii lor neîncarcerați (Jupe et al., 2016). În plus, deținuții au prezentat convingeri mai puțin stereotipe despre indicatorii comportamentului simulat comparativ cu personalul de penitenciar și studenții (Granhag et al., 2004). Similar, Vrij și Semin (2006) au constatat că percepțiile deținuților despre comportamentul nonverbal simulat erau mai corecte decât cele ale polițiștilor, polițiștilor de penitenciare și ale studenților, ceea ce susține constatările lui Ulatowska (2005, 2009) conform cărora deținuții ar putea avea o înțelegere mai bună a comportamentului simulat decât persoanele fără istoric infracțional.

Alte rezultate au arătat că deținuții erau mai puțin preciși în detectarea minciunilor decât studenții, prezentând un bias similar pentru adevăr ca publicul general (Schindler et al., 2021). Deși deținuții pot fi pricepuți în detectarea minciunii, ei întâmpină dificultăți în identificarea adevărului din cauza unei biasări pronunțate pentru minciună (Bond et al., 2005). Rezultatele preliminare ale unui studiu comportamental recent, care a comparat deținuții cu membrii comunității, au arătat că deținuții erau mai puțin capabili decât persoanele neîncarcerate să detecteze comportamentul simulat la alții, iar această abilitate se corela negativ cu nivelurile lor mai ridicate de auto-raportare a tendinței de a înșela (Turi et al., 2025). Aceștia erau la fel de predispuși la biasarea pentru adevăr ca persoanele neîncarcerate și, surprinzător, raportau atitudini mai puțin permissive față de comportamentul simulat (Turi et al., 2025).

Acest aspect este deosebit de relevant, deoarece studiile au arătat că atitudinile deținuților față de lipsa de onestitate sunt strâns legate de comportamentul lor în afara penitenciarului. De exemplu, un studiu care a examinat atitudinile deținuților față de comportamentele necinstite a găsit corelații semnificative între aceste atitudini și încălcările regulilor după eliberarea din penitenciar (Lilienfeld et al., 1994). Aceasta sugerează că deținuții care internalizează codul, valorile și normele infractorilor, care adesea intră în conflict cu standardele societale, sunt mai predispuși să repete comportamente antisociale după reintegrarea în societate (Gendreau et al., 1996).

Într-un alt studiu, Cohn et al. (2013) au folosit o sarcină de aruncare a monedei pentru a examina lipsa de onestitate în rândul deținuților. Aceștia au constatat că lipsa de onestitate se corela cu încălcări ale regulilor din penitenciar, precum agresivitatea și deținerea de arme. Mai mult, deținuții care credeau că trișatul poate fi detectat erau mai puțin predispuși să se angajeze în comportamente necinstite și atitudinile lor față de lipsa de onestitate preziceau nivelul lor de aversiune față de risc.

---

⁴ Conținutul acestui subcapitol (paginile 29-41) se suprapune cu manuscrisul: „Through the Looking Glass: A Mixed Methods Analysis of Inmates' Narratives Shaping their Attitudes towards Interpersonal Deception” scris de Turi, A. & Visu-Petra, L. (2025) și trimis pentru publicare [Manuscris în curs de revizuire].

Aceste rezultate sugerează că, deși deținuții pot fi dispuși să utilizeze minciuni în interes propriu, decizia lor de a face acest lucru este influențată de avantajele și riscurile percepute ale comportamentului simulant într-un context dat. În acest context, prezentul studiu își propune să exploreze, pentru prima dată în literatură, trăsăturile de personalitate, convingerile, narațiunile, atitudinile și comportamentele auto-raportate legate de comportamentul simulant și diverse tipuri de minciuni în rândul persoanelor încarcerate.

Folosind o abordare mixtă, ne propunem să valorificăm punctele forte ale metodologiilor cantitative și calitative pentru a evidenția potențialul narațiunilor în modelarea atitudinilor favorabile sau nefavorabile față de comportamentul simulant și probabilitatea de a se angaja în astfel de comportamente.

Pentru a atinge acest obiectiv, am formulat patru întrebări principale de cercetare:

Q1: Cum definesc, cum justifică și cum clasifică deținuții minciuna?

Q2: Care este gradul de susținere al atitudinilor favorabile sau nefavorabile față de minciună și care sunt justificările din spatele acestor atitudini?

Q3: Care este frecvența auto-raportată a minciunii în diferite situații?

Q4: Care sunt interrelațiile dintre atitudinile față de diferite tipuri de minciuni și măsurile trăsăturilor aversive (Personalitate întunecată, Agresivitate, Alexitimie)?

3.3.1. Metoda

Pentru a atinge obiectivul studiului nostru și a răspunde întrebărilor de cercetare, am elaborat un protocol QQ bazat pe întrebări extrase dintr-un interviu privind tipologia comportamentului simulant (Bryant, 2008) și metode cantitative care investighează atitudinile față de diferite tipuri de minciuni (Lundquist et al., 2009). Această abordare individuală, scrisă, a fost preferată din cauza sensibilității subiectului și pentru a minimiza efectele tendinței de a răspunde dezirabil, care ar fi putut fi mai pronunțate în cadrul interviurilor individuale sau al focus-grupurilor, oferind participanților timp să reflecteze și să își exprime convingerile în mod privat. Protocolul a cuprins atât spații generoase pentru răspunsuri libere, cât și opțiuni de răspuns multiple.

Participanți

Protocolul de cercetare a fost completat de către **42 de persoane încarcerate**, care au fost de acord să participe la studiu (dintre care 21 de femei), cu vârste cuprinse între 23 și 67 de ani; $M = 40.55$, $SD = 10.51$). Participanții au avut la dispoziție 3 zile pentru completare.

Procedura

Răspunsurile participanților au fost analizate utilizând strategia de *Analiză Tematică* (AT, Braun & Clarke, 2006) de către cei doi investigatori. Procesul de analiză a început cu un investigator, care a citit datele de mai multe ori pentru a identifica modelele relevante și a codifica caracteristicile centrale ale datelor. Apoi, ambii investigatori au revizuit codurile și au identificat teme principale, în acord cu cadrul teoretic propus, rămânând în același timp deschiși la noi semnificații și interpretări ale aspectelor unice ce ar putea caracteriza opinia deținuților cu privire la minciună.

3.3.2. Rezultate și concluzii

Rezultatele analizei la întrebările de cercetare Q1 și Q2 sunt prezentate în tabelele de mai jos, împreună cu exemple de răspunsuri ale participanților.

Q1: Cum definesc, cum justifică și cum clasifică deținuții minciuna?

Tabelul 1

Tema 1: Ce este minciuna?

Q1. Ce este minciuna? (Teme)	Definiții subiective ale minciunii (răspunsurile participanților)
Falsitate	<ul style="list-style-type: none"> “O minciună înseamnă un neadevăr, o invenție, o fabricație.” (A2) “Neadevăr. Ascunderea deliberată a adevărului.” (E4) “Un adevăr modificat.” (F4) “O minciună = un cuvânt, o frază care nu este adevărată, prezentată și arătată publicului ca un mare adevăr.” (MC4) “Cred că o minciună este opusul adevărului.” (MF1)
Trăsătură individuală	<ul style="list-style-type: none"> “Pentru mine, o minciună înseamnă o lipsă de responsabilitate personală.” (A1) “Lipsă de responsabilitate, lipsă de încredere.” (MA1) “Înșelăciunea te face un nimeni, un om al nimănui”. (MD1) O trăsătură a oamenilor egoiști, ipocriți, dar uneori și a celor protectori.” (B1)
Strategie	<ul style="list-style-type: none"> “Evitarea intenționată a adevărului, cu scopul de a ascunde un act sau o decizie care mi-ar fi defavorabilă.” (MC1) O soluție (care se folosește cel mai bine doar atunci când situația o cere, pentru a asigura un rezultat benefic pentru dumneavoastră, familia dumneavoastră, apropiați etc.). MD3) “O modalitate “eficientă” de a ieși din anumite situații extreme.” (MD2)

Notă. Principalele teme și exemple de răspunsuri ale participanților (coduri individuale în paranteze) la întrebarea: “Vă rugăm să definiți termenul “înșelăciune” cu propriile dumneavoastră cuvinte. Scrieți tot ce vă vine în minte. Ce înseamnă minciuna pentru dumneavoastră?”

Tabelul 2

Tema 2: De ce apare minciuna?

Q1. De ce apare minciuna? (Teme)	Cele mai importante motive din spatele comportamentului înșelător (răspunsurile participanților)	Tipul de minciună
Protecția celorlalți de consecințe negative	<ul style="list-style-type: none"> “Pentru a evita să îi rănim pe cei dragi.” (E3) “Mint ca să nu-i jignească pe ceilalți.” (MC4) “Pentru a evita un conflict sau o situație neplăcută.” (F3) 	OI: ridicat SI: ridicat
Gratificare imediată	<ul style="list-style-type: none"> “Pentru a crea un avantaj, pentru a evita, pentru a scurta calea corectă.” (B1) “A obține ceva, a intra în grațiile cuiva prin minciună.” (C3) 	
Manipularea în folos personal	<ul style="list-style-type: none"> “Pentru a-și atinge scopurile.” (A4) “Pentru a satisface diferite nevoi, fie ele materiale, informaționale sau emoționale.” (D4) “Oamenii pot minți pentru a atrage o persoană iubită (de exemplu, sex în schimbul unor favoruri), pentru a deveni 	OI: scăzut SI: ridicat

Dezirabilitate socială	<p><i>bogați, ei pretind că sunt cine nu sunt, încercând să câștige tot mai mult fără să muncească.</i>” (MD1)</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Pentru a părea onest, pentru a ieși în evidență”. (MA2) • “Mulți oameni mint din teamă, nesiguranță sau lipsă de implicare.” (A2) • “Oamenii mint pentru că le este teamă de ceea ce ar putea crede alții despre ei.” (MF3) • “Oamenii ar putea minți din cauza îndoielii de sine.” (A1) • “Din frică”. (C1) 	
Plăcere personală	<ul style="list-style-type: none"> • “Din obișnuință.” (E4) • “Unii mint pentru că sunt obișnuiți cu asta sau pur și simplu le place să înfrumusețeze lucrurile.” (F4) 	OI: scăzut
Obiceiul de a minți	<ul style="list-style-type: none"> • “Alții mint fără niciun motiv... sunt bolnavi, etc.” (ME3) • “Pentru unii oameni, minciuna este o boală cronică.” (MA4) • “Există oameni care mint pentru propria plăcere.” (MF4) • “Unii oameni mint în plăcere (cu scopul clar de a face rău altora); pentru ei, minciuna este un mod de viață.” (A2) 	SI: scăzut

Notă. Temele-cheie și răspunsurile participanților (codurile individuale în paranteze) la întrebarea: “De ce mint oamenii? Care cauză credeți că este cea mai importantă?”. OI = alt interes, SI = interes personal.

Tabelul 3

Tema 3: Când este justificată minciuna?

Q1. Când este justificată minciuna? (Teme)	Exemple de situații în care minciuna este justificată (răspunsurile participanților)	Tipul de minciună
Pentru a-i ajuta, a-i salva, a-i proteja pe ceilalți	<ul style="list-style-type: none"> • “O minciună justificată este una care ajută pe cineva, care salvează pe cineva dintr-un conflict.” (MD2) • “Când rezolvi o problemă sau o situație pentru altcineva și nu te lauzi cu asta.” (E1) • “Pentru a salva viața cuiva, pentru a evita rănirea cuiva.” (D1) • “Cred că uneori chiar și amânarea transmiterii unei vești proaste echivalează cu o minciună. Este justificată de acel sentiment de a dori să protejezi, să scutești o persoană care primește vestea de o parte din suferință.” (B1) 	OI: ridicat SI: scăzut
Pentru a crea emoții pozitive	<ul style="list-style-type: none"> • “Presupun că minciunile sunt justificabile atunci când vrei să faci bine. Dar în adâncul sufletului știi că este greșit.” (C4) • “O minciună justificată este atunci când pregătești o surpriză pentru cei dragi și trebuie să afli detalii sau să inventezi ceva pentru ca surpriza să aibă loc.” (MA2) 	
Pentru a preveni conflicte și evenimente negative	<ul style="list-style-type: none"> • “Pentru a împiedica doi oameni să se certe sau ceva mai rău.” (A2) • “Da, atunci când poți evita un mare scandal sau ceva foarte grav.” (F2) • “Când vrei să acoperi pe cineva, să ajuți, să fii alte persoane departe de probleme.” (C3) 	OI: ridicat SI: ridicat
Pentru a menținere relații	<ul style="list-style-type: none"> • “Atunci când a spune adevărul ar declanșa un eveniment sau un conflict cu consecințe grave, eventual chiar o crimă sau o catastrofă gravă.” (MC1) 	

	<ul style="list-style-type: none"> • “Îmi mint familia în fiecare zi cu privire la condițiile din închisoare.” (ME2) • “Uneori ești obligat să minți pentru a evita rănirea celor dragi.” (E3) 	
Pentru a evita asumarea responsabilității	<ul style="list-style-type: none"> • “Da...! Când tu sau cei dragi ai tăi puteți câștiga bani fără să răniți pe nimeni... când vrei te salvezi pe tine sau pe o altă persoană... când vrei să eviți închisoarea!” (ME3) 	OI: scăzut SI: ridicat
-	-	OI: scăzut SI: scăzut

Notă. Temele-cheie și răspunsurile participanților (codurile individuale în paranteze) la întrebarea: “Sunt minciunile uneori justificate? Puteți da exemple de astfel de situații?”; OI = alt interes, SI = interes personal

Tabelul 4

Tema 4: Ce sunt minciunile albe?

Q1. Ce sunt minciunile albe? (temă)	Citate ilustrative (răspunsurile participanților)	Tipul de minciună
Minciuni spuse pentru a-i proteja pe alții	<ul style="list-style-type: none"> • “Te duci să vizitezi un bolnav în fază terminală în spital. Trebuie să zâmbești, să-i redai încrederea în viață, poate chiar să-l lași să viseze la însănătoșire, să-i înșeninezi poate ultimele clipe.” (A2) • “Când a murit fratele meu, mama nu mi-a spus ca să mă protejeze.” (A4) 	OI: ridicat SI: scăzut
Minciuni spuse pentru a te adapta la normele sociale	<ul style="list-style-type: none"> • “Atunci când nu vrei să răspunzi, dar trebuie să spui ceva, astfel încât nimeni să nu fie afectat.” (C4) • “A întoarce un compliment.” (D4) • “Când nu vrei să te implicii în situațiile altora și ești întrebat dacă o persoană a vorbit urât despre alta, spui pur și simplu că nu știi pentru a evita să te implicii.” (A3) • “Un comportament: “Arăți bine astăzi”, “Ai slăbit”, “Ce ținută frumoasă ți-ai cumpărat”.” (MD2) • “Am mințit când am spus: “Arăți grozav astăzi” pentru că am simțit că persoana a avut nevoie de apreciere pentru a-și ridica moralul.” (B1) • “După părerea mea, cea mai comună minciună este “Sunt bine” atunci când ești întrebat “Ce mai faci?”” (MC3) • “Să creezi o atmosferă bună într-un grup sau într-un cadru familial.” (G78) • “Da, o minciună albă este un fel de minciună fără minciună. De exemplu, Moș Crăciun aduce cadouri, dar, de fapt, nu există niciun Moș Crăciun.” (MF1) • “Când plănuiești o surpriză pentru o persoană dragă.” (MA2) 	OI: ridicat SI: ridicat
Minciuni spuse pentru a găsi scuze, pentru a ascunde lucruri	<ul style="list-style-type: none"> • “O minciună albă este atunci când cineva îmi cere ceva, iar eu spun că nu am. De fapt, îl am, dar nu vreau să i-l dau.” (A1) • “Eventual atunci când nu ai chef de “colegi” și spui că ai o scrisoare de scris sau o carte de citit.” (E1) • “Oamenii care mint inofensiv încearcă uneori doar să iasă în evidență, să fie în centrul atenției. Atunci când cineva vrea să fie în centrul atenției, își atribuie calități pe care nu le are, încercând să 	OI: scăzut SI: ridicat

private sau pentru a îmbunătăți imaginea socială.	<p><i>impresioneze; de multe ori este prin revendicarea anumitor calități, evenimente sau fapte.” (MA3)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>“Ar trebui să mă întâlnesc cu cineva la o oră stabilită, dar apare ceva mai important.” (MA4)</i> • <i>“Vin de la serviciu” (când de fapt veneam de la un pahar cu prietenii).” (MC4)</i> • <i>“Trebuia să mergi undeva, dar nu ai vrut, așa că suni și spui că ești bolnav.” (ME4)</i>
---	--

Notă. Temele-cheie și răspunsurile participanților (codurile individuale în paranteze) la întrebarea “Sunteți familiarizat cu termenul “minciună albă” (cunoscută și sub numele de minciună nevinovată)? Puteți da un exemplu de minciună albă?”; OI = alt interes, SI = interes personal.

Tabelul 5

Tema 5: Ce deosebește minciunile albe de minciunile adevărate?

Q1. Ce deosebește minciunile albe de minciunile adevărate? (temă)	Citate ilustrative (răspunsurile participanților)
Acceptabilitatea minciunii	<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Minciunile albe sunt mai ușor de acceptat, în timp ce minciunile normale sunt mai greu de acceptat.” (A1)</i> • <i>“Există diferențe între cele două tipuri de minciuni, începând cu scopul lor și analiza cantitativă și calitativă a răului sau a binelui produs de acea minciună albă. Nu accept minciunile normale, cele care provin din răutate; ele mi se par dezonorante. Accept minciunile spuse din bunătațe, cele cu un rezultat favorabil, minciuni inofensive care aduc un pic de valoare spiritului cuiva”. (B1)</i> • <i>“O minciună albă este acceptabilă atunci când nu produce efecte negative.” (D1)</i>
Consecințele minciunilor	<ul style="list-style-type: none"> • <i>“În cazul în care ne dăm seama că este o minciună, acceptabilitatea ei depinde de modul în care ne afectează și de consecințe, indiferent dacă este o minciună normală sau albă.” (F1)</i> • <i>“Da, diferența este că o minciună normală poate avea consecințe grave în comparație cu o minciună albă.” (D4)</i> • <i>“Diferențele sunt foarte mari, deoarece o minciună normală poate duce chiar la moarte. Pare acceptabilă doar până la un punct, dar dacă scapă de sub control sau se repetă. Minciunile albe sunt acceptabile doar atunci când sunt glume, umor, anecdote.” (MD1)</i> • <i>“Războaiele au fost câștigate cu ajutorul minciunilor albe.” (ME2)</i>
Nici o diferență	<ul style="list-style-type: none"> • <i>“Chiar dacă mințim din motive diferite, nu cred că este acceptabil. Dar dacă nu sunt spuse pentru a răni pe cineva, minciunile albe sunt mai acceptabile. Totuși, nu cred că există diferențe între cele două tipuri de minciuni.” (D1)</i> • <i>“În cele din urmă, niciuna dintre cele două tipuri nu este acceptabilă, dar uneori mințim din comoditate.” (A3)</i> • <i>“Nu există minciună acceptabilă.” (E4)</i> • <i>“Nimeni nu acceptă minciuna, dar cu toții o facem, fie că ne place sau nu.” (MD2)</i>

Notă. Temele-cheie și răspunsurile participanților (codurile individuale în paranteze) la întrebarea: “Cât de acceptabilă credeți că este minciuna? Din punctul dumneavoastră de vedere, credeți că există o diferență între cât de acceptabilă este o minciună normală în comparație cu o minciună albă? În ce situații sunt acceptabile minciunile albe?”).

Q2: Care este gradul de susținere a atitudinilor favorabile sau nefavorabile față de minciună și care sunt justificările din spatele acestor atitudini?

Tabelul 6

Atitudini față de minciună și acceptabilitatea minciunii de Lundquist et al. (2009).

Nr. item	Atitudine	N	Aproba re (%)	Credințe cheie (temă și descriere)	Citate ilustrative ale atitudinilor pozitive (+) și negative (-) (răspunsurile participanților)
1.	“O mică minciună care face pe cineva să se simtă bine este întotdeauna un lucru bun.”	40	+ 37.5% - 62.5%	<p>Credințe cheie: Micile minciuni pot oferi stimulente emoționale pe termen scurt, dar pot avea costuri pe termen lung.</p> <p>Descriere: Opiniile participanților sunt împărțite cu privire la acceptabilitatea “micilor minciuni” care îi fac pe alții să se simtă mai bine. Unii le consideră inofensive și chiar utile pentru a-i încuraja pe ceilalți, în timp ce alții cred că micile minciuni pot afecta relațiile cu ceilalți dacă sunt descoperite, creând neîncredere și obiceiul de a fi necinstit.</p>	<p style="text-align: center;">+</p> <ul style="list-style-type: none"> • “În general, o minciună ne semnificativă care adaugă ceva pozitiv în viața cuiva îi îmbunătățește ziua și îl/o poate pune într-o dispoziție mai bună, deci nu este un lucru rău.” (B1) • “Pentru că viața este oricum urâtă, poți măcar să îi spui unei persoane supraponderale că a mai slăbit, încurajând-o să depună mai mult efort.” (D3) <p style="text-align: center;">-</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Nu este un lucru bun pentru că, în acel moment, s-ar putea să se simtă bine că au fost mințiți, dar când vor afla adevărul, vor fi supărați. Așadar, este mai bine să spunem adevărul”. (A1) • “Deși minciuna face persoana să se simtă bine, ea îți împovărează conștiința și îți afectează treptat caracterul, obișnuindu-te să minți din ce în ce mai des.” (MC3)
2.	“Aș fi dispus să mint pentru a ajuta pe cineva, chiar dacă asta m-ar afecta negativ.”	40	+ 55% - 44.5%	<p>Credințe cheie: Disponibilitatea de a minți pentru alții variază, în funcție de costurile personale.</p> <p>Descriere: Părerile sunt aproape împărțite cu privire la acceptabilitatea minciunii în folosul altora. Cei care aprobă astfel de minciuni invocă dorința de a-i ajuta pe cei dragi, uneori în ciuda costurilor pentru ceilalți. Cu toate acestea, alții subliniază potențialele dezavantaje personale,</p>	<p style="text-align: center;">+</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Pentru că îmi place să ajut oamenii din jurul meu, chiar dacă este în dezavantajul meu”. (E3) • “Aș fi de acord să mint pentru sănătatea sau viața copiilor mei, a partenerului meu... indiferent ce se întâmplă cu mine după aceea...” (ME3) <p style="text-align: center;">-</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Pentru că în viitor, acest lucru mă va dezavantaja față de ceilalți.” (MC1) • “Pentru că, deși ajut pe cineva, sfârșesc prin a pierde în două moduri: mai întâi prin minciuna în

			precum reputației sau respingerea socială.	afectarea	<i>sine și apoi când adevărul iese la iveală</i> ". (MF4)
3.	<i>"Cu cât am mai mult de câștigat de pe urma unei minciuni, cu atât sunt mai tentat să mint."</i>	40	+ 20% - 80%	Credințe cheie: Minciuna în interes personal nu este acceptată, deoarece poate afecta încrederea. Descriere: Majoritatea participanților dezaprobă minciunile spuse în folos personal, considerându-le imorale și dăunătoare pentru încrederea interpersonală. Deși unii recunosc că minciunile pot oferi recompense ușoare și rapide, ei consideră că aceste beneficii sunt de scurtă durată și pot cauza costuri mari pe termen lung.	+ • <i>"Este în natura umană să vrei să obții mai mult și mai ușor"</i> . (MB3) - • <i>"Nu poți câștiga nimic din minciună. În schimb, riști să pierzi încrederea oamenilor"</i> . (F3) • <i>"Chiar dacă aș câștiga ceva dintr- o minciună, ar fi doar temporar. Cu cât câștig mai mult de pe urma unei minciuni, cu atât pierd mai mult în cele din urmă"</i> . (D1)
4.	<i>"Dacă există o șansă să fiu prins, prefer să nu mint."</i>	40	+ 85% - 15%	Credințe cheie: Teama de consecințe descurajează minciuna. Descriere: Majoritatea participanților sunt de acord că nu sunt dispuși să mintă dacă există riscul de a fi prinși, invocând rușinea și stresul mental care apare în momentul producerii și menținerii unei minciuni. Cu toate acestea, unii participanți manifestă disponibilitate pentru utilizarea minciunii dacă beneficiile depășesc riscurile (ex: evitarea unor consecințe grave).	+ • <i>"Rușinea pe care o simți când ești descoperit"</i> . (MD2) • <i>"Pentru liniștea mea sufletească și de conștiință, și pentru ca să nu fie mai rău în cele din urmă"</i> . (MF2) - • <i>"Dacă aș fi mințit, nu aș fi ajuns în închisoare, dar nu am făcut-o"</i> . (MB4)
5.	<i>"Cu cât riscul de a fi descoperit este mai mare, cu atât sunt mai puțin</i>	39	+ 89.7% - 10.3%	Principalele convingeri: Riscul ridicat de expunere descurajează minciuna din cauza riscului de excludere socială și pierderea credibilității. Descriere: Mulți dintre participanți se tem de	+ • <i>"Dacă nu ai talentul și abilitatea de a minți și ești prins, persoana sau grupul te va marginaliza"</i> (MA4) • <i>"Cu siguranță, ne pierdem credibilitatea în fața celorlalți și vor exista situații în care vom</i>

	<i>tentat să mint.</i>		excluderea socială și de afectarea credibilității lor, în timp ce o minoritate ar lua în considerare minciuna dacă recompensele sunt suficient de substanțiale pentru a justifica riscul.	<i>spune adevărul, dar nu vom fi crezuți</i> ". (MD4) - • <i>"Dacă consecințele nu sunt mai rele decât beneficiile, continui până la sfârșit, chiar dacă am doar o șansă mică (1 la 100) de a reuși</i> ". (ME3)
6.	<i>"O minciună mică este tot o minciună."</i>	39 + 100% - 0%	Principalele convingeri: Participanții cred că toate minciunile, indiferent de mărimea lor, sunt egale din punct de vedere moral. Descriere: Acest punct de vedere reflectă o poziție morală strictă conform căreia minciunile mici pot duce la un obicei al necinstei și utilizarea acestora este la fel de greșită ca și utilizarea minciunilor mari.	+ • <i>"Nu există minciună mare sau minciună mică. Totul este doar o minciună"</i> . (A3) • <i>"Sunt complet de acord cu această afirmație, în primul rând pentru că "o mică minciună" duce la mai multe, iar în al doilea rând, pentru că nu sunt de acord cu minciuna sub nicio formă"</i> . (MD3)
7.	<i>"Dacă am promis cuiva că voi spune adevărul, mi-e foarte greu să mint acea persoană."</i>	39 + 100% - 0%	Credințe cheie: Respectarea cuvântului dat este legată de onoarea personală și de încredere. Descriere: Toți participanții apreciază onoarea și seriozitatea, iar încălcarea unei promisiuni de onestitate este o greșeală morală.	+ • <i>"Promit să spun adevărul, o fac pentru că, pentru mine, un cuvânt dat și o promisiune respectată înseamnă onoare"</i> . (D1) • <i>"Pentru că nu vreau să pierd încrederea pe care mi-a acordat-o acea persoană"</i> . (E3)
8.	<i>"Am mințit când am făcut ceva despre care nu am vrut să aflu alții."</i>	38 + 73.7% - 26.4%	Crezurile cheie: Minciuna este acceptabilă atunci când se ascund probleme private, deși unii preferă să spună adevărul. Descriere: Majoritatea se simt îndreptățiți să mintă pentru a proteja intimitatea personală, mai ales dacă minciuna nu le face rău altora. Însă, o parte crede în asumarea responsabilității pentru acțiunile sale și preferă	+ • <i>"Nu toată lumea trebuie să știe ce fac"</i> . (D2) • <i>"Dacă acțiunile mele nu îi afectează pe ceilalți, nu consider că a nu le spune este o minciună"</i> . (MB3) - • <i>"Nu am rețineri; dacă vreau să fac ceva, fac, iar dacă altora nu le place, prefer să își păstreze opiniile pentru ei. Îmi asum responsabilitatea pentru ceea ce spun și fac"</i> . (F3)

			onestitatea în locul minciunii.
9.	“Am mințit când am fost interogată de autorități.”	38	<p>Principalele convingeri: Participanții se feresc să mintă autoritățile, dar pot face acest lucru din teamă.</p> <p>Descriere: Mulți participanți resping minciuna în relație cu autoritățile, considerând faptul că onestitatea este mai benefică pe termen lung. Cu toate acestea, aproape jumătate recunosc că au mințit în acest context pentru a evita consecințele negative.</p>
		+ 44.7%	<ul style="list-style-type: none"> + “Din frică”. (MF2) - “Nu am mințit, așa că am primit o sentință mai mică, iar procesul a decurs foarte repede”. (MB4)
10.	“Am mințit când am refuzat un prieten care mi-a cerut ajutorul.”	39	<p>Credințe cheie: Sinceritatea este preferată în fața minciunii față de prietenii, deoarece întărește respectul.</p> <p>Descriere: Majoritatea participanților evită să își mintă prietenii, considerând că onestitatea este mai bine apreciată. O mică parte consideră că este acceptabil să mintă, adesea din cauza unor nemulțumiri personale sau a unor priorități contradictorii.</p>
		+ 35.9%	<ul style="list-style-type: none"> + “Există momente în viață când alte priorități au întâietate”. (MC1) - “Mi-e greu să refuz un prieten care îmi cere ajutorul, dar dacă acel ajutor mi-ar cere să fac ceva greșit sau peste puterile mele, prefer să îi spun adevărul din spatele refuzului meu”. (B1) + “Cred că onestitatea este mult mai apreciată”. (MF3)

Notă. Teme cheie, descrierea temei și răspunsurile participanților (coduri individuale în paranteze) la itemii chestionarului autoevaluat *Atitudini față de minciună și acceptabilitatea minciunii* de Lundquist et al. (2009).

Q3: Care este frecvența auto-raportată a minciunii în diferite situații?

Rezultatele au arătat că persoanele private de libertate au raportat o *frecvență* deosebit de scăzută a minciunii în diferite contexte, indicând faptul că onestitatea este mai apreciată în cadrul interacțiunilor lor sociale. Participanții au fost cel mai puțin susceptibili la a minți *figurile de autoritate*, majoritatea raportând că nu mint niciodată sau rareori în aceste situații, reflectând probabil o abordare pragmatică pentru menținerea rezultatelor favorabile și evitarea potențialelor repercusiuni. Un model similar de minciună rară a fost observat în *relațiile intime*, sugerând respectul pentru onestitate în cadrul relațiilor personale apropiate, deși jumătate dintre participanți au recunoscut că mint ocazional sau rar. În ceea ce privește interacțiunile cu *prietenii, familia și colegii deținuți*, minciuna a fost, de asemenea, în mare parte raportată ca fiind un eveniment rar. Aceste relații păreau să permită o mai mare flexibilitate în ceea ce privește sinceritatea, poate ca o strategie de a păstra armonia sau de a naviga în dinamica socială. Cu toate acestea, minciuna pentru *plăcerea personală* a fost aproape absentă, majoritatea deținuților afirmând că nu mint niciodată doar pentru amuzament, indicând dezaprobarea generală a minciunii fără scop sau necesitate. Ratele procentuale specifice sunt prezentate în tabelul 9.

Tabelul 7 - Frecvența auto-raportată a minciunilor în situații din viața de zi cu zi

Frecvența auto-raportată a minciunilor	N	Niciodată	Rareori	Uneori	Frecvent
Frecvența utilizării minciunii	38	28.9%	52.6%	18.4%	0
Minciuna în relație cu prietenii sau familia	40	35%	47.5%	17.5%	0
Minciuna în relație cu autoritatea	37	56.8%	32.4%	10.8%	0
Minciuna pentru plăcerea personală	39	87.2%	10.3%	2.6%	0
Minciuna în relație cu partenera/ul	40	50%	42.5%	7.5%	0
Minciuna în relație cu alți deținuți	39	33.3%	59%	7.7%	0

Notă. Frecvența utilizării minciunii a fost măsurată prin intermediul itemului 11 din chestionarul RLAS (Lundquist et al., 2009)

Q4: Interrelații între atitudinea față de minciună și trăsăturile aversive.

După cum este prezentat în Tabelul 8, acceptabilitatea minciunii, principala variabilă a studiului nostru, a fost corelată pozitiv cu Factorul Întunecat al Personalității, $r(42) = .43$, $p = .004$, chiar și după controlul pentru tendința de a oferi răspunsuri dezirabile, $r_p(42) = .35$, $p = .026$. Această relație a fost deosebit de puternică pentru Disimulare (Deceitfulness), $r(42) = .49$, $p = .001$, Îndreptățire narcisistă (Narcissistic Entitlement) $r(42) = .33$, $p = .033$, și Răzbunare (Vindictiveness), $r(42) = .49$, $p < .001$. Totuși, asocierea cu Îndreptățire narcisistă nu a mai fost semnificativă atunci când s-a controlat pentru Managementul Impresiei, $r_p(42) = .27$, $p = .091$.

Tabelul 8*Corelații (și corelații parțiale) între variabilele de personalitate și acceptabilitatea minciunilor.*

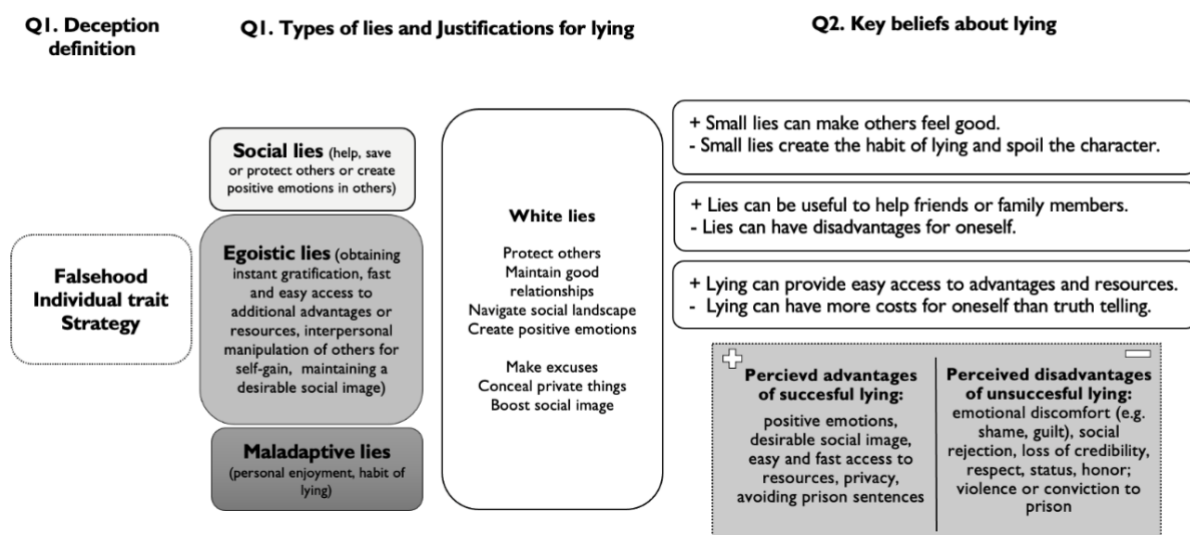
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1. Acceptabilitatea minciunii	1	.35*	.09	.43**	.27	.19	.46**	.20	.10	.21	-.05	.26	-.06	-.13	-.07
2. Factorul întunecat (D)	.43**	1	.80**	.82**	.75**	.83**	.79**	.38*	.27	.60**	-.28	-.07	-.54**	-.31*	-.33*
3. <i>Insensibilitate</i>	.20	.85**	1	.50**	.59**	.60**	.48**	.37*	.24	.55**	-.33*	-.22	-.55**	-.25	-.26
4. <i>Disimulare</i>	.49**	.82**	.54**	1	.56**	.64**	.68**	.25	.25	.48**	-.16	-.09	-.41**	-.31	-.38*
5. <i>Îndreptățire narcisistă</i>	.33*	.77**	.65**	.57**	1	.55**	.44**	.07	.20	.30	-.31	.19	-.53**	-.10	-.23
6. <i>Sadism</i>	.27	.81**	.61**	.71**	.55**	1	.47**	.30	.12	.48**	-.24	-.02	-.30	-.26	-.19
7. <i>Răzbunare</i>	.49**	.83**	.64**	.64**	.53**	.47**	1	.41**	.28	.52**	-.11	-.10	-.43**	-.30	-.29
8. Alexitimie	.27	.48**	.47**	.34*	.18	.37*	.50**	1	.36*	.39*	.01	-.37*	-.26	-.37*	.01
9. Agresivitate	.16	.35*	.31	.34*	.25	.21	.36*	.41**	1	.46**	.03	-.14	-.42**	-.08	-.14
10. Neuroticism	.23	.59**	.57**	.42**	.36*	.43**	.55**	.42**	.45**	1	-.18	-.26	-.36*	-.41**	-.29
11. Extraversiune	-.11	-.36*	-.40**	-.23	-.36*	-.28	-.22	-.07	-.02	-.22	1	.29	.18	.34*	.09
12. Deschidere	.17	-.18	-.28	-.20	.11	-.11	-.18	-.41**	-.19	-.26	.32*	1	.20	.49**	.13
13. Agreabilitate	-.14	-.60**	-.60**	-.47**	-.57**	-.37*	-.49**	-.34*	-.46**	-.38*	.24	.25	1	.25	.21
14. Conștiinciozitate	-.19	-.37*	-.30	-.37*	-.15	-.32*	-.33*	-.41**	-.14	-.40**	.37*	.52**	.30	1	.30
15. Auto-amăgire	-.10	-.31*	-.23	-.42**	-.21	-.25	-.21	-.01	-.19	-.23	.10	.16	.23	.33*	1
16. Dezirabilitate Socială	-.24	-.41**	-.28	-.51**	-.18	-.41**	-.29	-.24	-.27	-.01	.16	.24	.26	.22	.22

Notă. N = 42; p < .05 = *; p < .01 = **

Corelațiile de deasupra diagonalei sunt efectuate în timp ce se controlează pentru dezirabilitate socială

Luată împreună, aceste rezultate (vezi Figura 1 pentru un rezumat) arată că credințele și atitudinile deținuților față de comportamentul simulant sunt modelate nu doar de considerații morale, ci și de imperativele strategice generate de provocările mediului lor. Comportamentul simulant pentru ei nu este doar o chestiune de moralitate personală, ci un joc complex între adaptarea socială, supraviețuirea individuală și preocupările legate de reputație.

Această complexitate contestă viziunile simpliste asupra comportamentului necinstit ca fiind în mod inerent bun sau rău, sugerând în schimb că acceptabilitatea minciunii este profund înrădăcinată în contextul social și instituțional în care apare. Aceste narațiuni și atitudini față de comportamentul simulant se reflectă în frecvența auto-raportată a minciunilor de către deținuți în diverse contexte (Întrebarea 3), indicând faptul că aceștia limitează comportamentul simulant la situații specifice în care îl consideră necesar. Cercetări anterioare sugerează că, cu cât indivizii percep comportamentul simulant ca fiind mai grav, cu atât sunt mai puțin predispuși să-l manifeste (Ennis et al., 2008). Acest lucru a fost evident și în studiul nostru, unde poziția fermă a deținuților împotriva comportamentului simulant s-a reflectat în frecvența relativ scăzută auto-raportată a minciunilor.

Figura 1. Harta tematică care prezintă temele identificate în Întrebările 1 și 2 (definiția comportamentului simulant, tipurile de minciuni, utilizarea minciunilor albe și rezumatul atitudinilor pozitive (+) și negative (-) față de minciunile mici, minciunile reale și motivele pentru utilizarea sau evitarea comportamentului simulant, susținute de avantajele și dezavantajele posibile ale minciunii).

În final, atitudinile deținuților față de comportamentul simulant au fost corelate cu o varietate de trăsături aversive (Întrebarea 4), de la personalitatea întunecată până la alexitimie sau agresivitate. Doar Factorul Întunecat al personalității a prezentat o asociere semnificativă cu atitudinile față de comportamentul simulant, în special temele Disimulare și Răzbunare, care au rămas semnificative chiar și după controlul pentru dorința de a face o impresie favorabilă (spre deosebire de Îndreptățirea narcisistă, care nu a mai fost semnificativă după adăugarea acestui control). Aceasta sugerează că deținuții cu o propensiune mai mare către comportament simulant și răzbunare sunt mai indulgenți în utilizarea minciunii ca tactică pentru atingerea scopurilor lor.

3.4. Studiul 3B: O investigație prin metode mixte a credințelor deținuților despre detectia minciunii ⁵

Mai multe studii au sugerat că deținuții posedă credințe mai puțin stereotipe și mai precise despre indiciile care semnaleză comportamentul simulant (Vrij & Semin, 1996; Granhag et al., 2004; Hartwig et al., 2004; Strömwall et al., 2004), fiind detectori mai eficienți ai comportamentului simulant comparativ cu alte grupuri de persoane, inclusiv personalul de corecție, studenți și personalul închisori. Mai mult, ei erau mai predispuși să folosească indicii verbale pentru a identifica persoanele care mint, acestea fiind considerate mai fiabile (Hartwig et al., 2004; Bogaard & Meijer, 2018). În mod similar, Jupe et al., (2016) au arătat că infractorii juvenili prezentau o precizie mai mare în evaluarea credibilității decât colegii lor neîncarcerati. Totuși, dovezile contradictorii pun la îndoială ideea că deținuții sunt în mod inerent mai buni în detectarea comportamentului simulant. În timp ce unele studii sugerează că deținuții sunt pricepuți în identificarea mincinoșilor, ei pot fi și predispuși spre o biasare a minciunii (adică tendința de a suspecta disimulare chiar și atunci când nu există, Bond et al., 2005). Unele studii au arătat că deținuții nu performează mai bine decât studenții în clasificarea corectă a afirmațiilor adevărate și false, ceea ce sugerează că abilitățile lor nu sunt neapărat superioare celor ale populației generale (Schindler et al., 2021). Având în vedere aceste rezultate mixte, nu există un consens clar cu privire la faptul dacă deținuții sunt într-adevăr mai buni la detectarea comportamentului simulant sau dacă se bazează predominant pe credințe stereotipe despre acesta. Deși câteva studii au investigat credințele deținuților folosind metode cantitative, precum auto-rapoarte sau chestionare (de ex., Hartwig et al., 2004; Vrij & Semin, 2006), acestea nu le-au permis participanților să își exprime liber opiniile și să comenteze strategiile proprii de detecție a comportamentului simulant.

Puținele cercetări calitative s-au concentrat în principal pe credințele deținuților despre comportamentul simulant sau strategiile pe care le utilizează, relevând că aceștia consideră abilitatea de a manipula și de a disimula ca fiind avantaje utile, pe care le pot folosi pentru a masca emoțiile dureroase și pentru a-și proteja sinele (Laws, 2016). Aceste constatări se aliniază cercetărilor lui Maruna și Butler (2009; 2013), care subliniază rolul raționalizărilor personale și al narațiunilor în modelarea propensiunii deținuților de a se angaja în comportamente aversive, precum manipularea sau agresiunea. Munca lor sugerează că deținuții construiesc frecvent narațiuni despre sine care justifică comportamentele manipulative sau agresive ca răspunsuri necesare la percepția lipsei de respect sau a amenințării sociale.

Studiul de față își propune să extindă literatura limitată pe acest subiect, explorând credințele deținuților despre detectarea comportamentului simulant printr-o abordare metodologică mixtă, abordând opiniile acestora cu privire la patru întrebări principale: Cât de bine se pricep oamenii să detecteze minciuna și în ce măsură unele minciuni trec neobservate? (T1); Care sunt ingredientele unei minciuni reușite și care sunt caracteristicile bunilor mincinoșilor? (T2); Care sunt semnele care ajută la detectia minciunii? (raportate liber de către

---

⁵ Conținutul acestui subcapitol (paginile 42-47) se suprapune cu manuscrisul: „Unveiling Deception Behind Bars: A Mixed-Methods Investigation of Inmates' Beliefs About Lie Detection” scris de Turi, A. & Visu-Petra, L. (2025) și trimis pentru publicare [Manuscris în curs de revizuire].

participanți) (T3); și Care este gradul de susținere a credințelor stereotipice despre indicatorii minciunii? (chestionar de auto-raportare) (T4).

3.4.1. Metoda

În acest studiu, ne-am concentrat exclusiv pe întrebările legate de detecția minciunii extrase din Protocolul QQ Partea 1 (prezentat în Studiul 3A).

În plus, am inclus în analiza noastră răspunsurile participanților la un chestionar de auto-raportare conceput pentru a măsura convingerile stereotipe cu privire la șapte categorii de indicatori pentru detecția comportamentului simulant (Strömwall & Granhag, 2003; Hartwig et al. 2004 – ceea ce a generat Protocolul QQ Partea 2). Acest chestionar a fost completat imediat după ce participanții au experimentat detecția minciunii și au fost mințiți în sarcina experimentală DeceIT (Wright et al., 2012; vezi Turi et al., 2025 pentru întregul set de date).

3.4.2. Rezultate și concluzii

Analiza percepțiilor persoanelor încarcerate cu privire la subiectele noastre de cercetare, împreună cu răspunsurile la întrebări, sunt prezentate în tabelele de mai jos.

Tema 1: Cât de bine se pricep oamenii să detecteze minciuna și în ce măsură unele minciuni trec neobservate?

Tabelul 1

Frecvențe și procente pentru convingerile deținuților cu privire la abilitatea oamenilor de a detecta minciuna și minciunile care trec neobservate

Tema	N	%	Coduri	Exemple de citate (răspunsurile participanților)
Cele mai multe minciuni sunt detectate	19	45.23%	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Indicii nonverbali și intuițiile ar putea îmbunătăți detecția. ▪ Oamenii detectează minciunile, dar preferă să le treacă cu vederea pentru a evita conflictele. ▪ Minciunile ajung să fie descoperite în cele din urmă. 	<ul style="list-style-type: none"> • “Cred că oamenii își dau seama când sunt mințiți, dar aleg să treacă cu vederea pentru a evita o ceartă.” (F2) • “În principiu, oamenii își dau seama când sunt mințiți, deși uneori minciuna trece neobservată, în cele din urmă, sau după ceva timp, este descoperită.” (MC1) • “Cu cât nivelul de educație este mai ridicat, cu atât este mai ușor să descoperi o minciună.” (B1)
Uneori minciunile sunt detectate, altele trec neobservate	12	28.57%	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oamenii tind să se orienteze către adevăr. ▪ Statutul social al minciunosului contează în credibilitate. ▪ Depinde de caracteristicile individuale ale 	<ul style="list-style-type: none"> • “Uneori își dau seama de asta, altele nu. Când ai încredere în cineva și crezi că este sincer, ai tendința să crezi ceea ce spune până la proba contrarie.” (A3) • “Depinde cine o spune și cine ascultă... Dacă minciuna este spusă de magistrați, lideri sau persoane cu autoritate, ea este adesea crezută.” (ME3) • “În majoritatea cazurilor, da, dar unele minciuni pot trece neobservate dacă nu sunt importante.” (MA1)

			ambelor părți și de tipul de minciună.	<ul style="list-style-type: none"> • “Depinde de cât de multă atenție acorzi sau de tipul de minciună.” (MB3)
Minciunile trec adesea neobservate	10	23.80%	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oamenii cred minciunile mai des decât adevărurile. ▪ În funcție de abilitățile mincinoșilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • “Din păcate, minciunile trec neobservate, iar oamenii sunt mai dispuși să accepte o minciună decât adevărul.” (D1) • “De multe ori, oamenii cred minciunile pentru că adevărul poate fi dur.” (D3) • “În majoritatea cazurilor, oamenii nu își dau seama când sunt mințiți. Un exemplu concret este numărul mare de cazuri de fraudă care ajung în instanță.” (MD3)

Notă. Din eșantionul total (N = 42), 2,5% din răspunsuri au lipsit sau nu au fost concludente. Codurile prezintă convingerile participanților cu privire la factorii care influențează detectarea înșelăciunii.

Tema 2: Care sunt ingredientele unei minciuni reușite și care sunt caracteristicile bunilor mincinoșilor?

Tabelul 2

Frecvențe și procente pentru convingerile deținutului cu privire la ingredientele minciunii reușite și la caracteristicile mincinoșilor buni

Tema	N	%	Coduri	Exemple de citate (răspunsurile participanților)
Comportamentul mincinosului	15	35.71%	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Folosesc tactici verbale precum repetarea și detalierea. ▪ Utilizează justificări, argumente și adevăruri. ▪ Utilizează gesturi, mențin contactul vizual și își controlează tonul vocii. ▪ Evită răspunsurile directe, schimbă subiectul și inventează dovezi. 	<ul style="list-style-type: none"> • “Încearcă să ofere cât mai multe detalii și argumente, chiar dacă le repetă uneori.” (MA1) • “Nu trebuie să insiste, să nu repete, să privească persoana în ochi și să aibă aceleași reacții ca și cum ar spune adevărul.” (ME3) • “Un mincinos va intra în detalii pentru a da credibilitate cuvintelor sale sau va presăra ceva adevăr în minciunile sale, ceea ce le va face credibile.” (MF4)
Trăsăturile mincinosului	16	38.09%	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Își cred propriile minciuni. ▪ Sunt persuasivi. ▪ Sunt dispuși să facă orice. ▪ Au o experiență vastă cu minciuna. 	<ul style="list-style-type: none"> • “Sunt foarte persuasivi; încep să trăiască ceea ce spun.” (A4) • “Sunt experți în argumentarea minciunilor.” (A2) • “Au o mare putere de convingere.” (F4) • “Sunt dispuși să facă orice”. (E3) • “Trebuie să aibă o experiență vastă sau să fie un mincinos înăscut.” (MA4)
Diverse trăsături și comportamente	4	9.52%	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Au o memorie bună. ▪ Știu să își gestioneze cu atenție emoțiile și comportamentul non-verbal. ▪ Utilizează apeluri emoționale și tactici 	<ul style="list-style-type: none"> • “Mincinoșii cronici au în general o memorie bună și știu foarte bine cum să-și controleze emoțiile, limbajul non-verbal, gesturile mâinilor și contactul vizual.” (MD2) • “Ei te fac să intri în mintea lor, în povestea lor, și să acționezi pe acea

			psihologice pentru a-i induce în eroare pe ceilalți.	<ul style="list-style-type: none"> coardă sensibilă pe care o avem cu toții: “milă”.” (MF2) “Ei încearcă să îi manipuleze pe ceilalți cu argumentele pe care le aduc și chiar dacă nu este adevărat, firea lor nu este făcută să regrete.” (MD4)
Alte aspecte	5	11.90%	<ul style="list-style-type: none"> Oamenii sunt prea încrezători sau nu verifică informațiile. Frecvență ridicată a minciunii. Destinatarul este neinteresat sau minciunile nu pot fi verificate. 	<ul style="list-style-type: none"> “Minciuna va trece neobservată dacă nu este exagerată și nu are detalii inutile.” (MF4) “Fie dau impresia că știu cu adevărat despre ce vorbesc, fie ceilalți au încredere în ei.” (ME4) “Probabil că minciuna este o obișnuință zilnică pentru unii.” (A3)

Notă. Din eșantionul total (N = 42), 4,76% din răspunsuri au fost lipsă sau neconcludente.

Tema 3: Care sunt indicatorii care ajută la detecția minciunii? (raportate liber de către participanți).

Tabelul 3

Frecvențe și procente pentru toate categoriile de indicii utilizate de deținuți pentru a identifica minciuna la alții.

Temă (% total al aprobării)	Indicatori specifici (coduri)	N	%	Exemple de citate (răspunsurile participanților)
O combinație de indicatori verbali și nonverbali	modificări ale expresiilor faciale, modificări ale tiparelor de vorbire și mai multe mișcări ale corpului	17	40.47%	<ul style="list-style-type: none"> “Modul de exprimare, expresiile faciale, dorința de a argumenta cât mai mult posibil.” (MA1) “Evitarea contactului vizual, limbajul corpului, lipsa detaliilor evidente, evitarea anumitor aspecte.” (MA3) “Dacă se uită în ochii mei, dar în același timp este agitat. Nervos, agitat, neliniștit. El prezintă realitatea ca pe o poveste frumoasă.” (D3)
Indicatori nonverbali	evitarea contactului vizual	24	57.14%	<ul style="list-style-type: none"> “Dacă îmi evită privirea, știu că mă minte.” (D1) “În primul rând, atunci când cineva te minte, nu te privește în ochi, evită contactul vizual.” (A3) “Evitarea sau inconsistența contactului vizual, lărgirea pleoapelor și o privire mai fixă decât de obicei.” (MD2)
	atingerea feței, a nasului, agitație, schimbări de postură, diverse gesturi ale mâinii	15	35.71%	<ul style="list-style-type: none"> “De obicei, o persoană care minte își atinge nasul sau gura (un gest inconștient de acoperire a gurii care spune minciuni).” (B1) “Lărgirea pleoapelor și o privire mai fixă decât de obicei, ducerea mâinii la nas sau frecarea ochilor, coborârea umerilor și aplecarea mâinilor înainte cu gesturi mai rapide, la copii, o ușoară înclinare a capului.” (MD2)

	reacții emoționale, cum ar fi râsul nervos, panica, frica, sau semne fiziologice de nervozitate, cum ar fi bâlbâiala, tremuratul	13	30.95%	<ul style="list-style-type: none"> • “Sunt agitați. Nervi, agitați, neliniștiți.” (D3) • “Unii râd, alții intră în panică, alții evită contactul vizual.” (D2) • “Roșesc, bărbia li se tensionează și tremură”. (MF3)
	schimbări în mimica feței (de obicei asociate cu alte mișcări sau gesturi)	10	23.80%	<ul style="list-style-type: none"> • “Expresii faciale.” (A3) • “Mă uit la privirea lui, observ gesturile pe care le face și pot să-mi dau seama după expresiile feței sale.” (A4) • “Prin gesturi, expresii faciale și voce.” (E3)
	spune povestea în moduri diferite, modifică detaliile prin evitarea sau exagerarea anumitor aspecte, nu furnizează argumente sau dovezi care să susțină minciuna	14	33.33%	<ul style="list-style-type: none"> • “Mi-aș da seama că cineva minte dacă o versiune este spusă în moduri diferite.” (F1) • “Atunci când declarația falsă nu este susținută de nicio demonstrație a veridicității.” (B1) • “Se tulbură atunci când trebuie să spună același lucru a doua oară, modificând ușor ceea ce au spus inițial.” (D1)
Indicatori verbali	modul de a vorbi al minciunosului, schimbarea subiectului, repetarea, supraexplicarea, justificarea, argumentarea, trecerea de la un context la altul, lauda, promisiunea, chiar și înjurătura sau folosirea lingușelii sau încercarea de a convinge	13	30.95%	<ul style="list-style-type: none"> • “Ei flatează, repetă același lucru de mai multe ori.” (MA2) • “Ei vorbesc mult.” (MB4) • “Prin felul lor de a se exprima, complimente, promisiuni.” (MA4) • “Ei sar de la un context la altul, gesticulând mult, folosind o mulțime de insulte.” (ME1)
	modificări ale tonului vocii, ale inflexiunilor vocii, ale modului de a vorbi	5	11.90%	<ul style="list-style-type: none"> • “O persoană care minte își schimbă tonul vocii, structura frazei și intonația.” (MC3) • “Tonul vocii lor se schimbă” (ME4)
Altele	intuiția receptorului interesele expeditorului, încrederea în sine și experiența anterioară	5	11.90%	<ul style="list-style-type: none"> • “Gesturi, expresii, atitudine, acțiunile lor și prezența.” (ME2) • “Mai presus de toate, ascult răspunsul propriului meu corp la ceea ce am auzit. Îmi ascult propriile sentimente.” (B4)

Notă. Pentru fiecare categorie, procentul este calculat din 100% = 42 de respondenți, 2 răspunsuri (4,76%) au fost neconcludente.

Tema 4: Care este gradul de susținere al credințelor stereotipice despre indicatorii minciunii? (chestionar de auto-raportare)

Tabelul 4

Distribuția procentuală a alternativelor alese pentru sondaj (Hartwig et al., 2004)

Tip de indiciu (articol)	A (<) mai puțin	B (-) neutru	C (>) mai mult	D (nu știu)	Răspuns lipsă	Răspuns corect (în literatura de specialitate)
<i>Detalii</i>	38.1%	11.9%	40.5%	7.1%	2.4%	< mai puțin în timpul comportamentului simulant
<i>Contact vizual</i>	73.8%	2.4%	11.9%	11.9%	-	nicio diferență
<i>Consistență</i>	71.4%	4.8%	16.7%	4.8%	2.3%	< mai puțin în timpul comportamentului simulant / fără diferențe
<i>Mișcări ale corpului</i>	9.5%	9.5%	59.5%	19.0%	2.5%	< mai puțin în timpul comportamentului simulant
<i>Tonul vocii mai ridicat</i>	9.5%	23.8%	42.9%	23.8%	-	> mai mult în timpul comportamentului simulant
Înregistrări video vs. Precizia detecției comportamentului simulant față în față	69.05%	14.29 %	14.29%	-	-	Detecția comportamentului simulant în interacțiunile față în față este mai dificilă.
<i>Indicatorii verbali vs. indicatori non-verbali în acuratețea detecției</i>	50.0%	31.0%	4.8%	9.5%	4.7%	Indicatorii verbali sunt mai relevanți

Notă. *Italicele* semnaleză convingerile stereotipice deținute de deținuți și de populația generală. Valorile cu caractere aldine din tabel reprezintă opțiunea documentată în literatura științifică (Strömwall et al., 2004).

Rezultatele noastre ilustrează faptul că presiunile din mediul carceral, precum nevoia de evaluare rapidă a amenințărilor în medii supraaglomerate și tensionate, pot favoriza procesarea euristică, care la rândul ei, poate întări credințele stereotipice despre adevărații indicatori ai minciunii, complicând nu doar auto-monitorizarea acestor indicatori în situații de producere a comportamentului simulant, ci și evaluarea acestora în comportamentul manifestat de ceilalți. În plus, interacțiunea dintre diferențele individuale (ex: statutul social, experiența anterioară și trăsăturile de personalitate) și variabilele situaționale (ex: normele contextuale, încrederea interpersonală și „codul deținuților”) sugerează că detecția comportamentului simulant este un construct multifactorial.

Din punct de vedere practic, rezultatele studiului au ramificații semnificative pentru înțelegerea modului în care persoanele private de libertate percep și gestionează dinamica sociale în mediile corecționale. Vigilența excesivă și judecățile eronate pe baza indicatorilor non-verbali, pot conduce la interpretări greșite a comportamentelor oneste ca fiind înșelătoare și la interpretarea acestor comportamente ca semne de lipsă de respect sau trădare (ex: Butler & Maruna, 2009; Maruna & Butler, 2016). Astfel de interpretări greșite pot escalada conflictele, pot afecta relațiile sociale și pot destabiliza climatul mediului penitenciar. Corectarea credințelor stereotipice poate nu doar să îmbunătățească acuratețea detecției minciunii, ci și să faciliteze o înțelegere mai avansată a dinamicilor sociale.

3.5. Studiul 4: Trăsături ale personalității întunecate și luminoase, producerea și detecția comportamentului simulant la deținuți și membri ai comunității⁶

În contrast cu comunitatea generală, unde a spune adevărul și a avea încredere în ceilalți sunt comportamente adaptative (Levine, 2014), mediul penitenciar este descris de neîncredere, agresivitate și numeroase oportunități de minciună și detectare a minciunii (Hartwig et al., 2004). Deținuții trebuie să navigheze nu doar prin structurile formale de autoritate (personalul penitenciar), ci și prin ierarhiile informale complexe, unde minciuna poate servi drept instrument de autoprezervare (Laws & Sunley, 2016). Repetarea minciunilor și feedback-ul privind succesul producerii și detecției acestora, ar putea spori atât abilitatea de a produce minciuni greu de detectat, cât și pe cea de detecție acurată a minciunii (Hartwig et al., 2004; Granhag et al., 2004).

Totuși, rezultatele privind performanțele deținuților în producerea și detecția comportamentului simulant sunt mixte. Unele studii indică faptul că deținuții depășesc civilii sau chiar profesioniștii instruiți (Jupe et al., 2016; Ekman & O'Sullivan, 1991, 1999). Alte studii sugerează că deținuții pot detecta minciunile, dar nu și adevărul, sau se descurcă mai slab decât civilii din cauza unei tendințe pronunțate de a suspecta minciuna, în timp ce unele rapoarte indică o tendință spre adevăr (Bond et al., 2005; Schindler et al., 2021). Autoevaluările privind abilitatea de a minți versus detectarea minciunii pot fi influențate de tendința de a răspunde dezirabil (Elaad, 2009; Hauch et al., 2016).

Trăsăturile de personalitate joacă un rol critic în comportamentul simulant. Deținuții prezintă niveluri mai ridicate ale *Factorului Întunecat al personalității*, în special al temei *Disimulare*, care reflectă o tendință de a folosi minciuna pentru câștig personal (Moshagen et al., 2018; Bonfá-Araujo et al., 2024; Hurezan et al., 2024). De asemenea, prezintă niveluri scăzute de *Extraversiune*, ceea ce poate împiedica minciuna sau detectarea eficientă a acesteia (Elaad & Reizer, 2015).

În plus, un număr crescut de deținuți (aprox. 42%, Maisondieu et al., 2008) prezintă o conștientizare și exprimare deficitară a emoțiilor, având un nivel crescut de *Alexitimie* (Taylor & Bagby, 2004). Aceste deficite îi predispun la producerea de minciuni inconsistente sau neconvingătoare și pot afecta acuratețea detecției minciunii. Alexitimia este asociată cu trăsături caracteristice psihopatiei, insensibilitate afectivă, agresivitate și lipsă de teamă, ceea ce poate crește predispoziția spre utilizarea comportamentului simulant (Essau et al., 2006; Karpman, 1941; Li et al., 2020).

Psihopatia în rândul deținuților, chiar și la nivel subclinic, reprezintă un exemplu prototipic de minciună și manipulare (Hare & Neumann, 2008; Cooper & Yuille, 2007) și corelează cu frecvența ridicată a minciunilor auto-raportate. Efectul acesteia asupra detecției minciunii este mixt: unele studii nu arată nicio relație (Martin & Leach, 2013), în timp ce altele indică o asociere pozitivă între psihopatia primară și abilitatea de detectare a minciunii în populația generală (Lyons et al., 2013). Deținuții prezintă niveluri mai ridicate de psihopatie

---

⁶ Conținutul acestui subcapitol (paginile 48-54) se suprapune cu manuscrisul: „Behind bars and lies: Dark and bright personality traits and deception production or detection in prisoners and community members” scris de către Turi, A., Zloteanu, M., Solescu, D., & Visu-Petra, L. (2025) și trimis spre publicare către *Applied Cognitive Psychology* [Manuscript în revizuire]. Open Science Framework. <https://osf.io/my6cp/>

comparativ cu persoanele din comunitate și performanțe mai slabe la detecția minciunii, însă psihopatia în sine nu prezice direct această abilitate (Schindler et al., 2021).

Bazându-ne pe studiul lui Wright et al. (2012), am emis ipoteza că civilii vor prezenta o abilitate „generală de înșelare”, reflectată de corelația moderată dintre abilitățile de producere și detectare a înșelăciunii, precum și de biasare pronunțată spre adevăr (*Ipoteza Confirmatorie 1a*). Similar studiului realizat de Semrad et al. (2020) asupra recruților din poliția federală, nu aveam motive să ne așteptăm la o asociere similară între producerea și detectarea minciunilor în rândul deținuților, însă ne-am propus să explorăm posibila lor tendință crescută spre biasarea de minciună, din cauza suspiciozității sporite specifice mediului carceral (*Ipoteza Exploratorie 1b*). Dimpotrivă, am emis ipoteza că civilii vor manifesta o biasare spre adevăr (*Ipoteza Confirmatorie 1c*) și, având în vedere rezultatele mixte ale studiilor anterioare, am urmărit să explorăm și prezența unei potențiale biasări de adevăr în rândul deținuților (*Ipoteza Exploratorie 1d*).

În continuare, am investigat relația dintre **tendințele de personalitate întunecată** și abilitatea de a produce și detecta înșelăciunea atât la deținuți, cât și la civilii, testând două posibilități contrastante. Bazându-ne pe constatările lui Wright et al. (2015) și Semrad & Scott-Parker (2020) privind trăsăturile Triadei Întunecate, ne-am așteptat să nu existe o asociere constantă între Factorul Întunecat și abilitatea de a minți și de a detecta minciuni, nici la deținuți, nici la civilii (*Ipoteza Exploratorie 2a*). În schimb, bazându-ne pe studiul lui Hurezan et al. (2024), care a evidențiat niveluri mai ridicate ale Factorului Întunecat și în special ale Disimulării auto-raportate în rândul deținuților, am anticipat o asociere pozitivă semnificativă între Factorul Întunecat, temele sale, și abilitatea de a minți convingător și de a detecta minciunile produse de alții (*Ipoteza Exploratorie 2b*).

În ceea ce privește diferențele individuale în alte **tendințe întunecate și luminoase** pe care le-am măsurat în eșantionul deținuților, ne-am așteptat ca tendințele întunecate, precum Psihopatia, Agresivitatea și Alexitimia să influențeze negativ abilitatea de a detecta minciuni (*Ipoteza Exploratorie 3a*). În final, am explorat dacă trăsăturile protectoare, luminoase, precum Neuroticismul scăzut, nivelul ridicat de Deschidere către experiențe, Extraversiunea, Agreabilitatea și Conștiinciozitatea, ar facilita sau împiedica producerea și detectarea minciunilor (*Ipoteza Exploratorie 3b*).

3.5.1. Metoda

Participanți

Un număr total de **140 de persoane** (60 de civilii și 80 de deținuți) cu vârste cuprinse între 18 și 67 de ani ($M = 39,26$, $SD = 11,20$) au participat la studiu.

Eșantionul din populația generală a inclus 60 de persoane (36 bărbați și 24 femei), persoane angajate într-o fabrică, nu studenți. Toți au purtat măști medicale faciale pe perioada studiului.

Eșantionul din închisoare a inclus 80 de persoane (49 de bărbați și 31 de femei), dintre care 43 care au purtat măști faciale și 37 care nu au purtat. Dintre aceștia, 51% nu au avut antecedente penale, 12% au avut antecedente penale, dar nu au executat pedepse cu închisoarea și 17% erau recidiviști. A se vedea tabelul 1 pentru o analiză detaliată a tipurilor de infracțiuni.

Tabelul 1.*Condamnări pe categorii de infracțiuni pentru eșantionul de deținuți*

Categoria de infracțiune (exemple)	N	%
omor sau vătămare gravă (<i>omor, loviri și alte violențe</i>)	35	43.8
infracțiuni sexuale (<i>agresiune sexuală, viol, molestarea copiilor</i>)	9	11.3
furt sau tâlhărie (<i>furt, tâlhărie, jaf armat și tâlhărie</i>)	5	6.3
infracțiuni legate de droguri (<i>trafic de droguri, consum de droguri</i>)	7	8.8
infracțiuni de fals (<i>fraudă, spălare de bani, trafic de influență, corupție</i>)	9	11.3
alte infracțiuni (<i>deținere de arme de foc, șantaj, lipsire de libertate, trafic de țigări/trafic de persoane, crimă organizată, proxenetism</i>).	15	18.8

Notă. N = 80

Măsuri și procedură

Colectarea datelor a fost realizată în trei sesiuni. În prima sesiune, fiecare persoană a completat un interviu individual în care au fost evaluate o serie de informații personale, cum ar fi vârsta, sexul, mediul familial și educațional, ocuparea unui loc de muncă, starea civilă, consumul de alcool și droguri, antecedente penale și probleme de sănătatea mentală. Pentru eșantionul de deținuți, au fost colectate date suplimentare din aplicația informatizată de evidență a deținuților, precum tipul infracțiunii, durata pedepsei, situația disciplinară și starea de recidivă.

În a doua sesiune, participanții au completat măsurile de auto-raportare și au evaluat fiecare item pe o scară Likert de 5 puncte. *Inventarul factorului întunecat (D70)* (Moshagen et al., 2018) a fost utilizat pentru a măsura tendințele întunecate. *Inventarul celor Cinci Factori NEO* (NEO-FFI, Costa & McCrae, 1992) a fost utilizat pentru a măsura trăsăturile de personalitate „luminoase”. *Scala de auto-raportare a Psihopatiei III* (SRP-III, Paulhus et al., 2009, Mahmut et al., 2011) a fost utilizată pentru a măsura nivelul de psihopatie subclinică. *Chestionarul de agresivitate (AQ)*, Buss & Perry, 1992) a fost utilizat pentru a măsura agresivitatea ca trăsătură de personalitate. *Scala de Alexitimie Toronto* (TAS-20, Bagby et al., 1994a; 1994b) a fost utilizată pentru a măsura nivelul de alexitimie. *Scala de Acceptabilitate a Minciunii Revizuită* (RLAS, Oliveira & Levine, 2008) a fost utilizată pentru a măsura atitudinile favorabile și nefavorabile ale participanților față de minciună. Subscala *Managementului impresiei* a lui Paulhus (PDS, Paulhus, 1998) a fost utilizată pentru a măsura tendința de dezirabilitate socială.

În cea de-a treia etapă de colectare a datelor, participanții au fost împărțiți în grupuri de câte șase și au completat „*Deceptive Interactive Task*” (DecelIT; Wright et al., 2012; 2013), o sarcină experimentală construită pentru măsurarea abilităților de a produce și detecta comportamentul simulat. La începutul probei, aceștia au fost informați că vor lua parte la un “*experiment privind abilitățile lor de comunicare*”. În cadrul experimentului, sarcina lor este să concureze unii cu ceilalți pentru a părea cât mai credibili, în timp ce identifică corect minciunile și adevărurile produse de ceilalți, având posibilitatea de a câștiga două premii: “Cel mai bun povestitor” și “Cel mai bun detector de minciuni”. Apoi, toți participanții au completat un sondaj de opinie cu 30 de afirmații pe teme controversate (ex: “Fumatul ar trebui interzis în locurile publice”), răspunzând cu “acord” (A), sau “dezacord” (D). Acest sondaj a stabilit o bază de referință pentru adevărul lor (opiniile lor reale). În continuare, fiecare participant a jucat rolul de **Emitător** și a produs 5 afirmații adevărate și 5 afirmații false pe baza a 10 carduri,

care conțineau afirmațiile din chestionarul de opinie pe o parte, și o sarcină de joc pe cealaltă parte (“minți!”/ „spune adevărul”), timp de aproximativ 20 de secunde și apoi și-a evaluat credibilitatea percepută. Concomitent, ceilalți participanți au jucat rolul de **Receptor**, și au evaluat veridicitatea declarațiilor emițătorului. Evaluările au fost realizate pe o scală Likert în 4 puncte (1 = “deloc probabil” la 4 = “foarte probabil”). La finalul probei, toți participanții au evaluat dificultatea percepută, vinovăția, anxietatea și sarcina cognitivă asociată cu minciuna și spunerea adevărului, folosind aceeași scară Likert.

Analiza datelor

Performanța obținută de fiecare participant în rolurile de Emițător și Receptor a fost analizată în cadrul *Teoriei Detecției Semnalului* (Wright et al., 2009) folosind un model generalizat cu efecte mixte „probit” care ține cont de designul actual al studiului (SDT, Zloteanu & Vuorre, 2024). Au fost calculate scouri SDT separate pentru rolurile de Emițător / Receptor. Abilitatea de discriminare a adevărilor de minciuni este indexată de d' *Sender*, iar măsura corespunzătoare a prejudecăților acestuia (bias) a fost indexată C *Sender* - credibilitatea globală percepută a unui expeditor, indiferent de veridicitatea acestuia. Abilitatea Receptorului de a discrimina minciunile de adevăruri este indexată de d' *Receptor*; măsura corespunzătoare a prejudecății, C *Receptor*, corespunde prejudecății față de adevăr (cu valori negative care indică tendința de a judeca declarațiile ca fiind înșelătoare indiferent de veridicitate, în timp ce o valoare pozitivă indică o prejudecată de a clasifica mesajele ca fiind veridice). În acest context, succesul minciunii este indicat de valori scăzute ale d' *Sender*, iar acuratețea detecției este indicată de valori crescute ale d' *Receiver*.

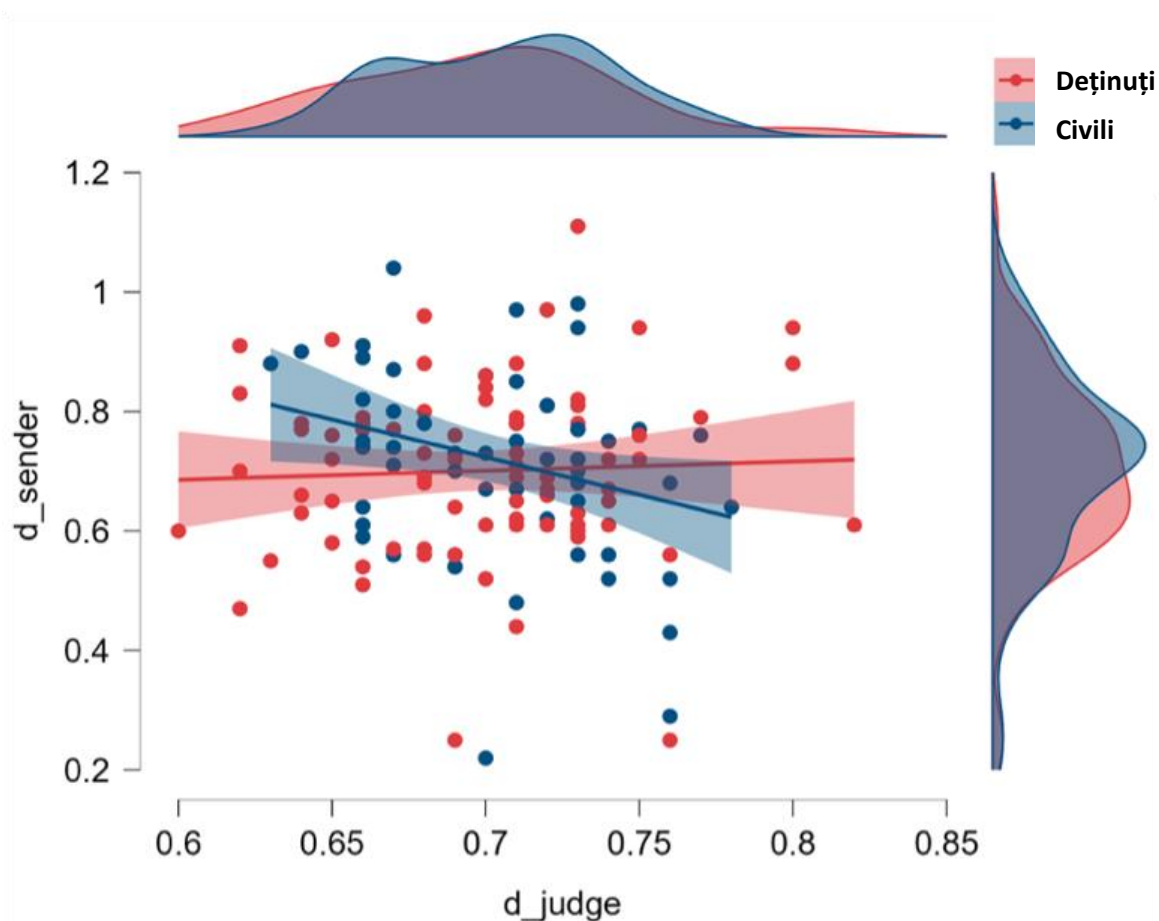
3.5.2. Rezultate și concluzii

Anterior testării ipotezelor de cercetare, cele două grupuri au fost comparate în termeni de variabile socio-demografice de bază, și s-au dovedit a fi similare. Testele t nu au relevat diferențe semnificative în ceea ce privește vârsta ($t(138) = 1.352$, $p = 0.089$), genul ($t(138) = -.149$, $p = 0.441$) și educația ($t(138) = 1.329$, $p = 0.093$). Cu toate acestea, eșantionul din închisoare a prezentat un nivel mai crescut al Fatorului D ($t(138) = -5.182$, $p < 0.001$) și un nivel mai scăzut de acceptabilitate a minciunii ($t(138) = -5.927$, $p < 0.001$) comparativ cu eșantionul din populația generală.

H1: Abilitatea generală de disimulare

Rezultatele au arătat dovezi slabe pentru existența unei *abilități generale de disimulare în cazul eșantionului din populația generală*, indicată de o corelație mică negativă între abilitatea de a produce minciuni credibile și de a detecta corect minciunile produse de ceilalți ($r = -0.28$ [-0.52, -0.02], $pd = 98.25\%$ ROPE = 6.08%).

În schimb, am găsit dovezi moderate pentru lipsa acestei abilități la deținuți, reflectată de corelația nesemnificativă între detectabilitatea deținuților și abilitatea lor de a detecta minciuna ($r = 0.04$ [-0.18, 0.27], $pd = 64.92\%$, ROPE = 61.16%).

Figura 1.

Asocierea dintre abilitatea de discriminare în rolul de receptor (d' Receiver) și detectabilitatea în rolul de emițător (d' Sender) pentru deținuți și civili.

H2: Relațiile dintre Factorul D, temele „întunecate”, abilitatea de a produce (d' Emițător) și detecta (d' Receptor) comportamentul simulant în închisoare și în populația generală.

Deși nu am găsit nicio dovadă a influenței Factorului D sau a temelor sale asupra capacității de detecție a comportamentului simulant în rândul celor din populația generală, am identificat dovezi puternice pentru o relație negativă între aceste variabile în rândul persoanelor din închisoare. Așa cum se poate observa în Tabelul 2, abilitatea de a identifica corect minciunile în rolul receptorului (d' Receptor), a fost asociată negativ cu Factorul D ($r(80) = -.20 [-.34, -.05]$, $p = .010$), Insensibilitatea $r(80) = -.16 [-.28, -.01]$, $p = .044$), Disimularea ($r(80) = -.22 [-.35, -.08]$, $p = .005$), Îndreptățirea Narcisistă ($r(80) = -.20 [-.32, -.05]$, $p = .010$) și Sadismul ($r(80) = -.17 [-.31, -.01]$, $p = .028$).

Tabelul 2

Tabel al corelațiilor parțiale (controlate pentru vârstă și dezirabilitate socială) între Factorul D, temele „întunecate”, abilitatea de a produce (d' Emițător) și detecta (d' Receptor) comportamentul simulant în închisoare și în populația generală.

Personalitate întunecată	ÎNCHISOARE		COMUNITATE	
	Producție de minciuni:	Detectarea minciunilor:	Producție de minciuni:	Detectarea minciunilor:

	d' Emițător	d' Receptor	d' Emițător	d' Receptor
Factor întunecat	.04	-.20**	.05	-.20
<i>Insensibilitate</i>	.07	-.16*	-.08	-.15
<i>Disimulare</i>	.01	-.22**	.02	-.22
<i>Îndreptățirea narcisistă</i>	-.03	-.20**	-.02	-.19
<i>Sadism</i>	-.01	-.17*	-.00	-.17
<i>Răzbunare</i>	.01	-.10	.03	-.08

Notă: >p.05.>, >p.05.>, >p.05.>, >p.05.>, >p.05.>. *p >.05, **p >.01

H3: Relațiile dintre alte tendințe „întunecate” și „luminoase”, abilitatea de a produce (*d' Emițător*) și detecta (*d' Receptor*) comportamentul simulant în închisoare

Am găsit dovezi foarte slabe pentru o corelație negativă între abilitatea de detecție a comportamentului simulant (*d' Receptor*) și sub-scala Manipulare Interpersonală a Psihopatiei ($r(80) = -.17 [-.32, -.02]$, $p = .027$, Agresivitate – scor total ($r(80) = -.20 [-.34, -.04]$, $p = .011$), sub-scala Furie ($r(80) = -.15 [-.31, -.00]$, $p = .045$) și dovezi puternice pentru sub-scala Agresivitatea Fizică ($r(80) = -.26 [-.40, -.12]$, $p < .001$), Alexitimie – scor total ($r(80) = -.26 [-.40, -.12]$, $p < .001$), sub-scala Dificultăți de descriere a sentimentelor ($r(80) = -.26 [-.39, -.12]$, $p < .001$) și dovezi moderate pentru sub-scala Dificultățile de identificare a sentimentelor ($r(80) = -.21 [-.35, -.07]$, $p = .006$), oferind suport pentru *ipoteza exploratorie 3a*.

În ceea ce privește tendințele „luminoase”, nu am obținut dovezi pentru prezența unei corelații între factorii Big Five, abilitatea de a produce (*d' Emițător*) și detecta (*d' Receptor*) comportamentul simulant în închisoare, astfel că nu am confirmat *ipoteza exploratorie 3b* (a se vedea **tabelul 3**).

Tabelul 3

*Tabel al corelațiilor parțiale (controlate pentru vârstă și dezirabilitate socială) între tendințele întunecate: Psihopatie și sub-scalele sale: Insensibilitate afectivă, Stil de Viață Parazitic, Manipulare Interpersonală, Tendințe Criminale; Agresivitate și sub-scalele sale: Furie, Agresivitate Verbală, Agresivitate Fizică și Ostilitate; Alexitimie și sub-scalele sale: Dificultăți în Descrierea Sentimentelor, Dificultăți în Identificarea Sentimentelor, Gândire Orientată Extern; și factorii Big Five: Deschiderea către experiență, Conștiinciozitate, Extraversiune, Agreabilitate și Neuroticism; Acceptabilitatea minciunii, abilitatea de a produce (*d' Emițător*) și detecta (*d' Receptor*) comportamentul simulant în închisoare.*

	Producerea minciunii <i>d' Emițător deținuți</i>	Dectecția minciunii <i>d' Receptor deținuți</i>
Psihopatie	-.58	-.12
<i>Insensibilitate afectivă</i>	.15*	-.61
<i>Stil de Viață Parazitic</i>	.79	-.92
<i>Manipulare Interpersonală</i>	.11	-.17*
<i>Tendințe Criminale</i>	-.17	-.61
Agresivitate	-.15	-.20*
<i>Furie</i>	.74	-.15*
<i>Agresivitate verbală</i>	-.82	-.42

	<i>Agresivitate fizică</i>	.38	-.26***
	<i>Ostilitate</i>	-.62	-.67
Alexitimie		.59	-.26***
<i>Dificultăți în Descrierea Sentimentelor</i>		-.12	-.26***
<i>Dificultăți în Identificarea Sentimentelor</i>		.90	-.21**
<i>Gândire Orientată Extern</i>		.13	-.11
Personalitate tipică:			
Modelul cu cinci factori			
	<i>Neuroticism</i>	-.14	-.35
	<i>Extraversiune</i>	-.18	.52
Deschiderea către experiență		.49	.07
<i>Agreabilitate</i>		.40	.80
<i>Conștiinciozitate</i>		.09	-.14
Acceptabilitatea minciunii		.13	-.18*

Notă: *p >.05, **p>.01, ***p>.00).

Rezultatele acestui studiu oferă implicații teoretice și practice importante pentru înțelegerea relației dintre trăsăturile de personalitate și abilitățile de a produce și detecta comportamentul simulat.

Contribuțiile teoretice evidențiază interacțiunea complexă dintre trăsăturile de personalitate și procesele cognitiv-emoționale în configurarea abilităților de simulare, subliniind importanța luării în considerare atât a factorilor de personalitate, cât și a influențelor contextuale în studiul comportamentelor simulante în situații realiste. Dintr-o perspectivă practică, aceste rezultate sugerează că intervențiile destinate creșterii conștientizării emoționale, vizând în special dificultăți precum alexitimia (dificultatea de a identifica și descrie emoțiile), ar putea îmbunătăți semnificativ abilitățile de detecție a comportamentelor simulante în populațiile încarcerate. Prin învățarea unor modalități de a dobândi o mai bună înțelegere a propriilor stări emoționale și de a interpreta indiciile emoționale, aceste intervenții ar putea ajuta indivizii să recunoască mai corect comportamentele simulante. În plus, intervențiile concepute pentru a aborda agresivitatea (fizică) și pentru a promova o mai bună conștientizare emoțională ar putea reduce judecățile impulsive și atribuțiile ostile, îmbunătățind totodată capacitatea deținuților de a evalua mai eficient onestitatea celorlalți.

Capacitatea de a citi cu acuratețe comportamentul celorlalți poate influența modul în care se reacționează la acesta, în special în cazul persoanelor cu trăsături de personalitate întunecată. De exemplu, cei care presupun eronat că alții recurg la comportamente simulante pot fi mai predispuși să reacționeze agresiv din cauza percepției de trădare sau manipulare. Prin îmbunătățirea abilităților de detectare a comportamentelor simulante, deținuții ar putea dezvolta o înțelegere mai precisă a intențiilor celorlalți, reducând astfel reacțiile agresive inutile. Această percepție mai corectă a onestității sau a simulării ar putea, de asemenea, să favorizeze o mai mare încredere și să reducă situațiile conflictuale, contribuind în final la scăderea nivelului de agresivitate și la interacțiuni interpersonale mai respectuoase.

CONTRIBUȚII TEORETICE, EMPIRICE ȘI METODOLOGICE

Obiectivul principal al acestei teze de doctorat a fost de a explora **interacțiunea dintre trăsăturile de personalitate întunecată și minciună** în rândul persoanelor private de libertate. În acest scop, am examinat minciuna atât ca o *trăsătură de personalitate (Disimulare)*, cât și ca un *act comportamental* de producere și detecție a minciunii. De asemenea, am luat în considerare rolul unor **factori cognitivi** suplimentari (ex: definiții subiective ale înșelăciunii, justificări, categorizări ale minciunilor, atitudini cu privire la minciună, gândire stereotipică despre indicatorii minciunii), **afectivi** (ex: dificultăți în identificarea și descrierea emoțiilor personale) și **de personalitate** (ex: teme ale Factorului D, factorii Big 5, domeniile PID-5, agresivitate).

Rezultatele investigațiilor noastre ne permit să avansăm **un model integrativ pentru comportamentul simulant în context interpersonal**, care îl extinde pe cel dezvoltat de Burgoon & Buller (2008), pentru a surprinde influența trăsăturilor de personalitate asupra succesului minciunii și detecției, și pentru a oferi o mai bună înțelegere a factorilor (de exemplu, așteptări, motivații, obiective și cunoștințe) care pot influența manifestarea comportamentului simulant.

4.1. Contribuții teoretice și empirice

Studiu	Obiectiv	Principalele contribuții teoretice și empirice
<i>Studiul 1</i>	Sumarizarea rezultatelor studiilor privind relația dintre trăsăturile de personalitate ale Triadei Întunecate și minciună în diverse populații.	<ul style="list-style-type: none"> Oferă susținere teoretică și empirică pentru existența unei legături între trăsăturile Triadei Întunecate, frecvența comportamentului simulant, acceptabilitatea minciunii și abilitățile de producere și detecție a minciunii, dar constată inconsistențe între percepțiile auto-raportate și performanțele manifestate în sarcini de producere și detecție a minciunii.
<i>Studiul 2</i>	Examinarea rolului predictiv al trăsăturilor de personalitate tipică, patologică și întunecată în modelarea atitudinilor față de minciună (acceptabilitatea minciunii).	<ul style="list-style-type: none"> Oferă suport teoretic și empiric pentru existența unor asocieri între trăsăturile de personalitate tipică, patologică, întunecată și acceptabilitatea minciunilor. Identifică cele cinci Teme Întunecate: Insensibilitate, Disimulare, Îndreptățire Narcisistă, Sadism și Răzbunare ca predictorii cheie pentru acceptabilitatea minciunii, peste trăsăturile de personalitate tipică (Big Five) și cele patologică (PID-5), adresând astfel o lacună semnificativă din literatura de specialitate.
<i>Studiul 3</i>	Explorarea conceptualizărilor deținuților despre minciună, frecvența auto-raportată a minciunilor, atitudinile față de diferite tipuri de minciuni și credințele lor cu privire la indicatorii minciunii	<ul style="list-style-type: none"> Stabilește un nou cadru teoretic pentru înțelegerea credințelor și percepțiilor fundamentale despre minciună în mediul penitenciar. Susține aplicabilitatea taxonomiei ortogonale a minciunilor propuse de către Visu-Petra et al. (2022). Susține parțial ipoteza feedback-ului avansată de Granhag et al. (2004) prin demonstrarea faptului că deținuții dețin cunoștințe corecte despre indicatorii verbali ai comportamentului simulant, și dovezi noi privind existența unor credințe stereotipice despre indicatorii non-verbali.

		<ul style="list-style-type: none"> Documentează credințele corecte ale deținuților despre ingredientele unei minciuni reușite, susținând astfel teoriile lui Vrij et al. (2010) privind caracteristicile mincinoșilor de succes.
Studiu 4	Investigarea asocierilor dintre producerea și detecția comportamentului simulant, acceptabilitatea minciunii și trăsăturile de personalitate , în rândul deținuților și civililor.	<ul style="list-style-type: none"> Susține conceptualizarea teoretică a unei abilități generale de disimulare în rândul populației generale și oferă dovezi preliminare pentru absența acestei abilități la deținuți. Furnizează noi dovezi privind influența negativă a temelor de personalitate Întunecată, a Alexitimiei și Agresivității asupra acurateței detecției minciunii în populația carcerală. Oferă validare empirică pentru Modelul Integrativ al Minciunii Interpersonale avansat în această teză, evidențiind rolul predispozițiilor individuale în modelarea acurateței detectării înșelăciunii.

4.2. Contribuții metodologice

Studiu	Țintă	Principalele contribuții metodologice
Studiul 1	Realizarea unei analize de tip „scoping review” asupra cercetărilor privind trăsăturile Triadei Întunecate în relație cu producerea și detecția comportamentului simulant	<ul style="list-style-type: none"> Analizează rezultatele a 18 publicații și documentează congruența (sau incongruența) dintre abilitățile de producere și detecție a comportamentului simulant (auto-raportate și observate) în cazul persoanelor cu trăsături ale Triadei Întunecate, utilizând cadru metodologic al lui Arksey & O’Malley (2005). Evidențiază inconsistențele care apar între rezultatele obținute cu diferite tipuri de instrumente de măsurare.
Studiul 2	Examinarea contribuției combinate a trăsăturilor de personalitate tipică, patologică și întunecată asupra acceptabilității minciunii în populația penitenciară	<ul style="list-style-type: none"> Utilizează analiza de regresie pentru a demonstra rolul predictiv al temelor de personalitate întunecată (măsurate cu instrumentul D70) asupra acceptabilității minciunii, peste trăsăturile tipică (măsurate cu NEO-FFI) și patologică (domeniile patologice PID-5), o lacună semnificativă anterior neadresat în literatura de specialitate.
Studiul 3	Dezvoltarea și utilizarea unei abordări mixte (calitativ-cantitativ) pentru a studia credințele legate de înșelăciune în mediul penitenciar	<ul style="list-style-type: none"> Dezvoltă și validează un nou instrument de evaluare a comportamentului simulant auto-raportat (Protocol de Cercetare Calitativă și Cantitativă). Utilizează Analiza Tematică (AT, Braun & Clarke, 2006) pentru a examina credințele deținuților despre producerea și detecția comportamentului simulant, pentru prima dată în literatura de specialitate.
Studiu 4	Modificarea și validarea paradigmei DeceIT ca metodă aplicabilă pentru examinarea înșelăciunii interpersonale atât în mediul penitenciar, cât și în cel comunitar	<ul style="list-style-type: none"> Introduce o sarcină experimentală cu validitate ecologică (DeceIT, Wright et al., 2012) pentru măsurarea performanțelor de producere și detecție a minciunii, aplicabilă atât în mediul penitenciar, cât și în populația generală și utilizează Teoria Detecției Semnalului (SDT, Zloteanu & Vuorre, 2024) în închisoare.

LIMITE, IMPLICAȚII ȘI CONCLUZII

În ciuda contribuțiilor acestei teze, trebuie recunoscute mai multe limitări, astfel încât cercetările viitoare să poată extinde constatările teoretice și empirice prezentate anterior. În primul rând, menționăm **gradul de generalizare** al rezultatelor. Deși analiza noastră de tip „scoping review” din Studiul 1 a fost efectuată pe diferite populații, inclusiv populația carcerală, în Studiul 2 și Studiul 3 nu am avut grup de control. Numai în Studiul 4 am avut participanți din ambele populații. Acest lucru limitează extinderea constatările noastre la populația generală. Astfel, cercetările viitoare ar trebui să abordeze această limitare prin includerea unui eșantion de persoane din populația generală.

O a doua limitare este legată de **tipul infracțiunilor comise de către deținuții incluși în studii**. Deși am încercat să avem un grup eterogen de participanți, condamnați pentru diferite tipuri de infracțiuni, din cauza specificului închisorii (maximă siguranță), majoritatea participanților au fost condamnați pentru infracțiuni violente grave, cum ar fi omorul. Studiile viitoare ar trebui să utilizeze această metodologie pe deținuți condamnați pentru infracțiuni non-violente și să investigheze dacă obțin aceleași rezultate.

O a treia limitare este utilizarea **instrumentelor de auto-raportare pentru personalitate**. Chiar și atunci când sunt combinate cu sarcini bazate pe performanță, este posibil ca aceste măsurători să nu depășească pe deplin influența tendințelor de dezirabilitate socială și a tendințelor de autoamăgire, deosebit de relevante în evaluările trăsăturilor întunecate. O soluție la această problemă ar putea fi utilizarea terților, cum ar fi agenții supraveghetori sau alți deținuți, cu mențiunea că aceștia ar trebui selectați cu prudență pentru a evita contaminarea posibilelor constatări cu propriile lor convingeri subiective.

O a patra limitare este legată de **factorii contextuali specifici mediului penitenciar** (ex: gradul de aprobare a regulilor nescrise ale codului deținuților, nivelul de stres impus de încarcerare, statutul de grup al deținuților) care pot afecta nu numai modul în care gândesc, ci și modul în care se comportă în cadrul interacțiunilor sociale.

Ca o concluzie generală, această teză de doctorat propune o serie de studii care explorează relația complexă dintre personalitatea întunecată și comportamentul simulant în context interpersonal, prin metodologii *calitative* și *cantitative*.

Am început prin a revizui literatura de specialitate privind trăsăturile de personalitate întunecată și comportamentul simulant și am identificat o **neconcordanță între abilitățile de producere și detecție bazate pe auto-raportare și performanță** (în Studiul 1). De asemenea, am observat că oamenii pot deține o capacitate generală de disimulare care le conferă succes atât în producerea minciunilor de succes, cât și în detecția acurată a acestora, și că atitudinile față de minciună pot avea un impact asupra frecvenței cu care sunt utilizate. Pentru a avansa în înțelegerea noastră a ambelor personalități întunecate, am adaptat și validat un instrument de auto-raportare conceput pentru a măsura Factorul întunecat al personalității (definit ca tendința de a maximiza utilitatea proprie în detrimentul altora), ceea ce ne-a permis să identificăm **“Disimularea”**, o trăsătură de personalitate care distinge indivizii cu comportament infracțional de cei fără legătură cu lumea infracțională (Hurezan et al., 2024).

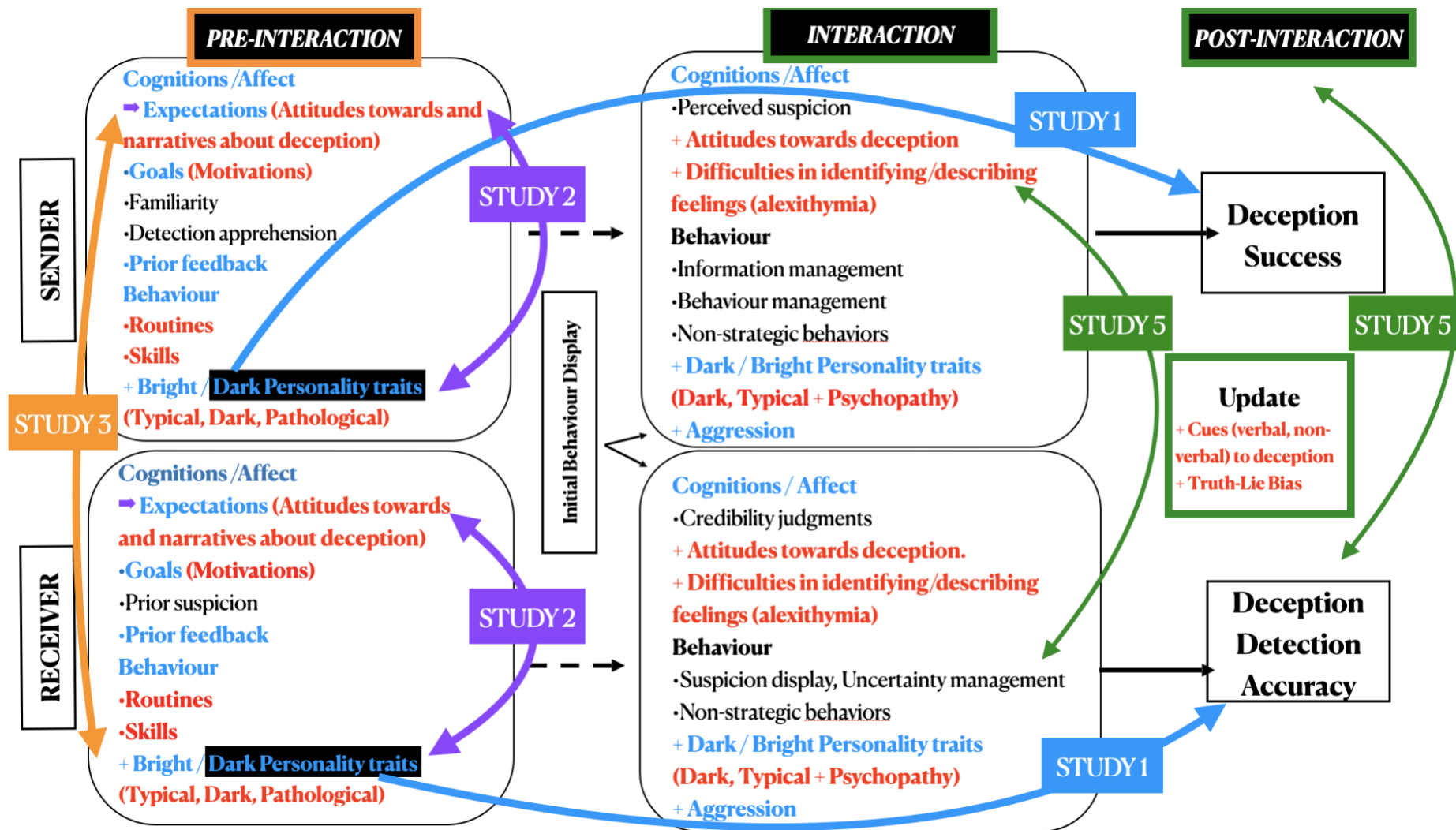
În **studiul 2**, am utilizat instrumentul D70 împreună cu alte măsuri de personalitate (de exemplu, The Big Five și PID-5) pentru a investiga un spectru larg de trăsături întunecate, patologice și tipice în legătură cu acceptabilitatea minciunii. Această analiză a arătat că **temele**

întunecate ale Factorului D au explicat 31% din varianța atitudinilor indivizilor față de minciună, ceea ce înseamnă că acestea au avut o valoare predictivă peste celelalte modele de personalitate. Prin urmare, am considerat că este relevant să dezvoltăm un protocol calitativ și cantitativ pentru a explora în detaliu aceste atitudini, precum și pentru a identifica convingerile deținuților cu privire la minciună și detecția acesteia.

În **Studiul 3**, am dezvoltat și aplicat un protocol de cercetare a comportamentului simulat auto-raportat, și am investigat atitudinile acestora față de utilizarea minciunilor în diferite contexte. Am observat *atitudini* negative *față de toate tipurile de înșelăciune*, în special în raport cu membrii familiei și prietenii lor, deși aceștia au recunoscut că au mințit autoritatea, conștienți fiind că este greșit din punct de vedere moral. O constatare interesantă a fost convingerea că repetarea comportamentului simulat poate eroda caracterul cuiva și că a fi etichetat drept “mincinos” te poate îndepărta de ceilalți, un preț pe care cei mai mulți dintre deținuți nu sunt dispuși să îl plătească, în ciuda posibilelor avantaje ale unei minciuni reușite. În plus, aceștia au recunoscut că mincinoșii buni trebuie să posede o combinație de trăsături și comportamente specifice, identificate anterior de literatura de specialitate (a se vedea Vrij et al., 2010) și au raportat *convingeri acurate cu privire la indicatorii verbali ai înșelăciunii, dar convingeri stereotipe cu privire la cei non-verbali*.

Bazându-ne pe aceste constatări și pe limitările pe care le-am identificat în primul studiu, în **studiul 4**, am avansat cercetarea noastră și am investigat existența *unei abilități generale de disimulare* atât în rândul deținuților, cât și în populația generală, utilizând o versiune modificată a sarcinii experimentale DeceIT (Wright et al., (2012). Avantajul major al acestei sarcini este că permite interacțiunea între participanți, creând un cadru ecologic în care producția și detecția comportamentului simulat pot fi măsurate simultan în cadrul aceluiași participant. De asemenea, am examinat rolul trăsăturilor de personalitate întunecată, precum și posibila influență a trăsăturilor tipice (Big 5), alexitimiei, agresivității și acceptabilității minciunii. Rezultatele au evidențiat diferențe semnificative între deținuți și civili, indicând o *abilitatea generală de disimulare în populația generală*, dar nu și în rândul persoanelor private de libertate. De asemenea, acestea au demonstrat *influența negativă a trăsăturilor de personalitate întunecate asupra acurateții detecției minciunii în rândul populației carcerale*, sugerând faptul că deținuții cu niveluri pronunțate de trăsături de personalitate „întunecate”, agresivitate și Alexitimie sunt mai susceptibili la judecăți eronate și ar putea să nu distingă corect mesajele false de cele adevărate în comunicarea interpersonală.

O **perspectivă de ansamblu** a legăturilor explorate prin intermediul studiilor din teza actuală și a modelului integrativ de explicare al comportamentului simulat în context interpersonal pe care îl propunem, poate fi observată în figura de mai jos (în engleză).

Figura 1.

Prezentare generală a legăturilor investigate în studiile care susțin Modelul Integrativ al Minciunii Interpersonale propus în această teză de doctorat (în engleză)

BIBLIOGRAFIE

- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi/book/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: towards a methodological framework. *International journal of social research methodology*, 8(1), 19-32. <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>.
- Azizli, N., Atkinson, B. E., Baughman, H. M., Chin, K., Vernon, P. A., Harris, E., & Veselka, L. (2016). Lies and crimes: Dark Triad, misconduct, and high-stakes deception. *Personality and Individual Differences*, 89, 34-39. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.09.034>.
- Bader, M., Hartung, J., Hilbig, B. E., Zettler, I., Moshagen, M., & Wilhelm, O. (2021). Themes of the dark core of personality. *Psychological Assessment*, 33(6), 511–525. <https://doi.org/10.1037/pas0001006>
- Baughman, H. M., Jonason, P. K., Lyons, M., & Vernon, P. A. (2014). Liar liar pants on fire: Cheater strategies linked to the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 71, 35-38. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.07.019>.
- Birkás, B., Pátkai, G., & Csathó, Á. (2020). The mediating role of the dark triad between life history strategy and perceived stress factors. *Psychological Reports*, 123(2), 252-265. <https://doi.org/10.1177/0033294118818095>.
- Bonfá-Araujo, B., Ferreira, L. B., Jesuíno, A. D. S. A., Hauck-Filho, N., & Iglesias, F. (2023). Measuring the dark core: A Brazilian adaptation and comparison between the general population and incarcerated men. *Journal of Criminal Justice*, 89, 10213 <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2023.102133>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bryant, E. M. (2008). Real lies, white lies and gray lies: Towards a typology of deception. *Kaleidoscope: A Graduate Journal of Qualitative Communication Research*, 7, 23. Retrieved from https://digitalcommons.trinity.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=hct_faculty.
- Buckels, E. E., Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2013). Behavioral Confirmation of Everyday Sadism. *Psychological Science*, 24(11), 2201-2209. <https://doi.org/10.1177/0956797613490749>.
- Buller, D. B., & Burgoon, J. K. (1996). Interpersonal deception theory. *Communication Theory*, 6(3), 203–242. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.1996.tb00127.x>
- Burgoon, J. K., & Buller, D. B. (2008). Interpersonal deception theory. In *Engaging theories in interpersonal communication: Multiple perspectives* (pp. 227-239). <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.1996.tb00127.x>
- Burgoon, J. K., Buller, D. B., & Guerrero, L. K. (1995). Interpersonal deception: IX. Effects of social skill and nonverbal communication on deception success and detection accuracy. *Journal of Language and Social Psychology*, 14(3), 289-311. <https://doi.org/10.1177/0261927X9514300>

- Butler, M., & Maruna, S. (2009). The impact of disrespect on prisoners' aggression: Outcomes of experimentally inducing violence-supportive cognitions. *Psychology, Crime & Law*, 15(2-3), 235-250. <https://doi.org/10.1080/10683160802190970>
- Chabrol, H., Van Leeuwen, N., Rodgers, R., & Séjourné, N. (2009). Contributions of psychopathic, narcissistic, Machiavellian, and sadistic personality traits to juvenile delinquency. *Personality and individual differences*, 47(7), 734-739. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.06.020>
- Christie, R., & Geis, F. L. (1970). *Studies in machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Ciurbea, F. E., Dina, M. M., & Rada, C. (2022). Extraversion and Agreeableness—the role of personality dimensions in the criminal act. *Revista de Psihologie*, 68(3), 243-256.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). The five-factor model of personality and its relevance to personality disorders. *Journal of Personality Disorders*, 6(4), 343–359. <https://doi.org/10.1521/pedi.1992.6.4.343>
- Coyne, S. M and Ostrov, J. M., 2018. *The development of relational aggression*, oxford university press.
- Crewe, B. (2012). *The prisoner society: Power, adaptation and social life in an English prison*. OUP Oxford.
- Daiku, Y., Serota, K. B., & Levine, T. R. (2021). A few prolific liars in Japan: Replication and the effects of Dark Triad personality traits. *PloS one*, 16(4), e0249815. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0249815>.
- Dargis, M. & Koenigs, M. (2017). Two Subtypes of Psychopathic Criminals Differ in Negative Affect and History of Childhood Abuse. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*. 10. 10.1037/tra0000328.
- DePaulo, B. M., & Rosenthal, R. (1979). Telling lies. *Journal of personality and social psychology*, 37(10), 1713. DOI:10.1037/0022-3514.37.10.1713.
- DePaulo, B. M., Kashy, D. A., Kirkendol, S. E., Wyer, M. M., & Epstein, J. A. (1996). Lying in everyday life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(5), 979–995. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.5.979>
- Dhami, M. K., Ayton, P., & Loewenstein, G. (2007). Adaptation to imprisonment: Indigenous or imported?. *Criminal Justice and Behavior*, 34(8), 1085-1100. <https://doi.org/10.1177/00938548073020>
- Eisenberg, N., Guthrie, I. K., Cumberland, A., Murphy, B. C., Shepard, S. A., Zhou, Q., & Carlo, G. (2002). Prosocial development in early adulthood: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 993–1006. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.993>
- Elaad, E., Hanania, S. B., Mazor, S., & Zvi, L. (2020). The relations between deception, narcissism and self-assessed lie-and truth-related abilities. *Psychiatry, psychology and law*, 27(5), 880-893. <https://doi.org/10.1080/13218719.2020.1751328>.
- Figueredo, A. J., Hertler, S. C., & Peñaherrera-Aguirre, M. (2021). The biogeography of human diversity in life history strategy. *Evolutionary Behavioral Sciences*, 15(1), 10–26. <https://doi.org/10.1037/ebs0000198>
- Forsyth, L., Anglim, J., March, E., & Bilobrk, B. (2021). Dark Tetrad personality traits and the propensity to lie across multiple contexts. *Personality and Individual Differences*, 177, 110792. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.110792>

- Fox, B. & DeLisi, M. (2019). Psychopathic killers: A meta-analytic review of the psychopathy-homicide nexus. *Aggression and Violent Behavior, 44*, 67-79, <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.11.005>.
- García-Fernández, J., Postigo, Á., Cuesta, M., & Moshagen, M. (2024). Spanish adaptation of the D70—The dark core of personality in Spanish-speaking countries. *European Journal of Psychological Assessment*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000836>
- Geis, F. L., & Moon, T. H. (1981). Machiavellianism and deception. *Journal of personality and social psychology, 41*(4), 766. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.41.4.766>.
- Grigoras, M., & Wille, B. (2017). Shedding light on the dark side: Associations between the dark triad and the DSM-5 maladaptive trait model. *Personality and Individual Differences, 104*, 516-521. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.09.016>
- Harkness, A. R., Reynolds, S. M., & Lilienfeld, S. O. (2014). A review of systems for psychology and psychiatry: Adaptive systems, personality psychopathology five (PSY-5), and the DSM-5. *Journal of personality assessment, 96*(2), 121-139. <https://doi.org/10.1080/00223891.2013.823438>
- Hartwig, M., Granhag, P. A., Strömwall, L. A., & Andersson, L. O. (2004). SUSPICIOUS MINDS: CRIMINALS' ABILITY TO DETECT DECEPTION. *Psychology, Crime and Law, 10*(1), 83-95. <https://doi.org/10.1080/1068316031000095485>
- Hartwig, M., Granhag, P. A., Strömwall, L. A., & Vrij, A. (2004). Police officers' lie detection accuracy: Interrogating freely versus observing video. *Police Quarterly, 7*(4), 429-456. <https://doi.org/10.1177/1098611104264748>
- Hayashi, A., Abe, N., Fujii, T., Ito, A., Ueno, A., Koseki, Y., ... & Mori, E. (2014). Dissociable neural systems for moral judgment of anti-and pro-social lying. *Brain Research, 1556*, 46-56. <https://doi.org/10.1016/j.brainres.2014.02.011>
- Hopwood, C. J., & Sellbom, M. (2013). Implications of DSM-5 personality traits for forensic psychology. *Psychological Injury and Law, 6*, 314-323. <https://doi.org/10.1007/s12207-013-9176-5>
- Hurezan, L., Turi, A., Ion, A., & Visu-Petra, L. (2024). Dark and bright personality dimensions as predictors of criminal behavior and recidivism. *Scientific Reports, 14*(1), 18565. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-69288-5>
- Jackson, J. J., & Hill, P. L. (2019). Lifespan development of conscientiousness. In D. P. McAdams, R. L. Shiner, & J. L. Tackett (Eds.), *Handbook of personality development*, 153-170. The Guilford Press.
- Jakobwitz, S., & Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences, 40*(2), 331-339. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.07.006>
- Janović, T., Ivković, V., Nazor, D., Grammer, K., & Jovanović, V. (2003). Empathy, communication, deception. *Collegium antropologicum, 27*(2), 809-822.
- Jonason, P. K., Lyons, M., Baughman, H. M., & Vernon, P. A. (2014). What a tangled web we weave: The Dark Triad traits and deception. *Personality and Individual Differences, 70*, 117-119. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.06.038>.
- Kaplan, H. S., & Gangestad, S. W. (2015). Life history theory and evolutionary psychology. *The handbook of evolutionary psychology*, 68-95. <https://doi.org/10.1002/9780470939376.ch2>

- Knapp, M. L., & Comadena, M. E. (1979). Telling it like it isn't: A Review of theory and research on deceptive communication. *Human Communication Research*, 5, 270-285.
- Krueger, R. F., Derringer, J., Markon, K. E., Watson, D., & Skodol, A. E. (2012). Initial construction of a maladaptive personality trait model and inventory for DSM-5. *Psychological Medicine*, 42(9), 1879–1890. doi:10.1017/S0033291711002674
- Krusemark, E. A., Campbell, W. K., Crowe, M. L., & Miller, J. D. (2018). Comparing self-report measures of grandiose narcissism, vulnerable narcissism, and narcissistic personality disorder in a male offender sample. *Psychological Assessment*, 30(7), 984–990. <https://doi.org/10.1037/pas0000579>
- Laws, B. (2016). *Fronting, masking, and emotion release: An exploration of prisoners' emotional management strategies* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Cambridge.
- Liu, J. (2009). Asian criminology—challenges, opportunities, and directions. *Asian Journal of criminology*, 4, 1-9. <https://doi.org/10.1007/s11417-009-9066-7>.
- Lyons, M., Croft, A., Fairhurst, S., Varley, K., & Wilson, C., (2017). Seeing through crocodile tears? Sex-specific associations between the Dark Triad traits and lie detection accuracy. *Personality and individual differences*, 113, 1-4. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.03.008>.
- Lyons, M., Healy, N., & Bruno, D. (2013). It takes one to know one: Relationship between lie detection and psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 55(6), 676–679. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.05.018>
- Martin, K., & Leach, A. M. (2013). Psychopathy and deception detection. *Personality and mental health*, 7(2), 154-159. <https://doi.org/10.1002/pmh.1215>
- Maruna, S., & Butler, M. (2013). Violent Self-Narratives and the Hostile Attributional Bias. In D. Youngs (Ed.), *Behavioural Analysis of Crime: Studies in David Canter's Investigative Psychology* (pp. 27-48). Ashgate Publishing Ltd.
- Masip, J., Garrido, E., & Herrero, C. (2004). Facial appearance and impressions of 'credibility': The effects of facial babyishness and age on person perception. *International Journal of Psychology*, 39(4), 276–289. <https://doi.org/10.1080/00207590444000014>
- Mededović, J. (2012). Topography of dishonesty: Mapping the opposite pole of honesty-humility personality domain. *Primenjena psihologija*, 5(2).
- Michels, M., Molz, G., & Maas genannt Bermpohl, F. (2020). The ability to lie and its relations to the dark triad and general intelligence. *Personality and Individual Differences*, 166, 110195. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110195>
- Mokros, A., Osterheider, M., Hucker, S. J., & Nitschke, J. (2011). Psychopathy and sexual sadism. *Law and human behavior*, 35, 188-199. <https://doi.org/10.1007/s10979-010-9221-9>
- Moshagen, M., Hilbig, B. E., & Zettler, I. (2018). The dark core of personality. *Psychological Review*, 125(5), 656–688. <https://doi.org/10.1037/rev0000111>
- Moshagen, M., Zettler, I., & Hilbig, B. E. (2020). Measuring the dark core of personality. *Psychological Assessment*, 32(2), 182. <https://doi.org/10.1037/pas0000778>
- Musek, J., & Grum, D. K. (2021). The bright side of personality. *Heliyon*, 7(3). DOI: 10.1016/j.heliyon.2021.e06370

- Nagar, P. M., Caivano, O., & Talwar, V. (2020). The role of empathy in children's costly prosocial lie-telling behaviour. *Infant and Child Development*, 29(4), e2179. <https://doi.org/10.1002/icd.2179>
- Niemeyer, L. M., Grosz, M. P., Zimmermann, J., & Back, M. D. (2022). Assessing maladaptive personality in the forensic context: Development and validation of the Personality Inventory for DSM-5 Forensic Faceted Brief Form (PID-5-FFBF). *Journal of Personality Assessment*, 104(1), 30-43.
- O'Meara, A., Davies, J., & Hammond, S. (2011). The psychometric properties and utility of the Short Sadistic Impulse Scale (SSIS). *Psychological Assessment*, 23(2), 523–531. <https://doi.org/10.1037/a0022400>
- O'Reilly III, C. A., & Doerr, B. (2020). Conceit and deceit: Lying, cheating, and stealing among grandiose narcissists. *Personality and Individual Differences*, 154, 109627. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109627>.
- Oliveira, C. M., & Levine, T. R. (2008). Lie acceptability: A construct and measure. *Communication Research Reports*, 25(4), 282–288. <https://doi.org/10.1080/08824090802440170>
- Paulhus, D. L. (1998). *Paulhus deception scales (PDS): The Balanced Inventory of Desirable Responding-7: User's manual*. Multi-Health Systems, Incorporated.
- Paulhus, D. L., Curtis, S. R., & Jones, D. N. (2018). Aggression as a trait: The Dark Tetrad alternative. *Current opinion in psychology*, 19, 88-92. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.04.007>
- Raskin, R. N., & Hall, C. S. (1979). A narcissistic personality inventory. *Psychological Reports*, 45(2), 590. <https://doi.org/10.2466/pr0.1979.45.2.590>
- Raskin, R., & Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 890–902. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.5.890>.
- Schindler, S., Reinhard, M. A., Dobiosch, S., Steffan-Fauseweh, I., Özdemir, G., & Greenberg, J. (2019). The attenuating effect of mortality salience on dishonest behavior. *Motivation and Emotion*, 43(1), 52-62.
- Semrad, M., & Scott-Parker, B. (2020). Police, personality and the ability to deceive. *International Journal of Police Science & Management*, 22(1), 50–61. <https://doi.org/10.1177/1461355719880568>
- Shafqat, A., Majeed, S. & Malik, F. (2019). Sadistic Impulsiveness and Violent Behaviour in Prisoners of Lahore. *Pakistan Journal of Criminology*, 11(01), 28-42. <https://www.pjcriminology.com/wp-content/uploads/2019/06/3.PRISONERS-ARTICLE.pdf>
- Shulman, E. P., Cauffman, E., Piquero, A. R., & Fagan, J. (2011). Moral disengagement among serious juvenile offenders: a longitudinal study of the relations between morally disengaged attitudes and offending. *Developmental psychology*, 47(6), 1619.
- Strickland, C. M., Drislane, L. E., Lucy, M., Krueger, R. F., & Patrick, C. J. (2013). Characterizing psychopathy using DSM-5 personality traits. *Assessment*, 20(3), 327-338. <https://doi.org/10.1177/1073191113486691>
- Trammell, R. (2012). *Enforcing the convict code: Violence and prison culture*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.

- Turi, A., Rebeleş, M. R., & Visu-Petra, L. (2022). The tangled webs they weave: A scoping review of deception detection and production in relation to Dark Triad traits. *Acta Psychologica*, 226, 103574. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2022.103574>
- Turi, A., Zloteanu, M., Solescu, D., & Visu-Petra, L. (2025). Behind bars and lies: Dark and bright personality traits and deception production or detection in prisoners and community members [Manuscript submitted for publication]. *Open Science Framework*. <https://osf.io/my6cp/>
- Visu-Petra, L., Prodan, N., & Talwar, V. (2022). Children's Lies: Intersecting Cognitive Development, Theory of Mind, and Socialization. *The Wiley-Blackwell Handbook of Childhood Social Development*, 668-685. <https://doi.org/10.1002/9781119679028.ch36>
- Volmer, J., Koch, I. K., & Göritz, A. S. (2016). The bright and dark sides of leaders' dark triad traits: Effects on subordinates' career success and well-being. *Personality and Individual Differences*, 101, 413-418. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.06.046>
- Vrij, A. (2008). *Detecting lies and deceit: Pitfalls and opportunities*. John Wiley & Sons.
- Wiebe, R. P. (2004). Delinquent behavior and the five-factor model: Hiding in the adaptive landscape?. *Individual differences research*, 2, 38-62.
- Wilt, J. A., Grubbs, J. B., Pargament, K. I., & Exline, J. J. (2017). Religious and spiritual struggles, past and present: Relations to the big five and well-being. *International Journal for the Psychology of Religion*, 27(1), 51–64. <https://doi.org/10.1080/10508619.2016.1183251> .
- Wissing, B. G., & Reinhard, M.-A. (2017). The Dark Triad and the PID-5 maladaptive personality traits: Accuracy, confidence, and response bias in judgments of veracity. *Frontiers in Psychology*, 8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01549>
- Wissing, B. G., & Reinhard, M. A. (2019). The dark triad and deception perceptions. *Frontiers in psychology*, 10, 1811. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01811>.
- Wright, G. R. T., Berry, C. J., & Bird, G. (2012). “You can’t kid a kidder”: Association between production and detection of deception in an interactive deception task. *Frontiers in Human Neuroscience*, 6. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2012.00087>
- Wright, G. R. T., Berry, C. J., Catmur, C., & Bird, G. (2015). Good liars are neither ‘dark’ nor self-deceptive. *PLOS ONE*, 10(6), e0127315. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0127315>
- Zeigler-Hill, V., Mandracchia, J. T., Dahlen, E. R., Shango, R., & Vrabel, J. K. (2017). Pathological personality traits and criminogenic thinking styles. *Personality and Individual Differences*, 110, 41-48. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.01.021>
- Zloteanu, M., & Vuorre, M. (2024). A tutorial for deception detection analysis or: How I learned to stop aggregating veracity judgments and embraced signal detection theory mixed models. *Journal of Nonverbal Behavior*, 48(1), 161–185. <https://doi.org/10.1007/s10919-024-00456-x>
- Zvi, L., & Elaad, E. (2018). Correlates of narcissism, self-reported lies, and self-assessed abilities to tell and detect lies, tell truths, and believe others. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 15(3), 271-286. <https://doi.org/10.1002/jip.1511>.